

RAM P

VANEMUISE HOOAJAKIRI 2021 SÜGIS

Ooperiprimadonna

Pirjo Jonas ja tunnete salasopid

Karl Laumets, Galilei ja mõistus
Mozartisse armunud Elmo Nüganen
Risto Joost Vanemuise hiidkärghperes
Petr Zuska kaasaegne „Luikede järv“
Repertuaariülevaade

152. hooaeg

Hea Vanemuise sõber!

Meil on käes Vanemuise 152. hooaega tutvustav ajakiri RAMP. Kas teile tundub ka, et teatri 151. hooaeg oleks justkui vahele jäänud? Mulle küll. Just äsja alustasime väärikat ja suurejoonelist juubelihooaega ning siis saabus teadagi mis. Nii jäid peod pidamata ja avame-sulgeme-avame-sulgeme rütmis kulges ka suur osa järgmisest hooajast. Kummaline aeg, kuid lõpuks kindlasti millekski ka hea.

Meie ei ole siiski uinunud, vaid oleme oma teatrimajades hooga tööd edasi teinud, et saaksime teid esimesel võimalusel parimate teatrielamustega varustada. Nii valmisid kevadel draamalavastused „Terror“ ja „Inspektor tuleb“, kolme noore koreograafi lühiballettidest koosnev balletiõhtu „Metamorfoosid“ ja imeilus ooper „Linda di Chamounix“ – kõik on esitamisküpsed ja valmis esimesel võimalusel teie ette astuma. Meie draamatrupiga on liitunud mitu säravat noort näitlejat, tantsutrupis alustavad sügisest nii mõnedki värsked tantsijad ja ka muusikaosakond ei ole uuendustest puutumata. Seekordne RAMP pakub siin teile mõned tutvumisvõimalused.

Uus hooaeg pakub avastamisrõõmu väga erinevale publikule. Igas žanris jõuab lavale klassikat, aga ka sulesooja näitekirjandust, tantsu ja muusikat; rõõmsat äratundmist lastele, aga ka emadele-isadele ning kindlasti midagi ka vanaemade-vanaisade hingekeeltele – „Vendadest Lõvisüdametest“ ja „Luikede järvest“ „Põrgupõhja uue Vana-paganani“. Vanemuise suur soov on olla vajalik ja oluline eelkõige kogukonnale, kus me tegutseme – tartlastele lähemalt ja kaugemalt. Seepärast avame Vanemuise 152. hooaja uudse avafestivaliga linna südames Raekoja platsil, mille raames on planeeritud nii intiimseid ootamatuid kultuurilisi kohtumisi kui ka suurejoonelisi galakontserte.

Aitäh, et olete jätkuvalt meiega! Teater ilma publikuta ei ole mingi teater. Püüame endast iga päev anda parima, et pakkuda oma vaatajatele rõõmsaid teatrielamusi, inspiratsiooni, meelerahu ja miks mitte ka hingekosutust, mida me kõik vajame nii segastel kui selgematel aegadel.

Kohtumiseni Vanemuises!

Kristiina Alliksaar
teatrijuht

4	Pirjo Jonas sukeldub tunnete salasoppidesse
14	Kaie – kolme isanda teener
20	Laumets ja Galilei usuvad inimeste mõistusesse
24	Elmo Nüganen, Mozartisse armunud
28	Rufina Noor täitis oma lapsepõlveunistuse
38	Risto Joost tegutseb hoogsalt teatri hiidkärgperes
46	Petr Zuska värske pilk „Luikede järvele“
60	Draamanoorte kevadine piknik
56	Noortetöö
60	Draamarepertuaar
86	Muusikarepertuaar
104	Tantsurepertuaar
112	Lastelavastused

Teater Vanemuine
Vanemuise 6, 51003 Tartu
Piletid: 744 0165, kassa@vanemuine.ee
Piletimaailm, Piletilevi

vanemuine.ee
facebook.com/vanemuine

Kaanefoto: Rasmus Kull
Kujundus: Aide Eendra

ISSN 2228-1177

„Linda di Chamounix“ (2021)

Ooperi- primadonna Pirjo Jonas sukeldub laval tunnete salasoppidesse

Tekst Liis Seljamaa – Fotod Maris Savik, Vanemuine

Ooperisolistil **Pirjo Jonasel** algab sügisel Vanemuise teatris kaheteistkümnes hooaeg. See toob haprale koloratuursopranile mitu uut rolli, lisaks jätkab lavateed väga menukas „Sweeney Todd“. Kevadel lavaküpsiks saanud „Linda di Chamounix“ esietendub samuti septembris, nimategelase roll on Pirjole väga oluline.

„Linda di Chamounix“ (2021). Pirjo Jonas, Raimonds Bramanis

Õieti pidi „Linda di Chamounix“ esieten-duma juba märtsis, ent teatrite ukSED avanesid publikule alles mai lõpus ning teater otsustas esietenduse lükata sügisesse. Kevad jääb ilmselt kõigile meelde peamiselt teadmatuses tingitud ebakindla ajana, ent Pirjo tundis ennast ikkagi hästi. „Peaosa „Lindas“ on väga äge! Muidu on ju ainult üks suur muretsemine ja lavapaus. Selle skaala teises otsas ongi Linda, sest olen selle rolliga nii palju kasvanud. Ma ei tea, kuidas see kõrvalt paistab, aga ise tunnen ennast küll küpsema ja võimekamana. Elukogemust on juurde tulnud, julgen sukelduda sügavamale oma tunnete varjulistesse soppidesse ja need laval välja tuua, vähemalt enda jaoks. Lisandub mõnu vokaalsest vormist ja teadmine, et ma suudan rohkemat kui viis või kümme aastat tagasi.“

Uusi rolle pidi esialgu olema rohkemgi, ent suures edasilükkumise hoos nihkuvad kaugemale ka ooperite esietendused. Nii saab „Põrgupõhja uus Vanapagan“ valmis alles tulevaks kevadeks, järgmisesse hooaega lükkub „Cyrano de Bergerac“.

Aga novembris esietenduva „Don Giovanni“ donna Anna on jällegi roll, mis paneb lauljanna südame kiiremini põksuma. „Ega ma algul polnudki sellest ooperist väga vaimustuses, arvasin, et kui minu jaoks on seal Zerlina osa, ei paku see mulle praegu pinget. Zerlina roll on väga armas, ent olen päris pikalt juba sarnaseid rolle laulnud ja vokaalselt istub see minu jaoks pigem madalal. Selge see, et ma olen sobiva välimusega – lavaliselt liikuv, kepsakas ning nääpsukene ja õigema rolli puudumisel võin laulda ka subreti partiid. See on selline lauljate stereotüüp – inimese kasv ja kehaehitus määravad sageli ära ka hääleliigi ja siis võib juhtuda, et muudkui teedki ühtmoodi rolle. Kolleeg Karmen Puis soovitas aga vaadata hoopis donna Anna rolli poole ja nii käisingi mõtte Risto Joostile (*Vanemuise muusikajuht* – toim.) välja.“

Donna Anna on dramaatiliste koloratuur-sopranite roll. Pirjo tunnistab, et on viimasel ajal näiteks kontsertidel laulnud päris palju „Öökuninganna aariat“ ja ka roll ooperis „Linda di Chamounix“ on sammuke kaugemale kergest

koloratuursopranist. Kõrvalseisja võib mõelda, et mis vahet seal siis nii väga on, kas lüüriline või dramaatiline koloratuursopran, üks sopran ju kõik! Laulja hääleaparaadile on vahe tuntav ning rolli vastu võtmisel tuleb mõelda, kas see ka laulja häälele sobilik on. Vale valik võib häält püsivalt kahjustada ja laulja karjäärile saatusli-kuks saada. Samas aga muutub ja areneb hääl ka vanusega ja see võimaldab teatud piires uusi väljakutseid leida. Donna Anna rolli teevadki juba veidi küpsemad lauljad. „Loodan, et donna Anna on minu jaoks praegu õige valik. Tema karakter on üsna erinev Zerlinast: kurvameelsem, välja-peetum. Temas on sügavust ja mitmekihilisust, mis mind sütitab – tunnen, et mul on ka rolli-loomes aeg astuda rõõmsameelsest tütarlapses- edasi ja kaevuda sügavamale. Tajusin eriti selgelt just „Linda“ proovide ajal, kuidas võimalus otsida endas valu ja nõrkuse allikaid avardab ka vokaal-seid võimeid. Tunnen, et julgus olla haavatav annab mulle jõudu.“

Ooperilauljad tegelevad rollilooma ja partiide harjutamisega tükk aega enne, kui seadeproovid algavad. Pirjol on muusikalidega igasuguseid kogemusi, millest „Sweeney Todd“ on õnneks väga positiivne. „Minu jaoks on see väga eriline töö – olin muusikali tõlkija ja mu abikaasa Tanel Jonas lavastaja. Õnneliku juhuse tõttu viisid Tanel ja dirigent Martin Sildos selle plaani paar aastat tagasi ellu ja pärast proovitöö esitamist lei-dis Tanel, et mina võiksingi seda tõlkida. Ja kuna minu täita on Johanna roll, lisandus tõlkimisele ka tore lavastaja ja näitleja koostöö. Lugu on täiesti teistsugune kui tavaline laupäevane muusikal, võib-olla sellepärast meeldib see ka kogu trupile – mina nautisin nii tõlkija kui artistina musta huumorit ja õõva, mida raputava süžee-ga lavastus

Vokaalse poole pealt võivad muusikalid ooperilauljate jaoks olla keerulised, sest vahel tuleb laulda hoopis teistmoodi – nagu me vahel ütleme, fööni- või söögihäälega.

tekitas. Vokaalse poole pealt võivad muusikalid ooperilauljate jaoks olla keerulised, sest vahel tuleb laulda hoopis teistmoodi – nagu me vahel ütleme, fööni- või söögihäälega. Mitme eri laulu-stiili ühildamine, näiteks kui sul on vaja ühel õhtul muusikali ja järgmisel õhtul ooperi peaosa laulda, võib olla väga keeruline ja isegi häälele kahjulik. Johanna roll aga sobis mulle kenasti ning see tegi kogu protsessi muretumaks ja mõnusamaks. Draamanäitlejadki on muusikalide suhtes tihti skeptilised, aga mulle näib, et sellest koostööst jäi kogu trupile soe ja hea tunne, vaimus-tus muusikast ja lavastusest on ühine.“

Muusikali tõlkijaks ei sattunud Pirjo mui-dugi tühja koha pealt: selle aluseks on inglise keele õpingud Tartu Ülikoolis veel enne, kui sai astunud muusikaakadeemiasse. Kahasse Taneliga tõlgiti esimese näitemänguna Ken Ludwig komöödia „Mäng on alanud“, mis esi-etendus mõni hooaeg tagasi Ugala. Eelmisel kevadel tõlkisid nad koos Ray Cooney komöödia „Võrku püütud“. Vanemuise mängukavva kah-juks mitte jõudnud muusikali „Produtsendid“ tõlkis Pirjo koos ooperisolisti Rasmus Kulliga. Libreto tõlkimisel saab Pirjo enda sõnul ühen-dada parimad oskused ehk laulja teadmised, kuidas on mugav ja hea laulda, kuidas see lavalt suupäraselt kosta võiks ning oma filoloogi-oskused. „Sweeney Toddis“ oli see maru kasulik, et ma ka laval kaasa tegin – tavaliselt tõlkija proovide ajal saalis ei viibi, aga minu käest sai kohe küsida või ettepanekuid teha, kuidas midagi teisiti sõnastada.

Ooper „Põrgupõhja uus Vanapagan“ on algupärane ja Vanemuise lavale jõudmiseks tõl-get ei vaja, ent Ardo Ran Varres on teinud palju selleks, et lauljatel võimalikult hea laulda oleks,

uurides solistide hääleulatust ja koordineerides nüansse, millega heliloojal endal on raske arvestada. Selline koostöö on vajalik, sest muidu võib juhtuda, et helilooja kirjutab partii valmis, aga seejärel on keeruline leida tema või lavastaja ettekujutustele vastavat lauljat, kes partii ära laulaks ja lisaks laval ka veenva rolli looks. Donizetti, Mozart ja teised vanemate põlvkondade heliloojad kirjutasid partiid ikka algselt konkreetsetele lauljatele ning lauljad said kaasa rääkida, mis sobib nende häälele ja mis mitte, mis on ebamugav või suisa ilmvõimatu. „Näiteks Maia roll on küll väike, ainult üks stseen, aga loo jutustamise mõttes on see oluline. Algselt kirjutas Ardo Ran mulle kolmanda oktavi „re“ peale sõnad „kips-kõps“, aga see on juba üsna klaaside purustamise kõrguses ja selliseid sõnu ei õnnestu seal välja piiksuda. Pakkusin välja hoopis „jalad-jalad“, kuna kontekstis oli juttu mullastest jalgadest ja seda on võimalik juba laulda nii, et noot ka järele jääb. Teatud kõrgusest alates ei ole sõnast nagunii aru saada – siis tuleb lihtsalt jälgida, et ei kirjutaks sinna

„Haldjakuninganna“ (2011). Pirjo Jonas, Tanel Jonas

Algselt kirjutas Ardo Ran mulle kolmanda oktavi „re“ peale sõnad „kips-kõps“, aga see on juba üsna klaaside purustamise kõrguses ja selliseid sõnu ei õnnestu seal välja piiksuda.

midagi väga tähendusrikast või midagi sellist, mida on raske lahtise suuga hääldada.“

Tagasivaatavalt leiab Pirjo, et Vanemuises on tal aastate jooksul olnud mitmeid toredaid rolle, näiteks Titania Saša Pepeljajevi lavastuses „Haldjakuninganna“. „Äsja teatris alustanule oli see täielik JESS! lavastus, ma ei olnud varem kokku puutunud niisuguse teatriga. Ka teised

lauljad paistsid vaimustuvat sellisest lähenemisest ja Pepeljajevi atribuutikalembusest. Minu üks kihvtimaid trikke oli suure ratta sees kiikudes näitlejatele korviga püüdmiseks pehmeid luukerepäid loopida. Publik aplodeeris iga kord, kui mul õnnestus kõik pallid täpselt visata. Keset aariat! See oli päris korralik koordinatsiooni-ülesanne: laulad keerulisi passaaže, hoiad end kotsadega ratta kodarate küljes kinni, et maha ei pudeneks, samal ajal jälgid silmanurgast korviga tüüpe, keegi veel liigutab sind ja viska siis neid palle!“ Ühtlasi tutvus Pirjo selle lavastuse ajal oma tulevase abikaasaga, kellega läks esimeses tantsuproovis „korralikuks saltotamiseks“. „Meie tantsunumber „Haldjakuninganna“ lõpus oli väga äge: viskasin spagaati, kõik see rokkimine sobis mulle ning inspireeris ka teisi näitlejaid. Taolisi põnevaid kolme žanri ühendavaid projekte võiks Vanemuises rohkem olla: saaksime oma teatri erakordseid võimalusi paremini ära kasutada ja luua sünergiat kogu trupis.“

Soojalt meenutab Pirjo ka lastetükke, eriti Tauno Aintsi „Guugelmugelpunktkommi“ Jutat. „„Guugelmugeli“ väärtus oli eeskätt selles, et see meeldis lastele väga, täitis täielikult lastele ooperižanri tutvustamise eesmärgi. Mänguline, kõnedialoogiga, naljakate tegelastega. Selliseid tükke peaks rohkem olema, et kasvatada uut ooperipublikut“. Lotte-lugudest meeldib Pirjole „Lotte unenäomaailmas“, mis tema sõnul on „parim kombinatsioon nutikast lastelavastusest ja selle žanri kohta maksimaalsest muusikavõimaluste kasutamisest“. „Helilooja Priit Pajusaar kirjutas minu Kaelkirjakule kaks sellist koloratuursoprani aariat, et ma hüüdsin käed taeva poole: „Halleluuja!“ Suurepärane võimalus tutvustada lapsele, mida on võimalik oma häälega teha, ilma et see oleks „paks-tädi-laulab-igav“. Paljudele oli Kaelkirjaku naeruaaria lemmiknumber. Minu jaoks oli see muidugi paras väljakutse, sest vokaalsele keerukusele lisaks oli kostüüm kohutavalt raske, koosnedes suurest keha ümbrisevast karkassist ja pikast kaelast, mis toetus mu õlgadele. Selle alumisest otsast võis siis publik näha minu nägu. Päris keeruline oli sealt midagi läbi kuulda ja hoida oma rühti niiviisi, et suudaksin aariat ilma end ära nikastamata laulda. Aga lavastaja suutis kogu truppe motiveerida ja tegu oli toreda lastelavastusega, milles oli hea meel osaleda.“

Pirjo abikaasa, näitleja ja Ugala teatri kunstiline juht Tanel Jonas

Tutvusin Pirjoga tõesti „Haldjakuninganna“ proovide ajal. Mängisime tülitsevat abielupaari ja samm-sammult jõudsimegi pärisabeluni välja... üleminek teatrimaailmast pärismaailma oli muidugi piisavalt pikk, nii et teatriabelu otseselt asja juures mingit rolli ei mänginud, mingisuguse märgiga on see kokkusaamine vast ainult meie endi jaoks.

Ega meie erialal ilma andekuseta väga palju ei saavuta, Pirjo on aga lisaks sellele väga töökas, nõudlik nii iseenda kui teiste vastu. See valem kipub teatris töötama, kui püüad saavutada parimat ja ei rahuldu keskpärasega. Kui olen mõne lavastusega valmis saanud, siis Pirjolt saan üldiselt alati ausat tagasisidet. Need on särtsakad hetked, segatud väikese hirmuga, et kuidas nüüd seekord, mis talle meeldis või ei meeldinud. Mina olen palju leebem ja heatahtlikum vaataja ja ikka mõne rosina leian. Küllap ma olen lähedastega leebem ka, mõnda võõrast vaadates võin olla kriitilisem.

Samas näiteks „Sweeney Toddi“ lavastamise ajal pani keegi trupist tähele, et olen Pirjoga palju rangem kui teistega. Ju ma olin ka, mõtlesin kuidagi nii, et lavastaja ei tohiks oma abikaasale mingit erilist tähelepanu pöörata. Kohati on naljakas anda lavastajana juhiseid näitlejale, kellega mõni tund hiljem koos koju sõites arutame hoopis seda, kas täna osta hakkliha või pelmeene või kumb koeraga välja läheb. Koos töötamist on koos elamisest nagunii keeruline lahutada, tuleb ette, et ise ei taha kodus tööst üldse rääkida, aga näha on, et teisele on seda jälle parasjagu vaja.

Mul on hästi hea meel, et Pirjo on saanud nüüd teatris selliseid väljakutseid, mis on täpselt sobivad tema hääleliigile ja näitlejatüüpazile. See on igale artistile väga vajalik ja ta on eelil, südame ja hingega asja juures.

„Guugelmugelpunktkomm“ (2017)

Ooperilauljatel on Eestis karjääriks mõnevõrra piiratud võimalused, ooperirepertuaari mängivad vaid Vanemuine ja Estonia. Ja kuivõrd kolmežanriteatris tuleb lavaruumi jagada draamatükkidega, võiks Estonia olla lauljate jaoks eelistatum, sest lavastusi ja rolle on ju rohkem. Lühike vastus on „jah“, kuid siis selgitab Pirjo, et Vanemuiselgi on omad plussid. „Esmalt meie trupp: kõik inimesed, kellega töötan, on mulle väga kallid. Teiseks, ehkki soov kaasa teha massiivsetes ooperilavastustes on suur, on kõik mu rollid mind arendanud, teinud minust sellise artisti, kes täna olen. Võib-olla poleks ma selles kohas, kus täna, kui minu karjäär oleks kulgenud

Estonias. Lisaks vokaalse võimekuse arendamisele on minu jaoks väga oluline ka areng näitlejana. Lauljate näitlemisoskusi ei peeta sageli eriti heaks ja seetõttu pean sellega eriti kõvasti vaeva nägema. Ooper on ikkagi lavateos, muusikaline ja visuaalne kunstiline tervik, mistõttu on näitlemisoskus ka lauljale väga tähtis. Vanemuise teatris töötades on mul olnud võimalus kõrvalt jälgida draamanäitlejate tööd rollidega ja teha nendega koostööd. Me õpime ju ka partneritelt, nii et iga muusikal ja draamatükk, milles olen osalenud, on mulle midagi juurde andnud.“

Ooperilaulja lavatee ei ole reeglina väga pikk. „60-aastaselt on 90% naissolistide karjäär läbi.

Üksikuid erandeid muidugi leidub, aga kahjuks on ooperimaailm naislauljate vastu karm. Meeste vanuse suhtes ollakse tolerantsemad, kuid küpset naist on nooriku osas palju raskem põhjendada – see on ilmselt seotud ka ühiskondliku stereotüübiga, kus vanem mees koos noore naisega on heakskiidetud nähtus, kuid vanem naine noorema mehega tekitab jätkuvalt palju kisa-kära.“ Naise „parim enne“ saab hulga kiiremini mööda.“ Kõlab karmilt. „Elu on selline,“ tõdeb Pirjo. „Selge see, et iga rolli jaoks on oma vanus ja see võib olla individuaalne. Ooperireaalsus ei olegi sama, mis päriselu. 25-aastane algaja laulja ei ole tavaliselt veel valmis paljusid kandvaid rolle kehastama –

Kolleeg ja sõber Rasmus Kull

Sopranid on üks eriskummaline tüüp. Vahel tekib tunne, et nad on lisaks muule ka inimesed, aga selle tunde suudavad nad kiiresti vaigistada. Minu ja Pirjo professionaalne suhe Vanemuises on erakordselt tähtis – Pirjo täidab meie ooperitrupis kõrge naishääle vastutusrasket ülesannet ja minule on saatust andnud raske ülesande teda kahe jalaga maa peal hoida. Kui me olime „Nukitsamehe“ lavastuses öde ja vend, siis ma kiitsin alati, kui hästi ta lti rolli laulab, aga pidin talle meelde tuletama, kui vana ta selle rolli jaoks on. Kui Pirjo mängis „Sweeney Toddi“ lavastuses mu tütart (mis võib tunduda omamoodi naljakas, sest Pirjo on minust vist umbes 13 aastat vanem), oli mul võimalus talle avaldada kiitust, kui hea tõlke ta tegi, aga samal ajal noomida, et ta enda abikaasa juhendamist tõsisemalt ei võta. Kui me mängime mõnes lavastuses armastajaid, saan ma talle öelda, kui ilus ta on, aga samal ajal meelde tuletada, et paadunud feministina ei tohiks ta ennast nii kergesti kihevile ajada. Minu töö on olla see pulk, mida Pirjo teatritöö kõielkõnnil kasutada saab, et mitte meeleheite sügavustesse või meeleliigutuse kõrgustesse kukkuda. Ja samamoodi nagu Pirjo tasakaalus hoidmine on vajalik talle endale, on see vajalik mulle, sest kõrged hääled peavad üksteist hoidma, kuna ainult meie teame, kui tänamatu töö see on. Pluss see, et ilma temata oleks väga igav.

Pirjo õpetaja Nadia Kurem

Pirjo oli minu õpilane muusikaakadeemias, minu käe all sai ta nii bakalaureuse- kui magistrakraadi. Algusest peale oli selge, et tegu on musikaalse, tõsiselt tööka, sihikindla, hästi toreda noore inimesega. Ka ettevalmistus oli hea, kusjuures Elleri koolis õppimise ajal omandas ta ju eriala ka Tartu Ülikoolis. See oli muljetavaldav. Ja meie saime tema ettevalmistuse pealt ilusasti edasi töötada. Pirjol on väga ilus kõrge register ja briljantne, erilise kõlaga hääl, mis on samas väga habras nagu ta isegi.

Ma ei mäleta, et tema õpingute ajal oleks min-geid raskusi või takistusi ette tulnud, ainult taastumine kurgumandlite operatsioonist tuleb meelde. Mulle meeldib ka, kui õpilane ennast kuidagi täiendab, see kõik tuleb ju lauljale kasuks. Tema õpingud Inglismaal kahjuks ei saanud teoks, aga mina usun saatusesse, ju siis pidi nii minema, et tol hetkel võimaluste puudus ei lasknud sellel sündida. Kooli ülesanne on üles ehitada baas, edasine on juba õpilase enda teha. Peab olema oskust, tahet ja ikka natukene õnne ka. Samas on tõsi see, et suured staarid on tihti peale üksikud, kogu nende elu, oskused, jõud ja tervis on pühendatud karjäärile, mugavat pereelu ei saa nad endale lubada.

Vaadates, kuhu Pirjo on täna jõudnud, olen mina õpetajana päris rahul, tal on Vanemuises ilus karjäär. Peamine on, et laulja saab töötada oma õpitud elukutsel ja laulda ilusat muusikat. Kõiki Pirjo rolle ma kahjuks näinud ei ole, ent ta on laval alati meeldiv, sellise karakteriga, mis paneb ennast jälgima.

ta võib oma hääle lihtsalt ära laulda ja sellest igaveseks ilma jääda. Ka 30 on alles noor, aga 55 on juba vana, nii et karjääri mõttes on naislaulja viljakas vahemik üsna kitsas.” Hillisemas vanuses toimuvad ealised muutused nii hääles kui füüsi-ses ja kuna vanematele naistele, eriti kõrgetele sopranitele, rolle praktiliselt polegi, tuleb mingis vanuses endale uus eriala leida – vastavalt vokaalsele stereotüübile on vanemat põlvkonda esindavad rollid kirjutatud pigem madalamatele häälele ja sageli on needki väikesed kõrvalosad, sest ooperite peaosades on peaaegu eranditult noored armastajad. „Eks see hirm vaikselt poeb sisse, ma pole ju enam esimeses nooruses. Praegu veel ei kleebita silti otsaette, kolleegidki lohutavad, et „sa näed nii nooruslik välja“, aga võib-olla 10 aasta pärast ei suuda inimesed selle ooperi-reaalsusega enam leppida. Mäletan mõne aasta tagust koolitust Saksamaal, kus mulle öeldi otse välja, et olen maailmalavadel läbilöögiks liiga vana. Aga see ei tähenda, et peaksin alla andma ja armastatud tööst loobuma! Ma olen ju oma karjääri üles ehitanud ja kuna näen ka noor välja, siis šanssi veel on!”

Laval on Pirjo Jonas väga särav ja naerata-va, aga laval näeme teadagi rolli. „Olen emotsio-naalne ja minu emotsioonid on näost hästi loeta-vad. Minu rõõm on kõikjale kuulda, aga kui olen mures või tige, märkavad seda samuti paljud. Mõnikord tekitab see inimestes segadust – näiteks hiljuti küsis kolleeg Raimonds Bramanis „Linda“ proovi ajal, miks ma kuri olen. Olen väga tänulik, et ta nii otsekoheselt minu käest seda küsima tuli, sest olen aegade jooksul kuulnud ini-mestelt, kes mind eriti ei tunne, et olen kõrk. See on mind kurvastanud, sest ma ei taha sugugi kel-lelegi liiga teha. Tol hetkel olin hoopis murelik, mõtlesin oma sooritusele ja üritasin keskenduda. Raimondsi käest sain teada, et minu murelik nägu näeb välja kuri. See andis vastuse päris kaua peavalu valmistanud küsimusele. Aga niipea, kui kontrolletendus sai läbi, valdas mind ülevoolav rõõm – ja ma arvan, et see emotsioon ei saanud küll kellelegi mitmeti mõistetav olla. Minu elus on olnud perioode, mil oleks põhjust objektiivselt rõõmustada ja olen olnud väga õnnetu. Praegu võiks paljude asjade üle nuriseda, ent tunnen ennast hästi. Ja see on väärt tunne!”

„Sweeney Todd“ (2018)

Peavarahoidja Kaie ehk kolme isanda teener

Tekst Sven Karja – Fotod Maris Savik

Kõige raskem on lavale tekitada organiseeritud segadust, leiab Vanemuise staažikaim rekvisiitor Kaie Uustal.

Sõna „rekvisiit“ on paljudele meist termin, mis käib kokku eelkõige pangandusega. Kes aga rohkem teatri- või filmimaailma köögipoolega kodus, peaks teadma, et kõige lihtsamalt öeldes tähendavad rekvisiidid teatris esemeid, mida näitlejad laval kasutavad. Veel täpsemalt öeldes: kogu see laval nähtav kraam, mis jääb lavakujunduse ja näitleja kostüümi vahele. Jalutuskepid, lillevaasid, aiakärud, pildiraamid, relvad, mapi-kaaned, tuhatoosid, telefonid, põrandaharjad, toalilled... ja nii edasi ja nii edasi.

Inimene, kes selle ala eest teatrites vastutab, kannab ametinimetust rekvisiitor, ja tema tööpõld laiub korraga laval (enne ja pärast eesriide avanemist), lava kõrval (etenduse ajal) ning rekvisiidiladudes (muul ajal). Eemalt vaadates võib see tunduda küllalt lihtne amet: tuled aga õhtul kohale, laotad vajalikud potid-pannid-vidinad oma kohtadele, pärast etendust korjad kokku. Ent see mulje on sama petlik nagu palju muudki, mis teatris sünnib – graatsiliste baleriinide hõljumine, efektned monoloogid või soprani sillerdavad arioosid: välise kerguse varjus peituvad pikad tööpäevad täis katsetamist, lahenduste otsimist, aga ka tuimavõitu treeningut. Kõik ikka perfektse lõpptulemuse nimel.

Kas rekvisiitori töös on ruumi ka loomingule? „Igas töös on loomingut,“ arwab Kaie Uustal, kes Vanemuise kuuest rekvisiitorist kõige pikaage-sema kogemusega. „Oleneb sellest, kas oled selle lavastusega kaasas. Kas mõtled kaasa, pakud välja omi lahendusi.“

Pole suuremat kahtlust, et Kaie on kaasa-mõtleivate rekvisiitorite tüüpi. Prooviperioodil, mille viimane ots enne esietendust võib kujuneda üpris närviliseks, oskab ta haldjalikult õhku haihtuda ning välja ilmuda täpselt siis, kui parasjagu vaja. Isikliku mälupildina mäletan üht proovi, kus välislavastaja tuli mõttele panna peatege-lastele jalga sinised kilesussid, ja veel enne, kui ta oma lause lõpetas, ilmus Kaie kärmelt sussi-kotiga lavale. „Vaata sellepärast ma armastangi Vanemuise teatrit!“ ei olnud too naaberriigi lavas-taja tunnustusega kitsi.

„Minul on kolm isandat. Lavastaja, kunstnik ja näitleja. Mina pean leidma lahenduse, mis neile kõigile sobib,“ ütleb Kaie. Seega läbib iga lavale minev ese kolmekordse kontrolli. Kui lavastaja ja kunstnik hindavad asja välist sobivust, siis arvestama peab ka sellega, et näitlejal oleks seda ohutu ja mugav käsitseda, et see oleks piisavalt töö- ja purunemiskindel. Rekvisiidiosakonna hallata on ka kogu laval manustatav söögikraam, mis Kaie sõnul on „omaette teadus“. Siin tuleb ilmsiks huvitav trend: kui üldjuhul on lavakujundused kaasajal muutunud napimaks ja pigem soovivad kunstnikud tuua lavale üksikuid valitud detaile, siis laval söödava kogused muudkui kasvavad. Pea enne igat etendust peab rekvisiitor tegema suurema treti toidupoodi ning keetma suppi ja küpsetama saiakesi. Täiesti spetsiifiline valdkond on näiteks ooperilavastustes joodavad joogid, siin tuleb läbi katsetada kümneid variante, et leida see, mis solisti häält kuidagi ei halvaks. Enamasti ongi igal solistil isiklik eelistus. Aga mida teha, kui lavas-taja soovib näha kanakoiba näsivat tegelast, aga tegu on vegan-näitlejaga? Või kui laval tuleb süüa mulda või liiva? Mullaga, selgub, läks lihtsalt, lahenduseks oli tumepruun suhkur, muud asjad nõudsid aga pikemat nuputamist.

Kas nende kolme isanda absoluutselt kõik nägemused ja tahtmised on mõeldud rekvisiitorile vastuvaidlematuks allaneelamiseks? „Ei, kus-kil tuleb ikka piir ette,“ leiab Kaie. Kui ta näeb, et ei tegutseta enam lavastuse kui terviku huvides, vaid elatakse ennast lihtsalt välja, siis tuleb ka ennast kehtestada. Kasvõi juba oma ametivääri-kuse hoidmise huvides.

Rekvisiitoriks teatavasti üheski Eestimaa koolis õppida ei saa, pole kunagi saanud. Samuti ka inspitsiendiks – see on etenduse juht, veel üks lavatagune inimene, kes koos riitajate,

*Minul on kolm isandat.
Lavastaja, kunstnik ja
näitleja. Mina pean
leidma lahenduse, mis
neile kõigile sobib.*

jumestajate, valgustajate, heli- ja lavameist-ritega vastutavad etenduse veatu kulgemise eest. Enamikes Eesti teatrites on inspitsiendi ja rekvisiitori ametid ühendatud. Vanemuises nii ei saaks, mahukamate lavastuste puhul on mõlemad täisrakkes, ja on ka nii esemeterohkeid tükke, kus vajatakse kaht rekvisiitorit. Viimastest aastatest on Kaie kõige mahukamaid lavastusi „Meister ja Margarita“, mis tähendas tihedat 8-tunnist tööpäeva.

Kaie jõudis selle ametini Viljandi Kultuuri-kooli, tänase TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia kaudu. Algpunkt oli teatrihuvi, sest teater tundus nõukogude ajal reaalsem kui pärismaailm, kus oli nii palju võltsi. „Teatris tundus, et inimesed tea-vad, mida nad teevad ja neid asju tehakse kirega.“ Samas võib Kaie, käsi südamel, vanduda, et pole iial tundnud soovi ise lavale minna. Viljandis klubitööd õppides sigines hinge kahtlus, et ka mõne kultuurimaja juhataja ametipost, kuhu selle eriala inimesed enamasti suundusid, pole ikka „päris see“. Valgustuslikuks sai aga käik Ugala tagaruumidesse. Kaie toonane õppejõud Merle Karusoo tegi seal parajasti (aastal 1983) lavastust ja viis oma õpilased appi lavatagust elu korraldama. Seal kohtus Kaie Ugala legendaarse inspitsiendi Ene Nirgiga, kes suutis oma ameti eriliselt ahvatlevaks teha. Kas „Armastust kolme apelsini vastu“ mäletate? Aga hiidnaine Creontat? Noh, siis teate ka Ene Nirgit.

Teades täpselt, et tema kutsumuseks on olla inspitsient, asus Kaie uurima, milline Eesti teater sellist inimest vajab. Kuna ta elas tol het-keel Võsul, oli loogiline pöörduda Rakvere teatri poole. Pealegi oli Kaie lapsena Rakvere teatri üm-ber jalutades mõelnud: just selles majas ma tahak-sin töötada! Selgus, et seal vajatigi tööjõudu... riitajaks. Paar aastat tassiski õbluke Kaie ras-keid kostüüme edasi-tagasi, nii et käed verised.

Seejärel liikus edasi inspitsient-rekvisiitori ameti-kohale. 1993. aastal maandus Kaie Vanemuise teatri rekvisiidiosakonnas, mis pärast koduselt pisikest Rakveret mõjus tõelise šokina. „Käisin nagu pioneer ringi, üritasin kõigile „Tere!“ ütelda.“ Esialgu oligi eesmärgiks siin aasta vastu pidada, et siis Pärnu teatrisse siirduda. Aga läks teisiti.

Mida see töö siis endast ikkagi täpsemalt kujutab? Nagu näitleja, loeb rekvisiitorgi kõige-pealt uue tüki läbi. Et saada aimu, mis lugu see on, mis ajastus toimub, milliseid esemeid vajab. Siis saabub kunstnikult vajaminevate rekvisiitide nimekiri ja algab kõige loomingulisem osa tööst: asjade kokkuotsimine, vajadusel ka valmistamine ja ümbertegemine. Oluline on ka, milline on selle eseme „roll“, kas teda loobitakse, kukutatakse põrandale või lüüakse kildudeks. Esemed, mis tuleb eraldi valmistada, on butafooride tööloik.

Lihtsamad asjad teeb rekvisiitor ise valmis. Kui lavale soovitakse tekitada mingit kindlat ajastut, tuleb kaevuda taustamaterjalidesse, näiteks tuleb endale selgeks teha, millised nägid välja pudelisildid või raamatuseljad 20. sajandi alguse Inglismaal. Kuidas töötab vanaaegne auru-triikraud? Lihtsamate asjade (näiteks prillid, käekotid) puhul tulevad appi teatri mahukad rekvisiidilaod, kus kõik on eeskujulikult karpi-desse paigutatud. Selgub, et ka rekvisiitide hulgas on omad „staarid“. Kuigi teatris on sadu prilli-paare, valivad kunstnikud järjekindlalt välja ühtesid ja samu eksemplare. Kui aga lavale on vaja midagi väga erilist, antakse rahvale teada ja palutakse abi. Või laenatakse mõnest teisest teatrist. Viimati näiteks aitas Rakvere teater vajalikku tšellokastiga. Kuna teinekord on vaja lavale tekitada kola- või rämpsuhunnik, siis teatri rekvisiitorid naljalt midagi ära ei viska. Uurin, kas Kaie

on ka midagi oma kodusest kraamist lavale viinud. „Muidugi olen! Mõnikord ütlevad sõbrannad sünnipäevakingitust üle andes: „Lepime palun kokku, et SEDA kingitust sa teatrisse ei vii!““

Kuhu laval mingi asi käib ja mis temaga etenduse ajal juhtub, pannakse ka täpselt kirja, kuigi Kaie ütleb, et „paberi järgi“ tema oma tööd teha ei oskaks, esemete koht ja liikumine kulub proovide käigus pähe. Etenduse ajal toimetab rekvisiitor omas rütmis: üks asi läheb tagasi riiulisse, teine asi lavale, kolmas tuleb puhtaks pesta, neljas vajab parandamist. Samal ajal tuleb arvestada ka ootamatustega, mille eest teater kui elav organism pole kunagi kaitstud. Midagi võib puruneda, koost rebeneda, ära kaduda. Valmis tuleb olla ka näitlejate vigastusteks. Omaette ooper on laval kasutatavate relvadega: noad, mõõgad, vibud, ka tulirelvad. Viimane tähendab seda, et just rekvisiitor on see, kelle vajutus stardipüstoli päästikule toob kuuldavale saali võpatama paneva kärgatuse.

Võib arvata, et lugematute teatrianekdootide aines – hetked, kui lavamaailmas kõlama pidav püssipauk mingi tõrke tõttu tulemata jääb, on näitlejale elu piinarikkamad, publiku seas aga suurima mõnuga oodatud. Kui palun Kaiel oma tõiseid apse meenutada, tuleb välja, et kõik need on sedalaadi, mida publik vaevalt tähelegi paneb. Kord esitas Aivar Kallaste oma flöödisoolo kujuteldaval pillil, kusjuures instrumendi puudumist ei registreerinud mitte keegi, ka mitte saalis istuv lavastaja. Kord jäi veinipudelis olev vesi must-sõstramahlaga punaseks toonimata, mis siiski õnnestus välkkiirelt ümber vahetada. Kui tegu on esemega, mille puudumine halvaks kogu tüki tegevuse – oletame näiteks, et luua seljas lahkuval nõial puudub luud! – siis selle kontrollib näitleja tavaliselt ise üle. Rekvisiitor peab aga nägema

Mõnikord ütlevad sõbrannad sünnipäevakingitust üle andes: „Lepime palun kokku, et SEDA kingitust sa teatrisse ei vii!“

„laiemat pilti“, mis hõlmab endas ka kõige pise-maid detaile. Näiteks seda, kas tikutoosi pole jäänud põlenud tikke. Miskipärast satub just põlenud tikk olema see, mis esimesena toosist haaratakse. Aga kujutage vaid ette parajasti sigaretti või küünalt süütava näitleja sisetunnet, kui ta kordi ja kordi söestunud tikku vastu toosi krap-sib ja saalist kahjurõõmsat itsitamist kuuleb!

Mida teeb aga rekvisiitor vabal päeval? Sarnaselt paljude teatriinimestega tõmbab Kaiet loodusse, metsa ja mere äärde uitama, aga ka Lääne-Virumaa koju peenraid kõpitsema. Läänud suvel sai Kaie kui „laia profiiliga“ lavatagune töötaja, kes suudab teha nii inspitsiendi, riietaja kui rekvisiitori tööd, pakumise „vedada“ Luunjas mängitud suuveprojekti Henrik Visnapuu näidendi „Keisri hull“ põhjal. Selle, ja muidugi Vanemuises tehtud töö eest, esitasid kolleegid Kaie sel aastal Eesti Teatriliidu tehnilise töötaja preemia nominendiks.

Mõnel päris vabal õhtul läheb Kaie ka teatrisse, aga publikupoolele. Tal on paar kindlat lavastajat, kelle töid ta peab vajalikuks vaadata, aga oma delikaatsuses ta nende nimesid siia kirja panna ei luba. Kui tükk ei juhtu ülearu paeluv olema, ilmutab end teinekord ka rekvisiitori „professionaalne kretinism“, mis tõmbab pilgu sellele, kuidas rekvisiit on lavale paigutatud. „Kõige raskem on lavale tekitada organiseeritud segadust. Näiteks sassis kirjutuslauda on väga keeruline kujutada nii, et see paistaks loomulik. Tunned, et mingi punane täpp on vales kohas.“ Jah, loomulikult ei märka vale nurga alla paigutatud tuha-toosi tavaline teatrikülastaja, ja pole võimatu, et isegi mitte sinna tuhka raputav näitleja. Aga rekvisiitor registreerib selle apsunu, mida järgmisel etendusel ei tohi enam juhtuda. Ametivääriskuse huvides. Kõigi rekvisiitorite ametiau nimel.

Usk inimese mõistusesse

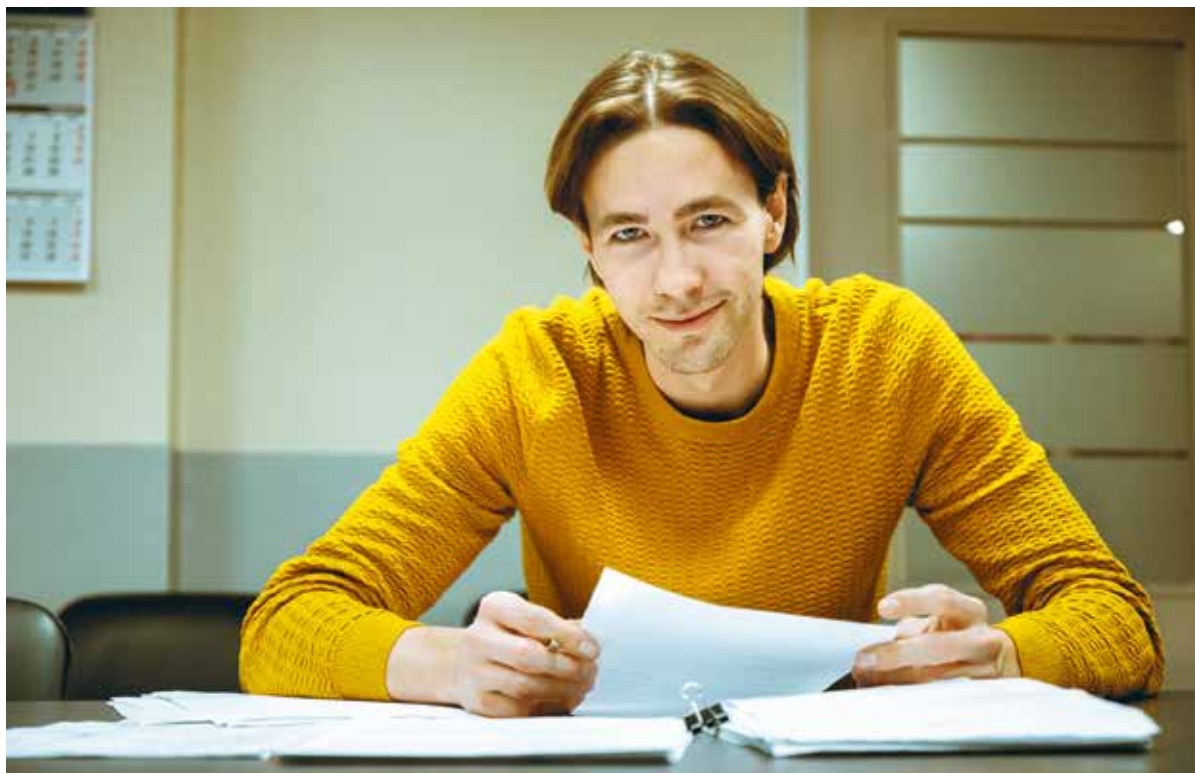
Põnev uuslavastus draamalaval: „Galilei elu”

Tekst Anu Tonts – Foto Maris Savik

Sel sügisel esietendub Vanemuise suures majas nimeka saksa näitekirjaniku Bertolt Brehti üks põnevamaid näidendeid, renessansiaegsest itaalia teadlasest Galileo Galileist rääkiv „Galilei elu”, mille lavastab Karl Laumets, lavastuse nimiosas on Hannes Kaljupäev. Näidend esietendus esmakordselt 1947. aastal, Eestis on seda seni lavastatud vaid ühel korral, 1961. aastal tõi August Sanga meisterlikus tõlkes „Galilei elu” Vanemuises lavale Kaarel Ird.

Galileo Galilei väitis oma kuulsal eelkäija Mikolaj Koperniku eeskujul, et universum on heliotsentriline ehk teadaoleva maailma keskpunkt ei olegi planeet Maa, vaid hoopis Päike. See väide läks aga 17. sajandil teravalt vastuollu roomakatoliku kiriku tõekspidamisega, paisates Galilei ebasoosingusse ning tehes talle palju halba.

Näidendis põimuvad võimu ja vaimu vastuolud, erinevad usulised, poliitilised ja ärilised huvid ning mitmed eetilised probleemid, takistades teadusel teenimast oma põhieesmärki, mis Brehti käsitusel on eelkõige töö inimkonna hüvanguks. Päikesesüsteemi toimimise põhimõtete üle peeti halastamatut lahingut, ühes leeris olid uskumused ning nende vastas teadmised ja mõistus.

Vastab lavastaja **Karl Laumets**

**Kas „Galilei elu“ on kaasaegne näidend?
Miks peaks publik tulema teatrisaali vaatama ühe 17. sajandil elanud teadlase lugu?**

Ma arvan, et see näidend on väga kaasaegne, õigemini on ta täiesti aegumatu. Seda sel samal lihtsal põhjusel, et inimesed ei muutu. Sellised, nagu inimesed olid 17. sajandil, on nad ka praegu. Galilei oli inimene, kes soovis teada saada, kuidas see maailm toimib, kuidas see on ehitatud: need küsimused on inimkonda ajast aega saatnud.

„Galilei elu“ on tänapäeval väga kõnetav lugu. Mõelgem hetkeks avastusele, mille Galilei teeb: selgub, et Maa keerleb ümber Päikese, mitte Päike ümber Maa ja et me ei asugi universumi keskpunktis! Muutus, mis selle avastuse tõttu inimeste arusaamades peab toimuma, on väga suur! Ja oluline on, et see arusaam peab minema massidesse. „Galilei elus“ näeme, kuidas inimesed pole selleks teadmiseks veel valmis ja teadlase tõed viiakse n-ö laadaplatsile, nende vastu hakatakse mässama. Selliseid olukordi vaa- deldes ei saa kunagi ka unustada, et alati ja igas

ühiskonnas on olemas ka need inimesed, kelle käes on võim ning raha. Aga lisaks kõigele toimib see lugu ka laiemalt ehk müüditasandil, küsides, mis on inimeste koht ja ülesanne selles maailmas, selles universumis. Milline on meie elu mõte? On väga oluline, et me pidevalt areneksime ja teeksime uusi avastusi.

Inimlikult on keeruline asuda tõe eest sõtta, kui ühel kaalukausil on laiem, ühiskonnale vajalik tõde ja teisel sinu isiklik elu ja saatus. See on nagu heas klassikalises muinasjutus: lähed paremale, siis kaotad elu, lähed vasa- kule – saad surma.

Kas minna oma tõdede eest surma? Siinkohal tuleb mängu see ülim elu pühaduse seadus, mida Galilei siiski ei riku. Kõige selle juures, mida ta oma teadmishimus ja tõejanus teeb, teab ta siiski väga täpselt, et ta on elav inimene. Galilei satub väljapääsmatusse olukorda, sest ta pannakse sellise valiku ette, mida ükski inimene normaalses olukorras ei peaks kunagi tegema. Arvan, et

Me vaatame tagasi ja saame aru, et paljuski oli aeg, mil Galilei elas, ebainimlik ja jabur. Meie teame ju juba ammu, et Maa keerleb ümber Päikese, see ei ole meie jaoks enam probleem.

ta saab tegelikult sisimas aru, et see, missuguseks maailm muutub, ei olene ainult temast, vaid mingis mõttes ikka meist kõigist, tervest inimkonnast, aga selleks võib kuluda aega.

Me vaatame tagasi ja saame aru, et paljuski oli aeg, mil Galilei elas, ebainimlik ja jabur. Meie teame ju juba ammu, et Maa keerleb ümber Päikese, see ei ole meie jaoks enam probleem. Aga ometi on väga palju asju, mis tänapäeval korduvad peaaegu täpselt samamoodi.

Eesti Teaduste Akadeemia president Tarmo Soomere ütles ühes meediasutluses 2021. aasta kevadel, et „targem ei tohi enam järele anda“.

See ütlemine sobib „Galilei elu“ temaatikaga väga hästi kokku. Muidugi ei tohi anda, muidugi! Galilei loo teeb keeruliseks see, et mängus on inkvisitsioon, piinamise võimalikkus. Sind võidakse su ideede eest surma saata ja see on äärmuslik. Aga Soomere väitega olen väga nõus. Me elame materialistlikus maailmas, kus ei ole enam justkui mingeid kehtivaid tõdesid – see on see tõejärgne ajastu. Me ei usalda enam kedagi, arvame tihti, et oleme ise kõige targemad. Meil kõigil on võimalus elada oma maailmas ja luua oma tõde. Aga selle loo peategelane Galilei ütleb ka, et ta usub inimeste mõistusesse. Muutused algavad ikkagi meist endist.

Miks valisid nimioissa Hannes Kaljujärve?

Hannes Kaljujärv on näitleja, kes tajub väga hästi elu pühadust või pühalikkust. Hanneses on tohult näitlejatarkust ja ma arvan, et temas on see saladuslik „miski“. Temas on olemas ka selle rolli

jaoks vajalik küpsus. Ka Galileil, keda Hannes kehastab, on suur elukogemus.

Hannese kirjeldamiseks on raske neid päris õigeid sõnu leida. Ta on lihtsalt suurepärane näitleja ja ta on ka kõige paremas mõttes inimeste inimene, mis sobib väga hästi Galilei tegelaskujuga.

Hannes Kaljujärv

Elmo Nüganen, Mozartisse armunud

Tekst Harry Liivrand – Foto Mark Raidpere

Ajaloost on teada, et „Don Giovanni“ esitamise traditsioon on Eestis üle kaheaja aasta pikk. See on üks kahest Wolfgang Amadeus Mozarti ooperist – teine oli „Võluflööd“ –, mida Tallinna Kanuti gildi saalis „Don Juani“ nime all juba 1795. aastal mängis Saksamaalt saabunud madam Tilly näite-trupp ning ühtlasi ka üks varasemaid kordi, kui seda Mozarti ooperit esitati väljaspool Habsburgide dünastia valdusi. Estonias tuli ooper „Don Giovanni“ esimest korda lavale 1929. aastal, Vanemuises 1990. aastal.

Ma ei teadnud seda, väga huvitav.

Don Juani lugu oli keskaegses Hispaanias moralistlik agitatsioonilugu õiglasest kohtumõistmisest, mis aga Itaaliasse jõudes kaotas sealsete komöödiante jaoks oma usulise tähenduse, asendudes don Giovanni kirgede ümber keerleva vaatamänguga. Milline saab olema teie lähenemine aastal 2021 Vanemuises?

Räägin kohe ka sellest, aga alustaksin kaugemalt. Ma ei ole ooperi stamm-vaataja, kuigi lavastajana olen kogu aeg tundnud selle kummalise, tänapäeva mõistes „ajast ja arust“ žanri poole mingit seletamatut tõmmet. Üks kokkupuude ooperiga on mul siiski olnud: olen lavastanud Mozarti „Figaro pulma“.

Igaljuhul tuli jah-sõna Ristole (*Vanemuise muusikajuht Risto Joost* – toim.) üsna ruttu. Seejärel hakkasin kohe kunstnike peale mõtlema. Panin tööle oma loogika, tutvused ja intuitsiooni ning mul on väga hea meel, et jõudsin kahe

läti kunstnikuni. Lavakujunduse teeb Katrīna Neiburga, stsenograaf ja kaasaegne etendus-kunstnik, temaga on mul esimene töö, ja kostüümid Kristīne Pasternaka, Läti Rahvusooperi kostüümikunstnik, kellega koos olen teinud mitmeid töid.

Alustasime sellest, et rääkisime ooperist üldse, mis selle žanri juures meid täna häirib ja mis meeldib. Ja loomulikult „Don Giovannist“. Jõudsime selleni, et enamus eestlasi ei tea, et don Giovanni on seesama don Juan. Saanud seda teada, on neil aga ettekujutus, et don Juan on mõõga ja mantli komöödia kangelane, lõbus seelikukütt. Umbes nagu „Don Juan Tallinnas“. Aga Mozarti don Juan ehk don Giovanni tapab esimeses stseenis inimese! Mozarti „Don Giovanni“ avamängu esimesed taktid kõlavad kui saatuse löögid!

Mind hakkas huvitama, kuidas ja mis tundega elab edasi inimene, kes realselt, mitte ooperilaval, on tapnud inimese. Sisuliselt on ta mõrtsukas. Katrīna omalt poolt pakkus välja, et lavastuses võiks olla esindatud ka don Giovanni poolt hüljatud ja vägisi võetud naiste vaatenurk. Kuidas seda kõike edasi anda vaatajale, kellest enamik ei valda itaalia keelt ega tunne ooperiliteratuuri? Ja teha seda nii, et ta ei peaks kogu aeg lugema subtiitreid ja et see poleks ka tüütu moraalilugemine ja et selles kõiges säiliks ka huumor... Selline võimatu missioon. Seda tahakski saavutada.

Me ei taha Ristoga teha ooperit ainult gurmaanidele, vaid soovime, et seda naudiks ka tavaline inimene – et ta mõistaks tegelaste

Don Giovanni käitub kohati nagu Dostojevski Raskolnikov, mõeldes, et ega ma mõni ussike ole, et Jumalat pelgama pean. Ise tean, mis teen.

sisemaailma ja selle peegeldust muusikas. Selles ooperis on koduvägivalla ja ahistamise teema, kõrkuse ja jumalapõlguse teema. Don Giovanni käitub kohati nagu Dostojevski Raskolnikov, mõeldes, et ega ma mõni ussike ole, et Jumalat pelgama pean. Ise tean, mis teen. See aga on juba väga suur teema.

Solistidega ei ole ma veel kohtunud (*intervjuu toimus juunikuus* – toim.), seega ei saa veel öelda, milliseks lõplikult kujuneb see või teine tegelane. See sõltub konkreetse solisti hääletämbrist, inimlikust temperamendist jne. Kuigi lavakujunduse idee on olemas, ei sõida ma oma kontseptsiooniga kellestki üle. Tahaksin, et lavastus mõjuks loomulikult.

Miks Mozart? Kas see oli teatripoolne pakkumine?

Nii see oligi, Risto Joosti pakkumine. Kui Risto Joost tegi mulle telefonivestluses selle ooperi lavastamiseks ettepaneku, siis ütlesin talle meie pika kõneluse lõpus jah. Olen ülimalt tänulik, et mu esimene kokkupuude ooperi lavastamisega oli just Mozart ja „Figaro pulm“, sest see on kõige dramaturgilisem libreto, mis baseerub tugevasti Beaumarchais’ näidendil. Selle tööga armusin Mozartisse ja mõtlesin, et kui peaksin kunagi veel ooperit lavastama, oleks tore, kui see oleks Mozart.

Oma esimese ooperilavastuse, 1994. aastal Pärnu projektiooperis etendunud Mozarti „Figaro pulma“ tööte lavale traditsioonilises stilistikas: tegevus viidud 18. sajandisse, kostüümid ja rekvisiidid olid kunstnik Kustav-Agu Püümani poolt kokkuklapitatud,

sest olid vaesed ajad. Oli hea vanamoodne psühholoogiline lavastus. Samas mängitakse ooperiklassikat juba üle poole sajandi väga kaasaegses võtmes, viies tegevuskoha algsest paigast väga kaugele ning tegelaste omavahelised suhted tehakse totaalselt ümber. Näiteks Peter Sellars tõi „Don Giovanni“ 1980. aastate lõpus narkokaupmeeste maailma, nimiosaline ja Leporello olid muudetud verepilastusliku venna-armastusega kaksikuteks, 2002. aastal viis Martin Kušej Salzburgis tegevuse osaliselt bordelli ning Herbert Fritsch tegi 2014. aastal Berliini Koomilises Ooperis sellest ooperist *commedia dell’arteliku* itaalia-hispaania segastiilis lavastuse, milles don Giovannile anti kuradi- ja klounivahelise tegelase kuju. **Mis sajandisse või aega teie oma lavastuse paigutate?**

Me ei tahtnud asetada tegevust mingisse kindlasse aega või ruumi. Tahame, et vaataja oleks ooperi ja selle tegelastega kaasas, samal ajal teades kogu aeg, et ta on teatris. Et etendus toimub praeguses hetkes, mitte 16. või 18. sajandil.

On see siis nn teater teater-teatris-efekt?

Ei, mitte päris nii, tegelased pole ajaloolistes kostüümides, osad kooriliikmed on nagu inimesed tänavalt, osad teatraliseeritud.

Kuulsin, et toote mängu ühe uue tegelase: Constanze’i, Mozarti abikaasa.

Jah, tegelane teatri poolt. Tema on ajaloolises kostüümis, 18. sajandi negližees.

See toob meelde, et 1994. aastal töite te „Figaro pulma“ lavastusse Reinut Tepi isikus Mozarti tegelaskuju, kes istus klavessiini taga. Kas Constanze on analoogne tegelane?

Constanze’il on rohkem õigusi. Ta saab lavastusele juurde anda natuke mängulisust, et asi ei läheks liiga süngeks või moraliseerivaks. Tema üldine hoiak on, et see on tema mehe teos ja teil pole siin midagi kobiseda, kui mõni asi ei meeldi.

Ooperi alapealkiri ongi ju „Liiderdaja karistus“. Selles mõttes on Constanze’i tegelaskuju sissetoomine omamoodi põhjendatud, sest tegelik Constanze oli ambivalentne naine. Ta oli väga liiderlik ja see oli peamine

põhjus, miks Mozarti isa oma poja abielu kunagi heaks ei kiitnud. Weberite perekonna preilidel oli selline kuulsus, mida Leopold Mozart oma pojaga siduda ei soovinud.

Minu kontseptsiooniga sobib see väga hästi.

Teisalt aga määratles Mozart selle ooperi kui *opera buffa*, libretist da Ponte aga kui *dramma giocoso* ehk siis mõlemad nimetavad „Don Giovannit“ koomiliseks ooperiks. Kuidas teile tundub, on see koomiline või hoopis tõsine ooper?

Ma ütleksin, et see on tõsine teema, aga püüame seda siiski mängida mitte nagu moraliteed.

Sellel ooperil on teatavasti kaks finaali: Praha ja Viini oma, kumma redaktsiooni teie valisite?

Ikka selle, mille Mozart pärast juurde kirjutas: Viini oma.

Nii et publikule moraali ei loeta.

Eks näis! Igal juhul vaatasime kupüürid üle, kuid lukku pole veel midagi löödud.

Ütlesite Kristel Pappelile tema reportaaz-arvustuses 1994. aasta Teater. Muusika. Kinos, et muusikateatris on muusika kõige alus. Kirjutan sellele kahe käega alla, ehkki paljusid tänapäeva lavastusi vaadates näeb tihti, et kõige tähtsam pole mitte muusika, vaid mingi lavastaja enesekeske tahe väljendada maniakaalselt hoopis midagi muud, mis pole ei ooperi algidee ega muusikaga üldse seotud.

Täpselt. Aga õnneks ei ole mina nii kõva lavastaja ja mul ei ole sellist ambitsiooni. Samamoodi suhtun ma ka sõnateatrisse.

Minu jaoks on selles ooperis kolm väga harmoonilises ühenduses elementi: luule, dramaturgia ja muusika. Samas on ooperis ka tegelasi, kelle motiividest ei saa väga aru, näiteks donna Anna. Tema on selle libreto suur mõistatus.

Ei saa vastu vaielda. Donna Anna on üks neist vastuolulistest tegelaskujudest, kes sõltub tugevasti lavastaja ja laulja interpreteeringust.

Aga Komtuur? Lähtudes Mozarti eluloost ja pereelust, võiks teda võtta Leopold Mozartina, tõsise isakujuna.

Tean, et lavastajad alustavadki tihti Komtuuri kuju määratlemisest ja mõtestamisest: mis või kes ta on? Meil on ta lahendatud väga teravmeelselt! Komtuuri kuju jälitab don Giovannit läbi etenduse, kuid ei sega tema „veini ja viina voolaku jõena“ elustiili.

Kuulus saksa lavastaja Joachim Herz, kes ka Vanemuises on lavastanud, on kirjutanud, et tema eesmärk on „Don Giovannit“ lavastades rääkida asjast, mitte instseneerida selle tüki või helilooja nimbust või kultust – tähtis on lavastada teost.

See on hästi öeldud. Kui üldse midagi lisada, siis seda, et tahame nende teemade üle vaatajaga arutleda teatripärasel moel. Tahame, et vaataja hakkaks mõtlema, et ooperis olev teema on aktuaalne ka tänapäeval.

Muide, Vanemuisel on plaanis lavale tuua ka „Don Giovanni“ eestikeelne versioon.

Korraks ajalukku: „Don Giovanni“ esietendus, mis toimus 1787. aastal Prahas, esitas nimiosalist 22-aastane koomiliste rollide näitleja ja laulja, mitte bariton, ning orkester koosnes vaid 12st keelpillimängijast.

Pole muret, Vanemuisel on välja käia korralik bariton ja suur orkester. Meil on lisaks mitu koosseisu, laenamine abijõude ka Läti Rahvusoperist.

Milliseid „Don Giovanni“ lavastusi olete näinud?

Näinud pole väga palju, elavas ettekandes ühte, ülejäänuid ülesvõetuna. Ja eriti huvitavad on olnud erinevate kolleegide jutustused ja kirjeldused nende poolt nähtud või kuulnud lavastusest. Miks? Sest see paneb mu kujutluspildi tööle. Kui minu käest küsida, kas film või romaan, vastan: „Romaan!“ Kirjutatu käivitab kujutlusvõime.

Samal põhjusel väldin teiste lavastajate versioonide vaatamist, sest tean, et sellel võivad olla oma miinused. Selline ma olen.

Rufina Noor

naine, kelle lapsepõlve- unistus täitus

Tekst Anu Tonts – Fotod Maris Savik, Vanemuine, erakogu

Kauaaegne balletisolist ja repetiitor **Rufina Noor** on Vanemuises töötanud alates 1969. aastast – üle 50 aasta! Sündinud on Rufina Venemaal Permi oblastis. 1969. aastal lõpetas ta Tallinna Koreograafiakooli, aastatel 1969–1992 oli Vanemuise balletisolist ning alates aastast 1991 on teatris repetiitor ja lavastaja assistent. Talle on omistatud erinevaid aunimetusi: ENSV teeneline kunstnik, ENSV rahvakunstnik, 1989. aastal sai ta Maria osa eest balletis „Maria Stuart“ Eesti Teatriliidu balletiauhinna.

Oled sündinud Eestist päris kaugel?

Ma sündisin Venemaal, Permi oblastis. Mu isa sattus II maailmasõja ajal sakslaste kätte sõjavangi ning kui ameeriklased vangid vabastasid, viidi nad Ameerikasse kosuma ja paranema. Pärastpoole küsiti isa käest, kas ta soovib jääda Ameerikasse või tahab minna tagasi koju. Isa tahtis tagasi koju oma vanemate juure – ta oli siis veel päris noor – aga Venemaale jõudes pandi ta uuesti vangi. Pärast vanglast vabanemist ei tohtinud ta ikka veel oma koju minna, vaid suunati Permi oblastisse – seal nad mu emaga tutvusidki. Kui olin kaheaastane, lubati isal lõpuks naasta oma kodukohta Vologdasse. Paraku polnud tol ajal maakohtades üldse tööd ja kui keegi isale Norilskisse minekut soovitas (*Norilsk on linn Kaug-Põhjas, Taimõri poolsaarel* – A.T.), siis võttis ta sellest pakkumisest kinni. Esialgu läks isa sinna ainult aastaks raha teenima, aga siis kutsus pere järele. Mu ema koos kolme lapsega, kellest

küsi liiga palju, Rufake, muidu satume terve perega sinna okastraatide taha!“

Minu ema, kes oli tütarlapsena liikuv ja väga kauni lauluhäälega, lasi kord lapsena laulu lõõritades kelguga mäest alla ning ootamatult astus tema juurde üks väga hästi riides ja kena naine, kes küsis, kas ta ei tahaks õppida balletti ja laulmist. Emale meeldisid mõlemad väga ja loomulikult tahtis ta õppida! Minu toona 10-aastane ema sõitis salaja Permi, sooritas eksamid ja võeti kooli vastu. Siis aga selgus, et koolis õppimiseks peab olema ka vanemate luba. Mu kaht last kasvatav vanaema oli aga äsja leseks jäänud ja tal polnud võimalust oma tütrele sellist haridust anda. Nii jäigi ema unistus ainult unistuseks. Mida see loobumine emale tegelikult tähendas, teadis lõpuni ainult tema ise, aga selle naise nimi, kes ema annet märkas, oli Rufina ning temale mõeldes pani ema ka mulle nimeks Rufina.

Kui me Norilskisse elama asusime, nägin

Perepilt aastast 1962. Pildil on Rufina koos ema, isa ja kahe vennaga

üks oli imik, võttis ette pika reisi ... Ema ja isa jäid Norilskisse elama kuni pensionieani.

Norilskist räägiti Nõukogude Liidus kui komsomoli lõõkehitud, aga tegelikult ... Esimene, mida sissesõidul meie tulevaste elupaika nägin, oli okastraadiga piiratud ala, kus ehitati elumaju. Kord küsisin isa käest: „Miks raadios valetatakse, et linna ehitavad komsomolid? Ehitajad on ju vangid.“ Selle peale vastas isa väga vaikselt: „Ära

kohalikus klubis kahte filmi, mille peaosas oli Galina Ulanova (*G. Ulanova (1919–1998) oli vene baleriin, keda sageli nimetatakse ka üheks 20. sajandi suurimaks baleriiniks* – A.T.). Üks neist oli „Luikede järv“. Millised kleidid! Varvastel tantsimine! Kui ma aga „Giselle“i“ nägin, vapustasin mind nii muusika, loo sisu ning ka see, et sõnadeta, vaid tantsuga, võib rääkida. Minus tekkis suur soov seda kunsti õppida. Kuueaastaselt

Esimesed varvaskingad

hakkasin käima balletiringis, mida juhendas üks kunagine Odessa teatri tantsija – krimmitatarlanna ja endine vang. Tema abikaasa oli aga eestlane, pärit Viljandist, samuti vang. Neli aastat hiljem said nad passid tagasi ja sõitsid ära Eestisse. Ema ja minu balletiõpetaja jäid aga teineteisele kirjutama. Vahel, kui olin üksi kodus, võtsin kasti meie perekonnafotodega ja vaatasin neid – see oli tore tegevus. Ühel korral kallasin jälle kasti tühja ja leidsin fotode alt väiksed Tallinna pildiga ümbrikud. Kui sain aru, et need on minu balletiõpetaja kirjad, otsustasin midagi paha mõtlemata neid lugeda. Suure üllatusega sain teada, et õpetaja Margarita kutsus mind Eestisse balletikooli, aga ema polnud mulle sellest midagi rääkinud! Norilskis balletikooli polnud ja kuna ballett oli minu suur armastus, hakkasin vanemaid paluma, et nad mind Eestisse saadaksid. Ema ei olnud selle mõttega algul sugugi nõus. Isa kuulas meie juttu vaikides ja ütles lõpuks emale: „Tuleta meelde oma unistust, mis ei täitunud. Võib-olla saame meie Rufa (*Rufina Noort kutsutakse Rufaks ka teatris* – A.T.) unistuse täita?“ Nii see läkski. Aasta oli 1960, ma olin siis 11-aastane. Tulin Eestisse, mind võeti balletikooli vastu. Elukoha leidmine ei olnud lihtne, eesti peres, kuhu lõpuks üheksaks aastaks elama jäin, oli kaks tüdrikat, üks neist minust ainult 15 päeva vanem. Perenaine ei tahtnud mind esialgu võtta, aga noorem tütar palus teda väga. Lõpuks ema nõustus, mõttega,

Norilskis balletikooli polnud ja kuna ballett oli minu suur armastus, hakkasin vanemaid paluma, et nad mind Eestisse saadaksid.

et lapsed õpivad siis vene keelt. Nende peretütardega kasvasime koos nagu õed, see side kestab siiani.

Esimene aasta kodust kaugel oli väga raske. Tädi Armilde (majaperenaine) tuletas ikka meelde, kuidas ta õsiti mu nuttu kuulis. Aga koolis oli huvitav. Esimene õpetaja oli üks vana-vana tantsija, ta oli hästi lahke, kutsus meid kõiki lillenimedega. Kannike, roosike ... ta ei tõstnud kunagi häält! Kui ta pensionile läks, tuli

Rufina (paremal) aastal 1960 koos õpetaja Margaritaga Tallinnas

teine õpetaja, kes oli väga range ja karm. Temast mul liiga palju häid mälestusi pole, tegime seal tunnis hirmuga lausa võimatuid asju. Tallinna Koreograafiakooli lõpetasin 20-aastaselt. Seejärel suunati meid teatritesse, mind Vanemuisesse. Estonia peaballettmeister Enn Suve küsis mult tasakesi, kas tahaksin jääda Estoniasse. Mina ei suutnud otsustada ega osanud vastata. Aga pärast klassikalise tantsu riigieksamit läksin koos Alla Udovenkoga (*Alla Lilleorg* – A.T.) alla garderoobidesse ning meie jooksis järele Ülo Vilimaa, kes

Valisin Vanemuise – puhtalt Giselle'i pärast. See oli ju mu lapsepõlveunistus!

Ütles: „Tüdrukud, tulge Vanemuisesse! Mul on plaanis lavastada „Giselle“!“ Ta lubas mulle Giselle'i rolli ja Allale Myrthat. Vahepeal oli veel meie karaktertantsuõpetajast Iraida Generalovast saanud Vilniuse uue ooperi- ja balletiteatri pea-ballettmeister ning tema kutsus meid hoopis sinna tööle. Mul oli sel hetkel lausa kolm valikut. Valisin Vanemuise – puhtalt Giselle'i pärast. See oli ju mu lapsepõlveunistus!

Räägid väga head eesti keelt, kuidas ja millal sa keele omandasid?

Elasin ju eesti peres. Seal rääkisin küll vene keelt, sest tüdrukutel oli vaja seda õppida ja selline oli kokkulepe. Aga tädi Armilde ei osanud üldse vene keelt, ka tüdrukute isa oskas seda minimaalselt. Mina aga tahtsin eesti keelest aru saada ja

suhelda nii kodus kui ka väljaspool kodu. Kooli pärast polnud eesti keelt vaja, sest balletikoolis sai vene keelega hästi hakkama. Aga kuidas ma ei õpi rääkima, kui elan siin? Nalja sai selle eesti keelega muidugi ka. Tädi Armildel oli sõbranna, Eesti-aegne vanaproua, kes käis ka tol ajal väga peenelt riides, kübaraga ja puha. Tüdrukud nimetasid teda omavahel rääkides vanamutiks ja mina mõtlesin, et see ongi tema nimi. Ükskord juhtus nii, et uksekell helises ja tädi Armilde hõikas mulle, et ma ukse avaksin. Avasin ukse, vanaproua teretas mind ja Armilde hõikas: „Kes seal on?“ Mina hüüdsin rõõmsalt: „Vanamutt tuli!“ Oleks te selle vanadaami nägu näinud! Ta ütles mulle: „Sa oled siin nii vähe aega elanud ja räägid minuga juba nii ebaviisakalt!“ Minu silmad läksid suureks: „Kas see siis polegi teie nimi?“ Väga piinlik oli!

Koreograafiakooli järel tulid siis Tartusse, Vanemuisesse?

1969. aastal tulin Vanemuisesse. Meie kursusel tuli Tartusse viis tüdrukut ja neli poissi. Tantsisin balletirühmas, tegin kaasa ooperites

„Pähklipureja“ (1979). Rufina Kozlova (Noor) ja Anatoli Avilotšev

„Pihtimus“ (1984). Rufina Noor, Tiit Härm

ja operettides. Esimene lavastus, kus osalesin, oli Ida Urbeli lavastatud „Doktor Ai-ai-ai“ (1968), selle lavastuse ahvkarja moodustasid meie lennu lõpetajad. Esimene suur roll oli Printsess „Puuprintsis“ (1969, lav Ü. Vilimaa). Seda rolli tantsisid muidu Elena Poznjak ja Regina Tõško, aga Regina vigastas jalga ja Ülo Vilimaa palus mul rolli nädalaga ära õppida. Mäletan, et see oli päris pingeline, sest lavaproove oli ainult üks. Saabus etenduse õhtu. Tuleb meelde, kuidas seisin enne etteastet laval kulisside vahel ja haigutasin suurest ärevusest. Järsku kuulsin üht tantsijat teisele ütlevat: „Sa vaata seda külma närviga plikat: seisab ja haigutab!“ Aga Leonid Pankin oli hea partner, tundsin ennast temaga väga kindlalt. Järgmisena tuli Lise roll „Asjatuse ettevaatuses“ (1970, lav V. Zaitseva), jälle koos Leonid Pankiniga. Leonid Pankin oli minu partner ka lavastustes „Merineitsi“ (1974, lav Ü. Vilimaa) ja „Don Juan“ (1970, lav T. Vitina). Ja siis tuli „Giselle“ (1972, lav A. Šelest). Esimeses koosseisus tantsis Giselle'i Elena Poznjak, mina olin teises koosseisus. Tantsisin ka vilide hulgas solistirolli. See lavastus oli mõningate vaheaegadega mängukavas nii pikalt, et sain Giselle'i tantsida pensionile minekuni. Selle aja jooksul olid mul partneriteks 15 erinevat Albertit ning seitse Hansu.

Olen palju tantsinud klassikalistes balletides, aga mulle meeldis tantsida ka Ülo Vilimaa lavastustes „Surmatants“ (1969), „Merineitsi“ ja „Kontrastid“ (1967). Suur lemmik oli „Inimene ja öö“ (1977). Lavastuse esimene osa oli lavastatud mulle. See on suurepärane tunne, kui lavastatakse koos sinuga ja sinust lähtudes. Minu osa oli 15 minutit pikk – jah, see oli väga raske, sest tavaline klassikaline variatsioon kestab kõige rohkem kolm minutit, siis tõmbad hinge, seal tuli tantsida 15 minutit puhkamata ... Aga see oli nii huvitav, andis justkui uue hingamise! Üks väga tore osatäitmine oli mul ka Estonias Tiit Härmil lavastatud balletis „Pihtimus“ (1984), kus tantsisin Armastatu ja Kõrtsineiu kaksikrolli. Huvitavaid peaosi kogunes aastate jooksul päris palju: Swanilda, Piret, Giselle, Maša, Bianca, Sulamit, Kaunisokas, Faline, Mari, Maria Stuart ...

Lemmikroll?

Mari. Kindlasti Mari Lydia Austeri balletis „Tiina“. Helilooja Lydia Auster käis võimalusel alati etendust vaatamas ja saatis mulle iga kord lilli, tänades selle eest, kuidas mina Marit kujutasin. Ta kirjutas: „Tänu teile hakkasin ma Marit armastama

„Tiina“ (1984). Rufina Noor, Aleksander Kikinov

„Maria Stuart“ (1989). Rufina Noor ja Oleg Titov

ja temast aru saama.“ Ülo Vilimaa „Tiina“ oli väga õnnestunud lavastus, Maril oli seal tantsida kolm soolot ja pulmaduett, kõik tantsud väga erinevad ja huvitava koreograafiaga, mis andis võimaluse avada Mari iseloomu, luua Mari tegelaskujust rolli. Peaosaliste kolmik – Margus (Aleksander Kikinov), Tiina (Elena Poznjak) ja Mari (Rufina Noor või Heli Kohv) – kasvas kuidagi omavahel kokku, igaüks andis laval partnerile impulsi, mille toel teine oma rolli teha ja arendada sai. Tegime igat etendust suure andumusega.

Tegelikult on ju kõik osad olulised, mõned aga eriti hingelähedased ja üks selliseid on minu jaoks kahtlemata ka Maria Stuart. Napi koreograafiaga, aga psühholoogiliselt väga huvitav. Mäletan, et kui ma aastaid hiljem Londoni Toweris käisin, siis oli küll kuidagi eriti põnev ja kummaline mõelda, et kõnnin mööda sedasama sillutist, kus temagi kunagi käis.

Tantsimise lõpetasin 1992. aastal. Mingil hetkel tuli selline seadus, et inimesel ei tohi ühes asutuses olla kahte erinevat ametikohta. Mina

olin tol hetkel Vanemuises nii repetiitor kui ka tantsija. Sel hetkel tantsisin küll veel ainult neid osi, mis olid varasemast repertuaaris, olin otsustanud, et uusi rolle ma enam ei õpi. Ülo Vilimaa lõpetas umbes sel ajal oma peaballettmeisteri töö, klassikat tol hetkel ei lavastatud, trupp oli väike ... selline keerukas üleminekuaeg. Tantsimise lõpetamise põhjuseks oli ka veendumus, et lõpetada tuleb pigem varem kui hiljem. Jätkasin Vanemuise teatris repetiitorina.

Sageli inimesed ei tea, mis tööd see repetiitor teeb ...

Tantsija ei näe ennast kõrvalt. Ta näeb niipalju, kui ta peeglist otsevaates näha saab. Repetiitor on õpetaja ja treener. Ta aitab tantsijal üles leida tema vead, selgitab näiteks, miks ei tule üks või teine kombinatsioon, samm või piruett välja. Repetiitor näeb kõrvalt, millised lihased töötavad valesti ning õpetab, kuidas on õige, aitab otsida sobivaid lahendusi. Kui uuele lavastusele luuakse koreograafiat, on repetiitor proovides ja omandab

kogu selle koreograafia. Tänapäeval on olemas video, see on muutunud meie töös asendamatuks abivahendiks. Vanasti seda ei olnud ja siis pidi kõike tõesti peast teadma. Nüüd saavad tantsijad mingi osa ettevalmistavast tööst juba ise teha: vaatavad videolt ja teavad, millises järjekorras on tantsud ja millised on sammud. Aga lisaks sammudele on ju ka roll, rolli karakter. Näiteks oli meil mängukavas ballett „Onegin“ (2007, lav V. Medvedjev), Onegini osatäitja läks teatrist ära ja lavastusse tuli sisse õpetada uus. Tantsija küsis: „Miks sa tahad, et ma laval nii suuri žeste teeksin? See ei ole ju loomulik!“ Mina vastasin: „Esiteks, kui sa teed loomuliku žesti, siis viimasesse ritta see kindlasti ei paista. Teiseks tuleb silmas pidada ka ajastut: 19. sajandil olid žestid moes. Kolmandaks: ballett ei olegi loomulik, tänaval ei käidagi varvastel. Tantsija väljendab end tantsu abil. Ja neljandaks tuleb silmas pidada ka muusikat: kui orkester mängib ning muusika kõlab võimsalt ja laval on samal ajal üks tagasihoidlik „ussike“, siis ei jõua su sõnum vaatajani. Keha on sinu väljendusvahend!“

Ma armastan oma tööd. Tantsimine ja tantsuga tegelemine on minu kutsumus. Olen teinud õige valiku. Lapsena, 5–6 aastaseks, tahtsin saada ka madruseks ja minna merele, aga pärast lapsepõlves nähtud filmi Ulanovaga peaosas pole mul muid unistusi olnud.

Tulid lapsena Eestisse ja jäid siia, sinu vanemad ja vennad jäid aga kaugele, ühel hetkel elasite kahes erinevas riigis.

Jah, see erinevates riikides elamine oli raske, sest vahepeal oli üle piiri suhtlemine päris keeruline. Siis läksid ema-isa pensionile ja lahkusid Kaug-Põhjast, läksid Siberisse. Mu vennad läksid ka Siberisse, üks neist elab Novosibirski lähedal. Praegu suhtlen ühe vennaga Skype'i abil ja teise vennaga samuti internetikanalite kaudu. Viimati käisin neil külas 2016. aastal, kui ema veel elas.

Kui ma balletikoolis õppimise ajal suviti Norilskis käisin, tundsin ühel hetkel, et kõik sealne on mulle kuidagi võõraks jäänud. Algul oli muidugi vastupidi ja siin kõik väga võõras. Vahe on selles, et Norilskis suhtlesid kõik inimesed omavahel nii, nagu oleksid nad omavahel tuttavad, karm elu ühendas neid. Kõik olid tohutult abivalmid. Näiteks lapsepõlves oli nii: vanemad töötasid järjest kolm aastat ja said siis peaaegu

Kauaaegne kolleeg Aivar Kallaste:

Rufinaga koos töötatud teatriajastut võiks mõtteliselt jagada kaheks.

Aastaid tantsisime koos mitmetes lavastustes ja mõnes neist lausa partneritena. Rufinat kui baleriini iseloomustab tantsulisus, muusikaalsus, kõrge hüpe ja hea pöörete tehnika. Artistina oli ta alati oma näitlejatöodes süvitsi minev ja köitvaid karaktereid loov. Suurima väljakutse meie partnerlusele esitas Vassili Medvedjevi lavastatud ballett „Ärkamine“, aga õnneks aitas Rufina ülalmainitud omaduste ja oskustega mind probleemkohtadest üle. Lisaks tema just-just emakssaamiselt naasmine! Kaarel Irdilt väljendit laenates: pelgalt „raamid“ olid alles – nii saingi ta „kergekaeliselt“ üles sirgetele kätele, tõstesse.

Ajapikku meie staatused muutusid – Rufinast kujunes repetiitor ja nii aitas ta kümnitel minu vastutusriikastel rollidel lavaküpseks saada. Etenduseelsetes proovides oli tal alati varuks nii vajalikke rollisisulisi kui tantsutehnilisi soovitusi, ka pärast etendusi ei olnud ta kiitusega kitsi. Kord juhtus, et ta lahkas ja analüüsis toimunut ka pärast viimast esituskorda! Viimane etendus polnud mitte lõpp, vaid lihtsalt tasandimuutus.

Lõpetuseks üks tunnustav vahejuhtum. See leidis aset toonase Tartu 21. juuni tänaval asunudkaugekõnede keskjaamas, kus paljud püüdsid kõrvalkabiinis olijat üle karjuda. Nii sattus meie tookordne solist ja lavastaja V. Medvedjev pahaaimamatult „pealtkuulajaks“. Keegi Leningradist külla sõitnud seltsimees naine jagas oma elamust eelmise õhtu „Giselle'i“ etendusest, kuhu ta paljunäinuna oli läinud suure eelarvamusega. Nimiosaline oli teda aga vapustanud hingepõhjani – eriti hullumisstseeni tohutu usutavus. Mingis väiklinnas on nii erakordne tantsijannast näitleja!

pooleaastase puhkuse. Sõitsime perega Taimõri poolsaarelt nn suurele maale puhkama. Üks isa töökaaslane, teades, et vanemate palk ei ole suur, küsis temalt: „Ivan, sa lähed puhkusele. Sul on kolm last. On sul raha vaja?“ Isa vastas, et tal on pisut kõrvale pandud. Töökaaslane ütles: „Mul on raha, ma annan sulle! Meil on siin nii kombeks, et kui lähed puhkusele, siis sind aidatakse.“ Või teine näide: naabrinaine sõitis samuti puhkusele ja ühel hetkel saatis meile telegrammi: „Raha otsas. Saatke nii ja nii palju!“ Meile ei tulnud isegi pähe, et ta võiks meid ninapidi vedada. Ja kui kaobki koos rahaga ... no mis siis teha! Inimene on hädas, tuleb aidata! Inimesed räägivad seal-kandis sinuga nii tänaval kui bussis – igal pool. Kui olin paar aastat Eestis elanud, siis hakkasin sellist käitumist võõrastama. Mu vanemad kaalusid pensionile minnes korra, et tulevad minu juurde elama, aga isa tunnistas siis, et tema ei suudaks siin elada – kõik on nii võõras.

Minu kodu ja perekond on aga Eestis. Abikaasa Taistoga (*Ooperisolist ja lavastaja Taisto Noor* – A.T.) kohtusime, kui Taisto tuli Vanemuisesse tööle. Väidetavalt nägi tema

Küsisin siis teistelt, kes kõrval olid, et kes meil seal laval nii hästi laulab ja kuulsin, et see on Taisto. Taisto? Mis kummaline nimi!

mind küll juba varem: ta oli Riias sõjaväeteenistuses, aga oli korra Eestisse pääsenud ja tuli teatrist läbi – ta teadis, et tuleb pärast sõjaväge Vanemuisesse. Ta on rääkinud, et nägi mind, kui tulin teatri seinal olevat tööplaani vaatama ja oli siis Aivar Kallaste käest uurinud, kes see on. Mina teda tookord ei märganud, minu esimene mälestus on hetkest, kui Vanemuise laval olid ooperi „Jenüfa“ (1979, lav F. Preisler) proovid, mina olin tegelaste puhvetis ja kuulsin äkki krapist, et ... nii ilus hää! Küsisin siis teistelt, kes kõrval olid, et kes meil seal laval nii hästi laulab ja kuulsin, et see on Taisto. Taisto? Mis kummaline nimi!

Mõne aja pärast tuli sööklasse pikk noormees, kes rääkis lavastajaga vene keeles sellise Moskva maneeriga, a-tähte rõhutades. Väga kõva häälega rääkis, mina veel mõtlesin, et phähh, mingi moskvalane poosetab ... Pärast selgus, et see siis oligi Taisto ... Meie garderoobid olid teatris samal korrusel ja sattusime tihti istuma korruse puhkenurgas. Seal puhkenurgas saimegi lõpuks Taistoga tuttavaks. Ükskord kurtis ta, et tema äratuskell on katki läinud ja uuris, kas keegi oskab parandajat soovitada. Mina ütlesin, et mul on Tartu teenindusmajas tuttav meister ja ma võin selle kella tema kätte viia, ta remondib selle kiiresti ära. Järjekorrad olid ju sel ajal igal pool väga pikad! Viisingi kella remonti. Aga järgmisel õhtul juhtus minuga väike õnnetus: õpetasin „Pähklipurejas“ sisse uut partnerit, aeg oli hiline, kõik olid väsinud ja ühe minu hüppe ajal astus partner sammu taha, nii et minu jalg läks valesti ja vigastasin oma hüppeliigest. Poisid viisid mind garderoobi, kutsuti kiirabi. Aga Taisto oli samal õhtul varem küsinud, kas ta tohib mind koju saata ... No ei õnnestunud! Minu jalg pandi kipsi, saatsin korterikaaslase Alla Udovenkoga

Aga hobid ... teatritöö sellisteks asjadeks palju aega ei jäta. Vanasti, kui meie poeg oli väike, töötasin korraga hästi mitmes kohas. Palk oli ju tilluke, oli vaja lisa teenida. Olen andnud moekoolis modellidele liikumistunde, lasteaias tantse lavastanud, koolis tantsutunde teinud, ka võistlustantsijate ja iluvõimlejatega tegelesin, Vanemuise Tantsu- ja Balletikoolis õpetasin ... Mingil ajal, kui riideid polnud poest saada, õmblesin, olen isegi jopesid õmmelnud: lapsele, endale, Taistole ... Loomulikult kudusin, heegeldasin. Ka eelmisel kevadel (2020), kui meie trupi Tarasina (*Balletiartist Tarasina Masi* – A.T.) oli lapseootel, kudusin tema tulevasele lapsele väikse tekikese ja heegeldasin papud.

Oled nüüdseks üle 50 aasta Vanemuises ja näinud siin väga erinevaid aegu. Sa ise näed välja küll täpselt sama sale ja graatsiline, kui Giselle'i tantsides, tundub, et kilogi pole lisandunud!

Pole tõsi, olen siiski juurde võtnud! Kui veel tantsisin, kaalusin 42 kilo, praegu aga pigem 45,5 kilo, vahepeal isegi 47! Mingit trenni ma aga praegusel ajal enam ei tee.

Mis aga Vanemuisesse puutub, siis siinsel balletiteatril on alati olnud oma nägu. Klassika kõrval on aga alati olnud mängukavas ka modernsemad tantsulavastused, näiteks Ülo Vilimaa või Mare Tomminga omanäoline ja teistsugune looming. Ka praegu on Vanemuise balletil head ajad, sest Mare Tommingas on tark juht: ta leiab truppi huvitavaid tantsijaid, ta juhib balletitruppi hästi ja valib repertuaari põnevaid asju. Näiteks Petr Zuska „Romeo ja Julia“ – nii hea leid meie repertuaari jaoks! Või hiljuti kavas olnud lavastused „Casanova“, „Don Juan“, „La Dolce Vita“. On mida tantsida ja mille abil areneda! Mul on teatris endiselt väga huvitav, koju jäämise soovi pole mingisugust! Olen õnnelik, et saan endiselt teha tööd, mida armastan. Tagasi vaadata on ka tore. Suhtlen vahel Facebookis tantsijatega, kes on kunagi Vanemuises tantsinud. Nad uurivad, kuidas Vanemuisel läheb ja mina omakorda olen kursis nende eluga. Kes on abiellunud, kes millises maailma nurgas parasjagu töötab; ühel paaril, kes siin tuttavaks said ja kes vahepeal Aafrikas töötasid, sündis hiljuti laps ... Tundub, et oleme nagu üks suur perekond. Vahva!

Nüüdseks võin küll öelda, et Eesti on minu kodu ja siinne kultuuriruum on minu kultuuriruum.

Taistole kirja, et tema kell saab valmis siis ja siis ja et mingi ise sellele järele. Nojah, aga tema tuli mind koju vaatama. Tuli korra, tuli teise ... ja nii see läks.

Mida sa teatritöö kõrvalt veel teinud oled? Kas hobideks on ka aega jäänud?

Juba lapsepõlves Norilskis õppisin pere vanima lapsena tegema kõiki koduseid töid: koristama, süüa tegema. Kuueaastaselt hakkasin naabritüduruku toel lugema ja hiljem lugesin väiksematele vendadele raamatuid ette. Loen siiani palju, algul lugesin vene keeles, praegu teen seda enamasti eesti keeles. Nüüdseks võin küll öelda, et Eesti on minu kodu ja siinne kultuuriruum on minu kultuuriruum.

„Giselle“ (1982)

Risto Joost – värske liige Vanemuise hiidkärgperes

Tekst Anne Aavik – **Fotod** Maris Savik, Tarmo Haud

Ta ei olnud veel isegi 20-aastane, kui asutas oma esimese koori. **Risto Joosti** särav karjäär on tiirelnud orbiidil Tallinn–Holland–Saksamaa–Skandinaavia. Nii Madalmaade Kammerkoori, Leipzigi Raadiokoori kui Tallinna Kammerorkestri muusikalisele juhtimisele lisaks on tema lennu-kaid muusikateatriideid saanud kogeda Tallinna Filharmoonia kontsertidel ja Birgitta festivalil.

Enne Pariisi tuleb ikka Nuustakul ära käia, aga sina pole vanasõna järgi talitanud: Lääne-Euroopas oled tihemini juhatanud kui Emajõe Ateenas.

See on suhteliselt harv juhus, et peadirigendiks saab muusik, kes pole varem selle teatri

orkestriaugus käinudki! Ausalt öeldes olingi enne sellele ametikohale astumist juhatanud vaid Vanemuise orkestrit ja sedagi kümnekonna aasta eest juunikuus Tartu Uue Muusika päevadel. Nii et eelmise aasta augustis Vanemuise muusika-juhina tööle asudes oli mul küll orkestriga töötamisest väga hea mälestus, aga ühtegi etendust polnud ma Vanemuises juhatanud. Samas olen teiste orkestrite kaudu paljude Vanemuise muusikutega kokku puutunud, tundsin ka lauljaid, mitmetega neist olen muusikaakadeemias koos õppinud, seega päris pea ees vette ma ei hüpanud. Ja juba esimene sissejuhatav kuu muutis minu arusaamu sellest, missugune on Vanemuine ja missugune Tartu.

Missugusena siis teater kaugelt vaadates paistis?

Mulle näib, et paljud ei teadvusta endale, et Vanemuine on tõepoolest kolmežanriteater. Või et mida see tegelikult tähendab. See logistiline pool on üks asi, samas istuda laua taga kolme kunstilise juhiga on juba omaette erakordne mõõde.

Ma leian, et peadirigendi ametit on mõtet pidada ainult siis, kui tahad panustada, kuhugi koos liikuda – püstitada eesmäärke ja neid ka realiseerida.

Kusjuures kõik juhid on võrdsed. Oleme koos tulevikku planeerinud mitmeid ühistegevusi. Vanemuise majad ja teatriliigid – see on kõik kokku kui üks hiidkärgpere!

Mis sind Tartu juures üllatanud on?

Sellisel kujul, nagu ma olin varem Tartus käinud – sõidad bussiga kohale, teed proovi, käid korra söömas, annad kontserdi ja koju tagasi – võib jääda sellest linnast täiesti vale mulje. Tartu on elukeskkonnana üks Eesti parimaid linnu, kindlasti parem kui Tallinn! See inimsõbralikkus – siin on hulganisti kauneid parke, samas parimas mõttes urbanistlikku keskkonda. Linnaosad on üksteise järel korda tehtud, silm puhkab arhitektuuripärlitel, enam ei näe kesklinnas laokil puulobudikke. Ka Vanemuise tänav on nüüd korras. Ja ka vaimulinna nimetus, mis varem võis näida pealinlasele kohati klišeelik, on sada protsenti tõsi, seda võimendab ülikooli osakondade kohalolek pea igas linnaosas.

Kas selle aastaga pole tekkinud isu üldse päriselt Tartusse kolida?

See on ahvatlev küll! Kindlasti pean oma olemise Tartus üle vaatama, siiani olen veetnud ööd külalistemajas või hotellis, aga perega koos on see keeruline. Mida konkreetsemaks lähevad lapse (*Risto peres kasvab kaheaastane Elly* – A.A.) tegevused, seda parem on seda algusest peale siduda konkreetse linnaga. Seda kõike tuleb hoolikalt kaaluda.

Kas midagi on Tartus puudu ka?

Otseselt mitte. Minu arvates on siin kõik põhiline olemas, ainult Muhumaa, kus meie pere maa kodu on, jääb veidi kaugele.

Vanemuise kontekstis on küll tunne, et muusikaosakonnal on oluline koht Tartu teatrielus, aga ta võiks olla suurem osaline ka muusikaelus kui sellises. Ehk siis – kontserttegevus võiks laialdasem olla.

Kas orkester suudaks seda – oma koormuse juures?

No just. Seal see piir tulebki sageli ette. Aga mitte alati – näiteks kui meil oli eelmisel sügisel muusikali „Nunnad hoos“ esietendus, siis selle orkestratsioonist lähtuvalt võis keelpilliorkester anda samal õhtul kammerkontserdi ja publikut oli väga palju! Sellised võimalused tuleb igal juhul ära kasutada. Hästi oluline oleks toimima saada Vanemuise orkestri sümfooniilise muusika sari, mis ei piirduks ainult hooaja ava- ja lõppkontserdiga. Aga muidugi tulevad ajalised piirangud ette – prooviaeg saab otsa ja ka etendused vajavad kvaliteetset ettevalmistamist. Igatahes mingi kammermuusika ja sümfooniilise muusika vorm lisaks muusikateatrile peaks kindlasti olema. Ja seetõttu olengi algatanud sarja „Vanemuise kolm orkestrit“ – koos löökpillidega saame neid isegi kolm ja pool!

Mul on jäänud mulje, et kuhu iganes tööle lähed, võtad inimestest viimase – kas Vanemuise kollektiiv sinu maksimalismi ei peljanud?

Ma leian, et peadirigendi ametit on mõtet pidada ainult siis, kui tahad panustada, kuhugi koos liikuda – püstitada eesmäärke ja neid ka realiseerida. Ja kui sa ka enne küsisid, kas Vanemuise teater paistis kaugelt teistsugune – ka mina olin ju elanud teadmisega, et Vanemuises tehakse palju muusikale ja vähe ooperit ning mõnikord

on kontserdid. Vanemuise teater on fantastiline keskkond ja koosneb silmapaistvalt oma valdkonnale pühendunud inimestest. Muusikaosakonna võimekus riigisiselt ja rahvusvaheliselt oma kvaliteediga tähelepanu pälvida on suurem kui välja paistab.

Kui ma esimestel tööleasumise kuudel süvenesin muusikaosakonna tegemistesse, selgus huvitav nüanss – muusikalavastuste väljatoomine pole arvuliselt üldse nii palju seotud raha kui hoopis muude praktiliste küsimustega. Kuna kõik kolm žanri peavad saama oma võimaluse kunstiliseks väljundiks, siis tehniline ja lavaressurss on piiratud. Osakondade repertuaarivalik mõjutab väga lavastusala tegevust, kostüümiosakond ja dekoratsiooniala teevad vahetpidamata kõike kolme maja jaoks. Kui võrrelda draamalavastust ja ooperit, siis enamjaolt viimase puhul kostüümide arv mitmekordistub, sest seal on teatavasti koor. Ballett läheb ooperiga samasse kategooriasse. Ja kui väljastpoolt vaadates võib tunduda, et miks muusikaosakonnas nii vähe uuslavastusi välja tuleb, siis kogu teatri kontekstis on tegelikult kogu aeg mõni esietendus, lihtsalt eri žanrites. Mul endal on kahjuks jäänud mitu esietendust vahele, kuna pidin samal ajal proovi tegema. Vanemuises toimub nii palju korraga, et isegi kui sa tahad, pole seda võimalik jälgida. See on üüratu masinavärk! Võrreldes rahvusooperiga – seal töötab küll palju inimesi, aga põhilavale lisaks on vaid kammersaal, mis pole ka igapäevases kasutuses.

Oled ka rahvusooperis koosseisuline dirigent – kuidas teatrite õhkkondi võrdleksid?

Vanemuises on hästi soe ja kokkuhoidev kollektiiv. Estonias on ka, aga teistmoodi. Eks Tartu on ikka Tartu ja Tallinn on Tallinn. Pealinnas on lihtsalt teistsugune vaim. Tartus on suur mõjutaja ka see, et meil on majas draamatrupp, see loob teistsuguse dünaamika. Inimesed on siin erakordselt soojad ja muusikale pühendunud. Nad on valmis tegema tööd ja saavad aru, mis on kvaliteet. Estonia ja Vanemuine on nagu kaks erinevat last peres – mõlemal on oma iseloom ja mõlemad on ühtmoodi armsad!

Vanemuine on vist seni ka suurim kollektiiv, mida muusikaliselt juhtinud oled?

Ametlikult küll. Leipzigi kooris oli 73 lauljat, aga tavaliselt olime laval koos orkestriga, seega oli neid

ikka 150 ümber. Muusikaosakonna kontekstis on numbrid enam-vähem samad. Olgugi, et rahvusooperis on suurem töötajate arv, on Vanemuine ikkagi tegelikult kõige suurem teater – draamaosakond on juures ja see muudab kogu süsteemi kordades keerukamaks. Teatril on ju nii suur maja kui väike maja – tõeline arhitektuuripärl, kus juba proovi teha on omaette elamus.

Taevani kiidetakse ju seda akustikat!

See on hästi orkestrisõbralik. Lauljasõbralik mitte nii väga, aga tervikuna kõlab väga hästi! Teatavad teosed sobivad sinna erakordselt hästi, näiteks Elmo Nüganeni lavastuses peatselt esietenduv Mozarti ooper „Don Giovanni“. Ja siis on ju veel Sadamateater, väiksemaid lavastusi tehakse ka Teatri Kodus – sinna ma pole muide veel jõudnudki, tahtsin just „Sööbikut ja Pisikut“ vaatama minna, kui teatrid varakevadel suleti.

Just nende majade tõttu on Vanemuine üllatavalt suur teater – kõigis võib paralleelselt midagi toimuda. Vanemuise draamatrupp on mitmekülgne, väga võimekas ja tugeva juhtimise all, suurepäraste näitlejatega. Kõik lavastused, mida olen näinud, on väga kütkestavad.

Kui kahe aasta eest sai Estonia muusikajuhiks Arvo Volmer, siis oli mul õnn temaga Sirbi veergudel vestelda. Volmer arvas, et muusikal kui žanr võiks pigem jääda Vanemuise lavale. Kuidas sulle tundub – kas olete valmis võtma oma õlule kogu Eesti muusikalipubliku?

Tervitan siinkohal Arvot! Kui vaadata Vanemuise algavat hooaega, siis pole meil küll kavas ühtki uut muusikali, see-eest tuleb aga taas lavale menukas „Sweeney Todd“. Püüame lihtsalt žanritevahelist tasakaalu paremini paika loksutada. Kindlasti ei ole Vanemuise teater muusikaliteater. Muusikal on üks osa muusikateatrist ja Tartus suurte traditsioonidega. Aga kogu tegevust peab ühendama tasakaalustatud ja mitmekesine loomekeskkond, kus kõikidel teistel klassikalise muusika žanritel on oma oluline osa.

Eelmise jutu juurde tagasi tulles – et koor ja orkester saaksid olla rohkem angažeeritud, siis tuleb neid rakendada koos. Koostöös balletiosakonnaga tulevad välja Tšaikovski „Luikede järv“, Stravinski ballett „Tulilind“ ja Rimski-Korsakovi „Šahrazad“.

Kas Estonia ja Vanemuine on konkurendid või tasuks kunstilistel juhtidel ka omavahel aru pidada, mis teoksil – et kavva ei satuks samad lavateosed ja publikul ikka rohkem valikuvõimalust oleks?

Muidugi, me olemegi Arvoga tulevikuplaanidest rääkinud. Sajaprotsendiliselt pole küll võimalik kattumist vältida, näiteks tahtsin tuua välja Eesti ühe silmapaistvama ooperi, Eino Tambergi „Cyrano de Bergeraci“, mis on Estonias kavas juba aastaid, sealne lavastus pärineb juba eelmisest sajandist. Samas: kui Estonia tahab teha „Jevgeni Onegini“, ega nad siis selle pärast ei pea loobuma, et meil see kavas on. Tobe oleks pigem see, kui sama teos tuleb mõlemas teatris uuslavastusena välja ühe hooaja jooksul. Teisest küljest – kui teosed seda väärivad ja trupile sobivad, siis see ongi muusikajuhi jaoks argument. Ka lauljatele tuleb leida neid arendavaid tükke, näiteks on meil „Cyrano“ jaoks olemas suurepärane Roxane Pirjo Jonase näol. Ka Mozarti „Don Giovanni“ on trupi seisukohast väga oluline valik. Kuna trupp on meil väike, aga tubli, tuleb leida hea tasakaal külaliste ja oma lauljate vahel. Tartu asukoht on väga hea, sest Tartu on Riiale lähemal kui Riia Tallinnale. Juba praegu ja kindlasti ka edaspidi saab Vanemuises regulaarselt kuulda Läti Rahvusooperi esilauljaid. Ja samas – konkurents peabki olema, see viib edasi!

Missuguseid uuslavastusi plaanid muusikaosakonnas veel välja tuua?

Tulevikku vaadates on meil kindlasti kavas Henry Purcelli „Kuningas Arthur“ – see on just Vanemuisele sobiv teos, sest selles osalevad nii draamanäitlejad, balletitantsijad kui ooperilauljad.

Sellest on möödas üle 10 aasta, kui Vanemuises esietendus Purcelli „Haldjakuninganna“. Barokkooperit on Eestis alati liiga vähe!

Jah, seda on tõesti vähe. Rahvusooper on küll teinud, aga seal olid Händeli teosed. Purcell on veelgi varajasem, lausa ooperi algusaegadest, fantastilise muusikaga ja lisaks lauljatele on seal kümme draamarolli, nii et tegemist on tõelise semiooperiga.

Vanemuise sümfooniaorkestri suvekontsert (2021).
Raimonds Bramanis, Mirjam Mesak, Risto Joost, Uku Toots

Kas võib loota, et sinu suurepärane kontratenor täiendab mõnel sobival juhul ka Vanemuise truppi? Kontratenorit ju palgal pole.

Laulmisega tegelen pigem hobi korras ja heal juhul kord aastas. Vanemuises las laulavad ikka täiskohaga lauljad. Küll aga näiteks Ivo Posti või Martin Karu, minu endine lauluõpilane, kes nüüd õpib Guildhalli Muusika- ja Draamakoolis Londonis, oleks tulevikus head valikud. Tulevikku silmas pidades on meil regulaarselt plaanis kutsuda säravaid külalissoliste Vanemuise lavadele! Loodan väga, et saame tervitada Annely Peebot „Carmeni“ nimiosas. Ja mul on väga hea meel, et möödunud jaanuaris ja veebruaris kuulsime samas rollis Stockholmi Kuninglikus Ooperis töötavat Dara Savinovat, kes on pärit Tallinnast, aga Eestis veel vähe tuntud.

Aga klassikaline ooper?

Mulle endale on väga südamelähedane slaavi muusika, nii vene kui tšehhi ooper. Samuti verism. Repertuaarihuvisid on tegelikult palju – pigem on küsimus, millisesse ajaformaati need ära mahuvad!

Kas pigem Leoš Janáček või Antonín Dvořák?

Mõlemad! Janáčeki „Kaval rebane“ on ju fantastiline teos. Olen Tšehhis viimasel ajal rohkem juhatanud, nende muusikateatripärand on erakordne. Ka Dvořáki „Näkingeid“ on mu peast läbi käinud ... Samas olen põhjalikumalt uurinud ka Benjamin Britteni maailma. „Peter Grimes“ võiks ju sobida kontsertlavastuse formaati. Ja itaallastest rääkides on minu suur lemmik Giacomo Puccini. Õnneks on tema looming Eesti publikule väga hingelähedane ja muusika oma pideva muutumisega üllatavalt kaasaegne. Algupärandid ja kaasaegne rahvusvaheline uudislooming on olulisel kohal.

On sul ka nägemus, missugusele žanrile peaks Vanemuises kõige rohkem tähelepanu pöörama?

Muusikateater tervikuna on väga lai ja pole mõtet keskenduda ainult ühele žanrile. Üks formaat, mille tahaks käima lükata, ja et see muutuks iga-aastaseks – algul nimetasime selle kontsertlavastuseks, aga tegelikult on see pigem ökonoomne muusikalavastus. Et ei peaks liiga palju finantse kostüümidesse ja lavakujundusse

panustama, vaid saaks eeskätt hakkama valgus-kujunduse ja muude vahenditega. Algaval hooajal esietendub meil selles formaadis „Tristan ja Isolde“ – esimest korda 150 aasta jooksul Wagneri ooper Vanemuise laval! Nimiosades muidugi meie suurepärane Mati Turi ja Läti Rahvusooperi noorema põlvkonna Wagneri-laulja Liene Kinča. See on märgiline teos ka Wagneri ooperite hulgas, pöördeline ooper – peale „Tristanit ja Isoldet“ polnud miski enam seesama! Tonaalsuse piire kompav revolutsioon oli sündinud ja sai esikujuks paljudele heliloojatele nii ooperi- kui ka kontserdirepertuaaris.

Ja operett vajaks ka värsket lähenemist. Meil on kogu aeg kavas samad teosed – nii rahvusooperis kui Tartus. Äkki on midagi alternatiivsest repertuaarist, mis võiks publikule kõitev olla? Selleski valdkonnas võiks progressiivsemalt mõelda. Millal esietendus viimane algupärand?

Eelmisel sajandil vist!

Algupärandite kontekstis tundub, et muusikali panustatakse Eestis rohkem kui nii-öelda kerge-masse ooperisse.

Žanripiiride tõmbamine on ka keerukas. Siiani ju vaieldakse, et kas „Rehepapp“ oli ooper või mitte.

Kaasaegses muusikateatrimaailmas pole see tegelikult nii tähtis, aga mina usun, et tulevik on *crossoveri*, mitut žanri korraga katvate teoste päralt. Helilooja Ülo Kriguliga rääkisime kunagi, et võiks olla selline žanr nagu progressiivne kammerooper.

Vanemuine pole ju kunagi unarusse jätnud ka kodumaist ooperit. Hooaja lõpus saame ehk viimaks näha kauaoodatud Ardo Ran Varrese uudisteost „Põrgupõhja uus Vanapagan“.

See on juba kaks korda lükkunud, aga parem on siiski teha seda ajal, kui on lootust, et publik tuleb ka saali. Plaanime igal aastal tuua välja ühe uue eesti muusikateatriteose või siis taaselistada mõne vana. Sel sügisel osaleb Vanemuise orkester Eesti Kontserdi festivalil „Eduard Tubin ja tema aeg“, mida kunstiliselt juhivad Mihhail Gerts. Kohe peale seda toome taas lavale mõjuva Tubina ooperi „Reigi õpetaja“. Head eesti klassikat mängida on kindlasti üks meie ülesanne.

Tartut ootab ka kultuuripealinn 2024 tiitel – kas selle raames võiks sündida ka mõni uus eesti ooper?

Juba varasemalt on plaanitud sellesse aastasse Margo Kõlari „Libahunt“. Ise olen algatanud kaks tellimust – aastaks 2025 kirjutab Ülo Krigul täispikka ooperit ja Valter Soosalul on käsil uus muusikal. Lõpuks saab esiettekande juba varem valminud Tõnis Kaumanni „Kaubamaja“, millele nüüd on lisandunud ka proloog. Ideid on muidugi rohkemgi, aga neid ei julge veel välja käia. Vanemuise muusikaosakond vaatab tuleviku suunas suure inspiratsiooni ja ootusärevusega.

Lastega publik ei pea ka kartma, et neid unustatakse, selle eest hoolitseb ehk sinu tütreke Elly, kes eelmisel hooajal vaatas juba kahte etendust – hoolimata sellest, et suurema osa tema elust on teatrid olnud sootuks suletud.

Jaa, selles mõttes läks hästi! Vanemuises vaatas ta „Lotte“ muusikali ja Estonias „Pipit“. Siis oli ta pooleteistaastane, aga talle meeldis tõesti väga – pärast ta muust ei rääkinudki. Mul on ka lastelavastuste osas mitmeid mõtteid, aga praegu ei julge neid veel välja käia.

Aga mida ise teed ajal, kui sa ei juhata parajasti etendust või proovi? Vabu õhtuid vist palju pole?

Mulle meeldivad draamalavastused – väga. Ma olen muusik, aga muusikateatrit pole ilma teatrita. Draama võlu on vääramatu! Olen varasemalt olnud tihe külaline Draamateatris, käisin ka

Ma olen muusik, aga muusikateatrit pole ilma teatrita. Draama võlu on vääramatu!

teatris NO99, kuni see eksisteeris, Linnateatris vähem. Vanemuises aga tehakse nii palju, et praegu saan siin oma teatrinälja rahuldatud.

Vahel peab ju ometi ka teatrist väljaspool akusid laadima?

Muhumaa maakodu ja seal töötegemine on minu jaoks tasakaalustav jõud. Puude langetamine, labidatööd ja kõik see toob mind heas mõttes maa peale ja puhastab mõtteid. Kogu keskkond Muhumaal ja saared üldse on mulle väga sümpaatsed... Aga muusika kõrvalt armastan veel väga sportida ja lugeda. Ja kunagi pole piisavalt aega, sest erialast kirjandust on alati suur virn ees ootamas. Aga mu korvpallikirg pole ka raugenud, jälgin ikka NBA mängu. Viimati käisime Priit Volmeriga viit miinust mängimas. Elame teineteisest vaid kilomeetri kaugusel ja meie lähedal Kangrus on suurepärane korvpalliplats.

On sul veel mõni kaugeleulatuv Tartuga seotud unistus?

Tahaks taastada vana kultuuritee Riia–Tartu–Peterburi! Sooviks seda liini uurida koos meie orkestri, koori ja solistidega ning leida sealtkaudu avanevaid uusi võimalusi. Dirigendi jaoks on ääretult oluline käia ringi, näha erinevaid kollektiive ning avardada oma maailmavaadet läbi erinevate kultuuride.

Lindu armumine ei ole usutav

Petr Zuska värske pilk „Luikede järvele“

Tekst Karmel Helena Kokk – Fotod Maris Savik, Silas Stubbs

„Kas oled jõudnud ka Tartu õhtuse meluga tutvust teha? Emajõe ääres on soojade ilmadega justkui festival!“ küsin entusiastlikult Tšehhist Tartusse tulnud lavastajalt ja koreograafilt **Petr Zuskalt**, kui jalutame läbi Vanemuise kontori-poole (*Vestlus toimus maikuisest Tartus, mil ilmad juba suviselt soojad* – toim.). Petr Zuska tuli Vanemuisesse, et lavastada uut balletti, mis esietendub sügisel – värske ja põnev tõlgendus „Luikede järvest“, mis räägib loo meie sees oleva valguse ja pimedusega leppimisest. „Oh ei, pärast pikki proovipäevi istun Shakespeare'i kohviku terrassile, joon kaks õlut ja lähen koju magama,“ vastab ta esialgu ettevaatlikult, kuid siis juba naerdes.

Oled Vanemuises lavastamas teist korda – esimene kohtumine Vanemuise balletitrupiga oli aastal 2018, kui esietendus lavastus „Romeo ja Julia“. Mis sind Vanemuise ja Tartu puhul köitis, et otsustasid siia tagasi tulla?

Tõesti, minu esimene kogemus siin oli „Romeo ja Juliaga“, aga see ei olnud päris uus lavastus, vaid oli juba 2013. aastal esietendunud Tšehhi Rahvusballetis Prahas, mil töötasin seal kunstilise juhina. Viis aastat hiljem tuli Vanemuise balletijuht Mare Tommingas Prahasse seda balletti vaatama ja kutsus mind Tartusse, et Vanemuise trupiga seda siin taaslavastada. Vanemuise tantsijad tegid väga head tööd, sain äärmiselt positiivse kogemuse ning ka Mare oli väga toetav. Mul tekkis Vanemuise suhtes hea tunne ja nii otsustasingi Mare seekordse pakkumise vastu võtta, et tuua Tartus lavale uue versiooni „Luikede järvest“.

Miks otsustasid nii tuntud balletti lavastada uues versioonis? Miks mitte klassikaline „Luikede järv“?

„Luikede järv“ on oma põneva temaatika ja Tšaikovski suurepärase muusikaga tõepoolest üks balletimaailma tippteoseid. Mare ootas aga midagi erilist, mitte klassikalist versiooni. Selleks oli ka praktiline põhjus: Vanemuise balletitrupp ei ole piisavalt suur. Teine põhjus tulenes „Romeost ja Juliast“, sest peale seda sai Mare aru, et olen võimeline väga erilisteks töödeks. Minu versioon on seega tõesti teistsugune, samas ei ole ma esimene, kes selle kuulsa balletiga eksperimenteerib, näiteks Mats Ek, John Neumeier või Matthew Bourne on samuti loonud oma tõlgendused. „Luikede järv“ ei ole puutumatu, see on avatud igasugustele lähenemistele. Ma ei ole esimene, kes proovib oma nägemust ellu viia ja loodetavasti ka mitte viimane!

Olen alati olnud sedasorti kunstnik, kes peab töös põhiliseks oma visioonide elluviimist, kuid kui ma võtan ette maailmakuulsaid materjale, püüan alati austada heliloojaid ja geeniusi, kes on need teosed loonud, samas tahan anda midagi uut ja värsket ka enda poolt. Tahan kaevuda originaallugude sügavustesse, et leida see miski, mis mind kõnetab, leida see müstika nendes lugudes. Oluline on tuua need kuulsad lood tänapäevase vaataja jaoks lähemale, et suhestuda nendega nii ratsionaalselt kui emotsionaalselt. Klassikaliste versioonide puhul võib see vahel olla keeruline.

Mul ei ole huvi lavastada „Luikede järve“ nii, nagu seda 140 aastat tagasi tehti, sest ma ei ole oma lavastajatüübilt taastaja või rekonstrueerija. Samas ei ole mul otseselt midagi ka kuulsate ballettide traditsioonilise lavastamise vastu – 90% oma karjäärist olen tantsinud ja loonud koreograafiat klassikalistes balletitruppides. Traditsiooniline taust on oluline ja selle esteetika on kaunis, aga mulle kui loojale mõjuvad traditsioonilised versioonid liiga lõpetatuna. Vaadates kuulsa kunstniku maali, hindan kõrgelt tema tehtud tööd, aga kui hakkaksin ise maalima, ei üritaks ma teda kopeerida. Iga kunstnik on siiski isiksus.

Millised olid klassikalise versiooni peamised probleemid, mis ajendasid sind teost ümber kirjutama?

„Luikede järv“ on tõenäoliselt maailma tuntuim ja olulisim ballett, aga 21. sajand on paratamatult hoopis teistsugune võrreldes ajaga, mil Tšaikovski oma muusikat kirjutas või Petipa oma

koreograafia löi. Kunst, ühiskond ja eluviisid on totaalselt teistsugused. Teater on elav organism, mitte muuseum, ja seetõttu peab teater kaasas käima ka ühiskondlike arengutega. Teater ei ole museaalne kivistis, vähemalt ei tohiks olla.

Seda öeldes ei arva ma siiski, et minu „Luikede järv“ ja klassikaline versioon oleksid vaenlased. Me teame, et inimestele meeldib klassikaline ballett, pileteid müüakse neile etendustele ju palju. Kui lavastuste põhjaks olevad lood on tänapäeval jätkuvalt loogilised, siis võime neid ju edasi lavastada. Mulle tundub aga naljakas, et traditsioonilises „Luikede järves“ on 24 tüllseelikutes naist, kes peaksid olema luiged ja prints lihtsalt armub ühte lindu... See ei ole veenev ja seetõttu tahtsin leida viisi, kuidas jääda mõnes mõttes truuks klassikalisele versioonile, ent teha seda usutavamal viisil.

Milline oli „Luikede järve“ kaasajastamise protsess?

Üks osa sellest oli liikumiskeelega tegelemine, teine osa aga oma loo välja töötamine. Olen oma töös väga paindlik, võin lavastada klassikalises stiilis, võin töötada isegi draamanäitlejatega, aga peamiselt kasutan ikka kaasaegset liikumiskeelt, mille aluseks on klassikalise balleti tehnikad. Mõned aastad tagasi lavastasin puhtalt klassikalise „Pähklipureja“, aga Vanemuise „Romeo ja Julia“ oli jälle midagi vahepealset. „Luikede järves“ on klassikalisemaid ja kaasaegsemaid osi. Mulle meeldib nende kahe stiiliga mängida ja neid segada, sest see loob huvitava dünaamika.

Püüan vältida pinnapealseid muudatusi. Muidugi võib „Hamletit“ lavastada näiteks mootor-ratatega ja mõnikord see isegi õnnestub, aga see ei ole sisuline muudatus. Suvalised asjad on põhjendamatult välja visatud ja see mulle ei sobi.

21. sajandil otsib teater üha enam uusi väljendusvahendeid ja ideede sümbioose, et kõnetada tänapäevast inimest. Kas tänapäeval on üldse vaja klassikalist balletti?

Mõned aastad tagasi kutsus Boris Eifman mind ja teisi koreograafe Peterburi ümarlauale, et arutleda teemal „Klassikaline ballett – teater või muuseum?“. Arutelud kestsid kaks päeva ja tulemusteni ei jõutudki! Ühest küljest on see tõesti muuseum, aga selles on ka teatud ilu. Kindlasti ei peaks me klassikalise balleti lavastamisest loobuma, see on ju kogu meie esteetika

aluseks. Mõned eksperdid ja ajaloolased ütlesid Peterburis, et kui Petipa näeks seda, mida meie praegu kutsume klassikaliseks versiooniks, ei tunneks ta sellest suurt midagi ära. Mida sellisel juhul „klassikaline versioon“ üldse tähendab?

Kust leidsid inspiratsiooni oma „Luikede järve“ versiooniks?

Pandeemia ajal tühistati enamik minu lavastuste esietendustest. Mul oli väga palju aega lugemiseks ja mõtlemiseks, kasutasingi seda, et valmistada oma tulevasteks töödeks. „Luikede järv“ oli suur kivi mu südamel, oli raske leida oma lugu. Inspiratsiooniks pöördusin erinevate allikate poole, näiteks lugesin sarnase temaatikaga muinasjutte. Kuulus tšehhi muinasjutukirjanik Božena Němcová kirjutas 19. sajandil imelise jutu noorest nāgusast mehest, kes muutus luigeks. Sellel lool on „Luikede järvega“ võrreldes vastupidine sündmuste käik ja see hakkas mind huvitama. Minu jaoks oli oluline mõista ka „Luikede järve“ pärimust, selleks töötasin läbi erinevaid legende ja rahvajutte, mis puudutasid linde. Selgus, et linnud sümboliseerivad silda maise ja spirituaalse maailma vahel. Samuti see, et luik ise on armastuse sümbol.

Panin kirja erinevaid mõtteid: üks idee oli spirituaalse maailma kujutamiseks kasutada peegleid, teine idee sai inspiratsiooni hoopis Anna Pavlovalt! Kui Pavlova Londonis elas, oli tal oma park, kus elas tema luik, kelle nimi oli vist Patrick või Steven või midagi sellist (*Luige nimi oli Jack* – toim.). Korra mõtlesingi, et mis oleks, kui jutustaks Anna Pavlova lugu Tšaikovski muusika taustal! Kuid sain peagi aru, et kuritarvitaksin sedasi kahe fantastilise inimese elu ja loomingut enda soovide teostamiseks ning seda ma kindlasti ei tahtnud. Pidin keskenduma ikkagi sellele, mis oli minu jaoks oluline – spirituaalne maailm ja armastus. Sealt jõudsin mõtteni, et kus on armastus, seal on ka surm ja sellele taandub tegelikult kogu kunsti olemus. See idee hakkas mu peas idanema ja segunes varasemalt loetuga.

Mis on sinu „Luikede järve“ kesksed ideed?

Mind kõnetab opositsioonide ja kontrastide arhetüüp, see tuleb mu töödes ikka ja jälle esile. Analüüsisin prints Siegfriedi ja otsustasin alustada oma lugu tema sündimisest, mille käigus sureb tema ema, kuninganna. Elu jooksul õpib

Proovisaalis

prints ema tundma oma isa, kuninga kaudu ja kuna prints ei ole ema armastust maises maailmas tundnud, otsib ta seda nüüd oma unenäudest. Siin toimubki üleminek müstilisse spirituaalsesse maailma, kus on ka kuninganna hing. Need otsingud õpetavad printsi uuesti armastama. Seda lugu võib muidugi vaadata mitmeti – on see printsi lugu või hoopis kuninga oma?

Mind ei huvitanud Odette'i ja Rothbarti ehk hea ja kurja võitlus. Pigem on oluline, et luik sümboliseerib armastust ja armastusel on alati kaks poolt: ekstaas ja rõõm ning kurbus ja valu. See ongi see moment, mil valgest luigest saab must luik.

Kas oled lavastamise käigus ka oma visioonis kahelnud?

Küsin endalt jätkuvalt, kas ma olen kindel, et tean, millest räägin. Enamasti tean! Aga siiski pean veenduma, et olen enda vastu aus. Ma usaldan oma tööprotsessi 100%, tihti teadmata täpselt, miks. Ilmselt on see instinkt.

Kuidas publik ennast lavastuse vaatamiseks häälestada võiks? Millist emotsiooni võib publik oodata?

Seda lavastust tulevad tõenäoliselt vaatama inimesed, kellel tekivad „Luikede järve“ peal kirja nähes teatud ootused. Kui nad neid ootusi kõrvale ei jäta, lähevad nad pettununa koju. Ma ei too lavale mustvalget sõnumit eeldusega, et publik võtab selle omaks täpselt nii, nagu mina seda oma peas ette kujutan. Pigem tõstatan

lavastusega küsimusi ja jätan lahtiseid otsi. Minu versioon on absoluutselt seotud klassikalise „Luikede järvega“, kuid erineb sellest nii mitmelgi moel. Kui publik tuleb minu tõlgendusega kaasa, võib lavastus neid erutada ja puudutada.

Kui lähed ise teatrisse balletti või tantsuetendust vaatama, siis millised on sinu ootused? Mis sind balletis või tantsuteatris huvitab?

Ma jumaldan – heas mõttes – kadeduse tunnet, et keegi on lavale toonud midagi, milleks mina ei ole võimeline. See on parim tunne, kuigi seda ei juhtu tihti. Olen kogenud seda nii sõna-, muusika- kui tantsuteatris. Ballett ja ooper kuuluvad teatrikunsti hulka sama palju kui sõnateater ja hoolimata väljendusvahenditest peame me püüdlema ainult parima teatri poole.

Kõige olulisem on aga ilmselt kunstnikuna ausaks jäämine. Ma naudin ratsionaalsuse, hingestatuse ja julguse tasakaalu. Olen näinud palju huvitavaid lavastusi, kus tantsivad professionaalsed tantsijad, näitlevad imelised näitlejad ja kus on lavale toodud nii palju põnevaid ideid, ent lavastus tervikuna on sisutu. See tekitab ka minus kui vaatajas tühja tunde.

Olen nii lavastaja kui vaatajana üsna paindlik, kuid tantsuteatrit vaadates kipun vältima klassikalisi versioone, näiteks ballett „Uinuv kaunitar“ on mul täiesti peas ja selle uuesti vaatamine ei anna mulle kui inimesele midagi uut juurde. Kuna ma pole aga poolteist aastat teatris käia saanud, läheksin praegu rõõmuga ka „Uinuvat kaunitari“ vaatama!

Eine kevadisel murul

Tekst Kertu Tombak – Fotod Jaanus Tepomees

Möödunud hooaja alguses täienes Vanemuise draamatrupp kuue uue noore näitlejaga, kellest enamiku jaoks oli see esimene ametlik töökoht teatris. Kui palusime neil oma esimest hooaega Vanemuises iseloomustada, oli see kirjeldus tänu viirusest tingitud olukorra tõttu kõike muud kui tavaline. Ent ometigi kasutasid noored draamanäitlejad ka sõnu „uus“, „huvitav“ ja „äge“!

Lisaks koroonapandeemiast kantud hooajal tööleasumisele on noortel ühiseid jooni veelgi – toidulaual eelistavad nad taimetoitu! Ei, nad ei armasta end nimetada taimetoitlasteks või veganiteks, vaid **teadlikeks tarbijateks**! Rambid toidurubriigis jagavadki nad retsepte mõnusatest lihavabadest roogadest ning et välitingimustes söömine on „uuel ajastul“ eriti soositud, on road ka piknikukõlblikud! Toidukõrvaseks aeti mõnusat jutuvada ...

Piknikulaua katsid

Saara Nüganen,
Maarja Johanna Mägi,
Oskar Seeman,
Ken Rüütel,
Lena Barbara Luhse
ja Kaarel Pogga.

Kuidas jõudsite taime- toitluseni?

Ken: Olin kaitseväes, kui esimest korda elus lõpetasin liha ja kala söömise. Mind rõhus, et kõik peavad tegema samu asju, hingama ja mõtlema samamoodi. Tundsin, et see hakkab ajudele, ja mõtlesin, kuidas saaks kõike rütmist natuke välja viia. Ühel nädalavahetusel vaatasin filmi „Avatar“ ja sealt tekkis idee taimetoitlusest. Hakkasin seda praktiseerima, aga see hakkas muidugi vaikselt mõjuma kehale, sest metsas olid kaasas ainult kuivtoidupakid, mis põhimõtteliselt koosnesid ainult lihast. Sain süüa ainult leiba ja müsli. Kirjutasin kaitseväge kõrgematele organisatsioonidele, kuidas peaksin hakkama saama, kui olen taimetoitlane. Peakaplan andis siis teada, et väeosas on mingi taime-
mees, kes kardab, et ei jää metsas ellu. Lõpuks hakati mulle eraldi süüa tooma.

Saara: See, et haiglates, koolides ja mujal ei pakuta taimetoitu, on päris kaua olnud laiem teema. Ma ise olen juba päris kaua olnud vegan, umbes lavakooli 2.–3. kursusest alates. Sõin liha sellepärast, et tavaliselt ju süüakse. Aga ma ei tunne sellest üldse puudust.

Maarja: Mina tegin lihastoidult taimetoidule hästi aeglaselt ülemineku ja see oli päris ammu. Vähendasin aasta jooksul oma lihakogust ning lõpuks oli mul nii palju julgust, et ka vanaemale öelda, et rohkem ma liha ei söö. Aga teise vanaema juures sõön ma siiski vahel ka liha.

Saara: Mina sõön ühe vanaema juures kala. Inimene sai 90 – no mis ma ikka hakkan jonnima! Tegelikult ei meeldi mulle üldse sellel teemal liiga palju rääkida. Marian Heinat ütles kord väga õigesti, et mis asja sa vaatad kogu aeg teise inimese taldrikusse!

Oskar: Just-just! Igasugune äärmus on paha, nagu ka veganluse ülehaipimine inimestele, kes söövad liha või piimatooteid. Samamoodi vaadatakse teise taldrikusse.

Kaarel: See on pigem just noorte teema. Seltskondades räägitakse nendel teemadel, jagatakse infot, ja nii oled teemaga kursis.

Oskar: Olin enne meeletu lihasõber, aga kuna mu elukaaslane on taimetoitlane, siis olen koguseid pea poole võrra vähendanud. Seesama päiksekuivatatud tomatitest pesto (*Retsept tagapool* – toim.) on hea näide, kuidas ka ilma lihata saab jube maitsvat toitu teha. Retsept on elukaaslase emalt (tervitan Piretit!).

Ken: Muide, mul käib praegu Karol Kuntseliga projekt. Ta tuli ise minu juurde ja küsis, et mida ma sõön ja kuidas see käib. Kuna ma ise peaaegu süüa ei tee, siis oli mul raske vastata, aga mu elukaaslane kirjutas Karolile 5–6 retsepti. Saatsin need talle ja olen nüüd aeg-ajalt uurinud, kuidas tal sellega läheb.

Saara: Minu retsepti järgi kokkas ta ka ükspäev, aga pani tšillit vähem kui retseptis, et saaks kogu perega süüa.

Teie esimene teatrihooaeg möödus koos koroonapiirangutega...

Maarja: Me ei teagi, milline oli teater enne koroonat.

Oskar: Meil oli hea ettekujutus, aga sellegipoolest... Meie kursus läks kriisile vastu värskete ja kohanemisvõimelistena. Meil oli vist päris tore, võrreldes nendega, kes olid näiteks juba ühe aasta töötanud nn vanas süsteemis ja sellega harjunud.

Kaarel: Ja siit saab ju ainult ülespoole minna! Selline on lihtsalt **meie** tee algus.

Saara: Minule on ületulek Pärnu Endlast Vanemuisesse kuidagi poolikuks jäänud, kuna pool elu on mul veel ikka Pärnus. Tööd on Vanemuises tehtud, mis on tore, aga mingi osa teatrielust on puudu. Ma olen seda „vana“ teatrielu kogenud ja see oli väga lahe!

Maarja: Ma ei olnud sellele eriti ette mõelnud, et lähen teatrisse tööle ja seal on trupp, kes on nii tore ja sõbralik ja võtab meid omaks. See on nii lahe! Vastuvõtt on olnud hästi soe.

Oskar: Kolleegide silmist oli ka näha, et nad olid meie tulekust elevil. Jälle uus punt noori!

Maarja: Vahepeal tundus mulle isegi, et tänu koroonale oleme trupiga rohkem midagi koos teinud, sest ainukesed inimesed, kellega koos tegutseda võis, olidki trupikaaslased.

Lena: Sügisel oli seda läbikäimist rohkem. Vanemad vanemuislased tundsid ise meie vastu huvi ja tulid rääkima. Ma vist ise ei oleks julgenud minna, aga olen väga õnnelik, et nad seda tegid.

Saara: Mina tahaksin saada tuttavaks ka inimestega väljaspool draamatruppi! Ma ei tunne tegelikult mitte kedagi. Aga kuna teen uuel hooajal kaasa ooperis „Don Giovanni“, siis saan näha ka teatri muusikapoolt: lauljaid, koori, orkestrit, dirigenti! Draamatrupp on muusikalavastustega harva seotud.

Maarja: Võiks olla rohkem võimalusi teha žanriüleseid asju. Me oleme ju ainuke teater Eestis, kellel on see võimalus.

Ken: Tegime kevadel oma garderoobis natuke remonti (toon selle sujuvalt siia juttu sisse) ja seetõttu oleme pikki päevi olnud Vanemuise suures majas, hänginud ja teinud tööd. Nägime vahepeal majas ka inimesi ja saime teiste alade töötajatega kokku – see pool on

olnud puudu kogu tänavusest teatrihooajast. Olen koroonaajal teatrimajas käinud ainult oma proovideks ja seetõttu pole erilist aimu ülejäänud inimestest, kes teatris töötavad.

Saara: Kõige hullem on see, et kõik kannavad ju maske! Enamikke inimesi ma ilma maskita näinud ei olegi.

Maarja: Kui teatrisse tulin, siis soovisin mõttes, et saaksin töötada erinevate lavastajatega ja tahaksin koos mängida kõigi trupi liikmetega! Juba esimesel hooajal sain laval olla väga paljude erinevate trupikaaslastega, ainus, kellega ma koos mängida ei saanud, on Reimo Sagor. Ja juba tean, et ma ei saa temaga koos mängida ka järgmisel hooajal!

Saara: Mina lahkusin Endla teatrist nii, et ei mänginud kordagi laval koos Priit Loogiga! Lihtsalt ei juhtunud nii!

Tartu on...

Ken: Minu meelest üllalahe! Kuna ma olen muidu elanud Põhja-Tallinnas, siis näiteks üleile öösel oli taevast suur valge kuu ja Supilinnas, kus ma elan, huikas öökull! Olekski nagu metsas.

Lena: Kodu! Imelik on nüüd isegi Tallinnasse minna. Tundub selline suur ja kõle linn.

Kaarel: Tartu on inimsõbralik linn. Siin on õues hea olla. Linn mõtleb selle peale, et inimene viibib palju linna-ruumis ja tal oleks väljaspool kodu hea olla. Tähtvere spordipargis on näiteks jõulinnak, mida ma pole kuskil mujal Eestis näinud. Distsantsid on väiksemad ja inimesed liiguvad rohkem jala või rattaga.

Maarja: Mina olen Tartust pärit. Vahel kuulen oma tuttavaid kritiseerimas Tartu rattataristut, aga olles elanud ka Tallinnas, ütlen, et seda ei anna võrreldagi! Läksin Mustamäelt rattaga Toompeale kooli ja olin kuidagi harjunud, et pean sellistel teedel sõitma, aga kui ma seda Tartuga võrdlen, on uskumatu mõelda – Tallinnas takistatakse rattaga liikumist pea igal pool! Tuleb lihtsalt seadust rikkuda, muidu rattaga liigeldud ei saa.

Oskar: Tartus on Eesti parim burger – Ossu Burger!

Kaarel: Gümnaasiumi ajal käisin päris palju Tartus oma üliõpilastest sõpradel külas ja see mööda lokaale käimine kuidagi defineeris Tartut. Nii, lähme nüüd Rütli tänavale ja sealt edasi – kes teab! Ja siis käidki kõik kohad läbi, lõpetad ikka Genis, kuskil mingi disko veel käib... Seda olukorda **tõesti** tahaks!

Klassikaline kartulisalat

SAARA NÜGANENILT

Vaja läheb:

- Keedetud kartuleid
- Paprikat
- Konservherneid (rohkest!)
- Kurki (värsket, ei mingit hapukurki minu salatites!)
- Tilli
- Peterselli
- Punast sibulat
- Veganmajoneesi
- Sojajogurtit
- Sinepit

Tee nii:

Vahel hakin sojaviinereid või õuna ka sisse, aga ilma on ka hea, mõnele ei meeldi üldse õun salat. Kastmeks teen segu veganmajoneesist ja sojajogurtist, maitseks natuke sinepit. Soovitus: parima viisi kartulisalati söömiseks olen õppinud oma emalt: mitte kahvliga taldrikust, vaid leiva peal. Röstitud musta leivaga salativõileib – taldriku pealt ei maitse see salat kunagi nii hästi!

Mooni-martsipanirullid

LENA BARBARA LUHSELT

Retsepti autor on Anni Arro

Vaja läheb:

- 1 kg lehttainast
- 150 g mooniseemneid
- 0,5 klaasi brändit või konjakit
- 3 spl vett
- 2 (kuhjaga) spl fariinsuhkrut
- 1 spl võid
- 2 Kalevi martsipani-rummibatoonid
- * mina kasutasin tavalist martsipanimassi
- 1 muna

Tee nii:

Kuumuta ahi 200 kraadini. Pane potti seemned, brändi ja vesi. Lisa või ja suhkur. Kuumuta, kuni pool vedelikust on kadunud ja tekstuur on siirupilaadne. Võta tulelt ja jahuta veidi. Rulli tainas lahti ja kalla segu peale. Puista tükeldatud martsipan tainale. Rulli kokku ja lõika 1,5–2 cm tükkideks. Pintselda rulle munaga ja seejärel pane 15–20 minutiks ahju. Saiakeste pind peab olema kuldne ja krõbe. Kokku peaks tulema umbes 16 mooni-martsipanirulli.

Porgandi-suvikõrvitsa-kikerherne-kotletid

KAAREL POGGALT

Vaja läheb:

- 400 g porgandeid
- 400 g suvikõrvitsat
- 400 g kikerherneid
- 2 sibulat
- Umbes 80 g jahu
- Kurkumit
- Kõõmneid
- Soola
- Pipart
- Soovi korral tšillipulbrit

Tee nii:

Esmalt riivi porgandid ja suvikõrvits, seejärel lisa hakitud sibulad, puruks tambitud kikerherned ja jahu. Lisa maitseained (kurkumit peaks olema kõige rohkem ja kõõmneid kõige vähem, tšilli pole kohustuslik). Sega kõik kätega ühtlaseks tainaks (kui tainas jääb liiga vedel, saab jahu juurde lisada). Kuumuta pann tuliseks ja prae kotletid rohkes õlis pruunikaks. Serveeri riisi, meelepärase kastme ja rohelisega!

Pesto päikesekuivatatud tomatitega

OSKAR SEEMANILT

Vaja läheb:

- Köögikombaini
- 1 purk päiksekuivatatud tomateid õlis
- 1 pakk Forte juustu (laastudena või riivituna)
- 2 küüslauguküünt
- Pähkleid või päevaliliseemneid
- Röstsaia
- Õli
- Soola
- Pipart

Tee nii:

Pane köögikombaini 1 purk päiksekuivatatud tomateid õlis (pool õlist välja kurnata), 1 pakk Forte juustu, küüslauk, pähklid (mina kasutan päevaliliseemneid) ja purusta segu. Liiga kaua ei tohi blenderdada, tükilisena on pesto kõige parem. Seejärel pane röstsaia ahjuplaadile, lisa veidi õli, soola, pipart ja pista ahju, kuniks sai on saanud kuldpruuni jume. Siis määri peale pesto ning kaunistuseks veidi basiilikut või tüümiani!

Naadi-juustumuffinid

MAARJA JOHANNA MÄGILT

Retsept pärit Nami-Nami lehelt, väikeste muudatustega

Vaja läheb:

- Kaks suurt peotäit varakevadist naati
- 180 g nisujahu
- 2 tl küpsetuspulbrit
- Noaotsaga soola
- 2 muna
- 150 g hapukoort
- 50 g õli
- 150 g kõva riivjuustu

Tee nii:

Kalla naadilehtedele keev vesi, lase paar minutit seista. Nõruta naat ja haki peeneks. Seejärel sega kausis jahu, küpsetuspulber ja sool. Teises kausis sega kergelt klopitud munad, hapukoor ja õli. Sega kokku ja lisa juurde hakitud naat ning riivitud juust. Sega tainas õrnalt läbi ja tõsta muffini-vormidesse. Küpseta 200-kraadises ahjus 15 minutit, kuni muffinid on kenasti kuldseks.

Küslaleivasalat

KEN RÜÜTLILT

Vaja läheb:

- 150 g küüslauguleibu
- 1 suur õun
- 1 purk konservmaisi
- 1 purk punaseid konservube
- 1 pikk kurk
- 80 g veganmajoneesi
- 100 ml kaerakoort
- Soola (südametunnistuse järgi)
- Soovi korral peotäis rohelist (petersell, till)

Tee nii:

Tegemist on ideaalse salatiga nii enne pidu, peol või ka pärast pidu. Kõigepealt haki kuubikuteks õun ja kurk ja pane kaussi, seejärel lisa mais, oad ja küüslauguleivad. Sega eraldi kausis kokku majonees ja kaerakoort ning vala kõige peale. Puista ka soola ja lisa rohelist. Seejärel sega kõik kokku ja pane külmkappi. Soovitav on lasta salatil pool tundi seista ja alles siis alustada manustamist, sest selle ajaga jõuab ka küslaleib pehmeneda. Antud kogused ei ole kivist, võib oma äranägemise järgi hullata!

Kollased kassid roolivad Vanemuise noortetööd

Juba pikemat aega liigub mööda teatri koridore nõtkel sammul Kollane Kass. Tal on salavõime – oskus vaimustada ja imestada! Teda paelub nii igapäevane töö, mis jääb teatripubliku silmaulatusest välja, kui ka kõik see, mis sünnib laval. Ja üle kõige soovib Kollane Kass jagada oma teadmisi laste ja noortega, kohtudes nendega etendustel ja teatritundides.

Kollase Kassi eesmärk on teatri haridusprogrammide kaudu lastes ja noortes teatrihuvi tekitamine ja süvendamine. Tegutsedes koos väikeste lastega on Kollane Kass mänguline ja uudishimulik, suunates neid märkama teatri erinevaid tahke. Ta oskab teatris toimuva kohta rääkida palju huvitavat ning selgitada kõike lihtsalt ja arusaadavalt. „Miks balletis ei räägita?“, „Mis tööd teeb butafoor?“ või „Kuidas lava sisse orkestriauk tekib?“ – Kollane Kass teab!

Keskmise ja vanema kooliastme haridusprogrammid annavad lisateadmisi koolis õpitavale. Neid programme viivad läbi nii noortetöö juhendajad kui Vanemuise erinevate alade spetsialistid. Tunnid on interaktiivsed – osalejad saavad mõelda, rääkida ja kaasa teha. Läbi erinevate teatritundide täiendatakse noorte teadmisi igapäevasest teatritööst ja Vanemuise erilisest kohast Eesti teatriloo.

Teatritundide
ettetellimine
ja lähem info
telefonil
744 0189
või aadressil
kollanekass@
vanemuine.ee

Hariduslikud lavastused

Draamatund „Valmisolek on kõik!“

Keskmisele ja vanemale kooliastmele

Draamatunnis räägime näitlejatööst. Vanemuise noored näitlejad alustavad tundi soojendusharjutustega, mille abil ka tunnis osalejad saavad virgutada nii keha kui vaimu. Tunni käigus meenutame teatrikunsti ajalugu, näeme paari hõrku stseeni näitekunsti klassikast, saame teada, mis on nulltekstiga etüüd ning tunni lõpus sünnivad improvisatsioonid publiku poolt samal hetkel pakutud ideedele. Valmisolek on kõik!

Muusikatund „Appi! Ooper!?“ I osa

Nooremale ja keskmisele vanuseastmele

Kooli muusikatunnis oleme kõik kunagi olnud – ikka klass, klaver ja õpetaja. Teatri muusikatunnis on kõik justkui samamoodi, aga päriselt pole ka. Õpetajateks on Vanemuise ooperisolistid Merle Jalakas ja Jaan Willem Sibul, klaverit mängib kontsertmeister Ele Sonn. Tunnis saame teada, mis ooper üldse on ning mille poolest ta erineb teistest lavažanritest. Õpetajate esituses kuuleme maailmakuulsaid aariaid erinevate ajastute ooperitest ning üllatuslikult võib selguda, et mõnda ooperimeloodiat oskame ka ise kaasa laulda. Ooperi juurde kuuluvad lahutamatult ka uhked kostüümid ja hulk rekvisiite, ka neid saab lähemalt uurida. Kõlavad katkendid järgmistest ooperitest: Bizet’ „Carmen“, Mozarti „Võluflööd“, Humperdincki „Hansuke ja Greteke“, Lortzingi „Salakütt“, Nielsen „Maskeraad“ ja Händeli „Xerxes“.

Muusikatund „Appi! Ooper!? Eesti lavamuusika“ II osa

Nooremale ja keskmisele vanuseastmele

Juba hästi tuntud ooperitunni õpetajad Merle Jalakas ja Jaan Willem Sibul tutvustavad selles õppetükis eesti lavamuusika ajalugu. Kontsertmeister on Ele Sonn. Kuuleme tõelisi hitte eesti ooperi-, opereti- ja muusikalilavastustest. Lisaks uutele teadmistele muusikaloost saame aimu ka teatrigrimmi tegemise nipidest, õpime nõiajooki segama ning mängime kaasa kollibändis.

Esitamisele tuleb vaid eesti muusika: K. A. Hermann „Uku ja Vanemuine“, E. Aava „Vikerlased“, G. Ernesaksa „Tormide rand“, E. Arro ja L. Normeti „Rummu Jüri“, E. Tambergi „Cyrano de Bergerac“, O. Ehala „Nukitsamees“.

Tantsutund „Tants läbi aegade“

Nooremale ja keskmisele kooliastmele

Tunnis näitame, mida balletikoolis õpetatakse, saame teada, millal ja kust ballett on alguse saanud, kui mugavad on varvaskingad jpm. Kauneid ja mitmekesiseid tantsunumbreid tantsuajaloo erinevatest etappidest toovad teie ette Vanemuise Tantsu- ja Balletikooli õpilased Elena Poznjak-Kõlari juhendamisel. Erinevate ajastute ja tantsustiilide kõrval näete katkendeid P. Tšaikovski ballettidest „Uinuv kaunitar“ ja „Pähkli-pureja“ ning Vanemuise repertuaaris olevatest tantsulavastustest.

Koolipäev teatris

Vanemale kooliastmele

Koolipäev Vanemuise teatris sisaldab kolme ainetundi ja väikest ekskursiooni teatrimajas:

Kirjandus – Kirjanduse tunnis kuullete huvitavaid fakte Vanemuise teatri ajaloo kohta. Kui vana on Vanemuise teater ja kuidas kõik alguse sai? Räägime ajast ja inimestest, neist, kes on teatri sünnile kaasa aidanud, seda loonud ja kujundanud.

Kehaline kasvatus – Õpime tundma klassikalise balleti põhi-positioone, saame teadmisi balleti ajaloo kohta ja tänapäevast. Kehalise kasvatus tunniks palume võtta kaasa vaba liikumist võimaldavad (spordi)riided.

Füüsika – Teemaks on optika: valguskiir, valguse murdumine, värvusspektrid ja muu läbi teatritöö prisma. Tundi viib läbi füüsikaõpetaja Enn Õöpik, tehnikat liigutavad Vanemuise heli- ja valgusmeister. Füüsikatunni lõpus toimub oma täies ilus lavatehnika demonstratsioon. Saatelooks on „Kiigelaul“ ansambli Etnosfäär.

Kollase Kassi teatritund

Lasteaiaaalistele

Mis koht see teater on? Mis siin teistmoodi on kui kodus või lasteaias? Kuidas selles majas käituma peab? Miks see tädi mu jope vastu sellise veidra numbriga asja andis? Miks need toolid sellised imelikud, klapiga on? Ja kommi ei tohigi süüa? Nendele ja paljudele teistele küsimustele leiame koos Kollaste Kassidega vastused Vanemuise väikeses majas toimivas teatritunnis. Koos õpime tundma teatri etiketti, võimalusel astume oma jalaga lavale ja piilume ka lava taha.

Teatritund „Kostüümimäng“

Nooremale kooliastmele

Kostüüm on teatri lahutamatu osa. Teatritunnis saavad lapsed teada, miks kostüüme on vaja, millest kostüüm koosneb, kes kostüümi välja mõtleb ja kes valmis teeb. Tunni käigus proovitakse omal nahal, mis tunne on kanda lavakostüümi. Valmivad väikesed lavastused, kus kostüümi saavad selga kõik teatritunnis osalejad. Mis lugu-sid siis kuulda ja näha saab, selgub teatritunnis.

Teatritund „Lastele keelatud“

Keskmisele ja vanemale kooliastmele

Suitsetamine, alkoholi tarbimine, kaklemine või plahvatuse korraldamine on ohtlik, ebatervislik, võiks öelda – absoluutselt KEELATUD! Teatris aga on mõnikord vaja laval peegeldada ka ohtlikke olukordi. Kuidas seda teha turvaliselt, nii et keegi kahju ei saa, sellest saavadki tunnis osalejad aimu. Teatritunnis

tutvutakse teatributafooriaga: näeme, millised on lavasigaretid ja lavarelvad, samuti õpitakse lavavõitluse elemente ning tehakse haavagrimmi abil sinikaid ja arme. Teatritunni käigus ei saa keegi haiget ning kellegi tervist ei kahjustada.

Butafoorse koogi töötuba

Keskmisele ja vanemale kooliastmele

Töö käigus õpitakse lähemalt tundma kunstnik-butafoori tööd ning seda, kuidas käiakse teatrilaval ümber toiduga. Töötoas valmib hõrgu välimusega koogilõik, mille iga valmistaja saab endaga koju kaasa võtta.

Teatriekskursioon

Anname ülevaate Eesti vanima teatri ajaloo, lavastuse valmimise protsessist ja võimalusel saame aimu ka sellest, mis tunne on lavalt saali vaadata.

Teatritundide
ettetellimine
ja lähem info
telefonil
744 0189
või aadressil
kollanekass@
vanemuine.ee

Koostöö- programmid

Mängult või päriselt

Vanemuise teatri ja Tartu Ülikooli loodusmuuseumi koostööprojekt lasteaiaaalistele

Vahel ei olegi nii lihtne teha vahet, mis on mängult ning mis päriselt. Teatris mängitakse iga päev ja nii nagu mänguski, on ka teatris omad reeglid. Teatritunnis õpime koos Kollaste Kassidega, kuidas on kombeks teatris käituda, tutvume saaliga, astume lavale ja piilume ka lava taha. Lapsed saavad teada, kuidas mängida kassi ja võluda lendu mänguliblikad.

Aga kuidas on päriselt? Seda läheme vaatame koos loodusmuuseumis! Loodusmuuseumi tunnis uurime päris loomariiki. Vaatame, millised loomad kõnnivad nagu baleriinid või kuidas näeb välja Eesti looduses elav „kollane kass“. Püüame luustiku põhjal ette kujutada, milline näeb välja käabusvaal ning jälgime elavnurgas eksootilisi lemmikloomi.

Lasteprogramm „Pöörane pööripäev“

Vanemuise teatri ja Tartu Ülikooli loodusmuuseumi koostööprojekt lasteaiaaalistele ja nooremale kooliastmele

Talv ja suvi, öö ja päev – kõik muutub pöörase kiirusega ja on meeldivalt pöörane.

Tartu Ülikooli loodusmuuseumis uurime loomade erinevaid käitumisi ja kohastumusi erinevatel aastaaegadel. Külla tulevad Kollased Kassid Vanemuise teatrist, kellega koos saab tunda rõõmu nii mängust kui mängimisest.

Draama

Terror
Inspektor tuleb
Soomusrong nr 7
Galilei elu
Kõik minu emast
Armuleivasööja
Tõrkosa taltsutus
Niskamäe naised
Ulmlejad
Head inimesed
Kaalud
Marvini tütred
Mitte midagi
Pangarööv
Peer Gynt
Beatrice
Kalevipoeg
Naiste kool
Tere, kallis!

Terror

Kohtuistung ühe vaheajaga

Autor Ferdinand von Schirach
Tõlkija Piret Pääsuke
Lavastaja, kunstnik ja muusikaliine kujundaja Andres Noormets (Ugala)
Kostüümikunstnik Maarja Viiding
Valguskujundaja Imbi Mälk
Osades Merle Jääger, Reimo Sagor, Margus Jaanovits, Maria Annus, Riho Kütsar, Lena Barbara Luhse, Liisa Jurtom

Lennul number LH 2047 Berliin-München on 164 reisijat. Lennuk kaaperdatakse ning terrorist nõuab, et õhulaev maanduks jalgpalliväljakule, kus parasjagu käib 70 000 fänni silme all oluline matš Saksamaa ja Inglismaa vahel. Major Lars Koch, Saksa õhujõudude hävitaja piloot, peab sündmustele kiiresti reageerima ning võtma vastu otsuse. Seda ta teebki ning vaid nädal pärast ühiskonda vapustanud sündmust antakse ta kohtu alla. Etenduse lõpus langetab publik otsuse, kas major Kochi käitumine oli õige või vale, on ta süüdi või süütu.

Ferdinand von Schirach (s 1964) on saksa jurist ja kirjanik. Oma esimesed lühijutud avaldas ta trükis alles 45-aastaselt ning tõusis seejärel üsna kiiresti Saksamaa menukamate ja edukamate autorite hulka. Näidend „Terror“ esietendus Berliinis 2015. aastal ning on nüüdseks jõudnud lavale paljudes maailma riikides.

Esietendus 18. septembril 2021 Sadamateatris

Inspektor tuleb

An Inspector Calls

Klassikaline draama

Autor John B. Priestley
Tõlkija Anne Lange
Lavastaja ja muusikaliine kujundaja Jaanus Rohumaa
Kunstnik ja valguskunstnik Kristjan Suits
Osades Aivar Tommingas, Piret Laurimaa, Saara Nüganen, Jaanus Tepomees, Veiko Porkanen, Maarja Johanna Mägi, Hannes Kaljujärv

Euroopa on peale eelviimast sajandi vahetust jõudnud oma kuldaega. Teadus ja tehnika elavad üle tormilisi arenguid. Inimene võib lennata õhus ja sõita ümber maailma. Kunstis, muusikas ja kirjanduses valmivad uued meistritööd. Inimsuhetes valitseb harmoonia ja kõigil on selge ettekujutus sellest, kuidas maailm toimib.

Aga ühel päeval juhtub midagi sellist, mida keegi meist ei osanud oodata. Ühel päeval seisab ukse taga Inspektor.

BIRLING: Teate, selles loos ei ole midagi hämarat või skandaalset, vähemalt mis minusse puutub. Asi on absoluutselt selge, ja et see juhtus juba rohkem kui poolteist aastat tagasi, siis ei ole sel tõenäoliselt mitte mingisugust pistmist tolle õnnetu tüdruku enesetapuga. Või kuidas, inspektor?

INSPEKTOR: Ei, sõõr. Ma ei saa teiega nõustuda.

Esietendus 23. septembril 2021 Vanemuise väikeses majas

Soomusrong nr 7

Tragikomöödia

Autor, lavastaja ja muusikaliine kujundaja Tiit Palu
Kunstnik Jaanus Laagriküll
Valguskunstnik Imbi Mälk
Osades Saara Nüganen, Sepo Seeman, Reimo Sagor, Merle Jääger, Lena Barbara Luhse, Margus Jaanovits, Andres Mähar, Ken Rüütel

Ühel päeval saabub vallavalitsusse ingelinvestor, kes tunneb huvi asustamata ääremaade vastu. Koos vallavanemaga minnakse piirkonda üle vaatama, et leppida kokku müügitingimustes.

Sada aastat varem, vabadussõja ägedate lõpulahingute aegu ei pandud tähelegi, et uusim soomusrong ei jõudnud kunagi rindele. Vabadussõda lõppes ja see soomusrong ununes täiesti. Nüüd juba sada aastat on soomusrong nr 7 seisnud metsasel kõrvalteel ning sellel teenivad mehed ja naised ei ole unustanud oma vannet ja missiooni. Siin on naiskomandör, Soome vabatahtlik, baltisaksa aadlik, koolipoiss ja tema ema. Siin kehtib endiselt sõjaseisukord ning hoitakse ideaale ja moraali.

Varem või hiljem peab ajakapsel avanema. Täna see juhtub ning aru tuleb anda mõlemal poolel. Kahtlemata saab põhiküsimuseks, mis, miks ja kuidas kõik on vahepeal juhtunud. Kas me elame ikka samas maailmas?

Esietendus 23. oktoobril 2021 Vanemuise väikeses majas

Galilei elu

Das Leben des Galilei

Draama kahes vaatuses

Autor Bertolt Brecht
Tõlkija August Sang
Lavastaja Karl Laumets
Kunstnik Kristjan Suits
Valguskunstnik Rene Liivamägi
Muusikaliine kujundaja Ann Reimann
Osades Hannes Kaljujärv, Külliki Saldre, Piret Laurimaa, Marika Barabanštšikova, Maarja Johanna Mägi, Aivar Tommingas, Riho Kütsar, Karol Kuntsel, Jüri Lumiste, Veiko Porkanen, Robert Annus, Priit Strandberg, Oskar Seeman, Kaarel Pogga

„Mina usun inimesse, see tähendab – ma usun tema mõistusesse! Ilma selle usuta ei oleks mul jõudu hommikul voodist üles tõusta.“ Nii hüüab kuulsa saksa näitekirjaniku Bertolt Brechti näidendi peategelane Galileo Galilei, kuulus renessansiaegne itaalia teadlane, kes ehitab esimese teleskoobi ja püüab maailma veenda, et vastupidiselt senistele uskumustele ei keerle kõik universumis ümber Maa, vaid hoopis ümber Päikese. Tõde helio-tsentrilisest maailmasüsteemist läheb talle kalliks maksma.

Klassika on just sellepärast klassika, et tal on igale ajastule oma sõnum. Brechti „Galilei elu“ oleks justkui kirjutatud selles teadmises, et kord tulevad aastad, mil kogu inimkond vaidleb kirglikult teadusliku tõe ja libatõe üle, teadlased on tõusnud tähelepanu keskpunkti ning eneselegi ootamatult advavad nii poliitikud kui laiad rahvamassid, et nende haritud ja tarkade inimeste teadmistest ja oskustest sõltub maailma saatus.

Esietendus 6. novembril 2021 Sadamateatris

Kõik minu emast

All About My Mother

Draama

Autor Samuel Adamsoni lava-versioon Pedro Almodóvari filmistsenaariumist
Tõlkija Martin Algus
Lavastaja Ain Mäeots
Kunstnik Iir Hermeliin
Videokunstnik Martin Salundi
Valguskunstnik Rene Liivamägi
Osades Maria Annus, Saara Nüganen, Piret Laurimaa, Ragne Pekarev, Marika Barabanštšikova, Lena Barbara Luhse, Merle Jääger, Robert Annus, Reimo Sagor, Karl Kristjan Puusepp

Pedro Almodóvari filmil põhinev näidend on justkui hümn emadusele ja emaarmastusele, mis on tugevam kui miski muu siin maailmas.

Manuela poeg Esteban, 17-aastane nooruk, hukkub ema silmade all, kui püüab pärast sünnipäevaõhtul nähtud etendust saada autogrammi lavastuse staarilt. Poja märkmikust leiab Manuela viimase sissekande, Estebani pihtimuse, kuidas teadatus oma isast tekitab temas tühjuse ja ebatäiuslikkuse tunde. Piiritus leinas Manuela siirdub tagasi Barcelonasse, et leida üles oma noorusarmastus ning sõlmida mineviku ja olevikuga rahu. See on retk ootamatusi täis maailma, kus kohtuvad näitlejad, nunnad, prosti-tuudid ja transvestiidid – teineteisest väga erinevad naised.

„Kõik minu emast“ räägib armastusest, valust ja ka lootusest, mida me kõik – kes me ka poleks – tunneme ühtmoodi.

Almodóvari film „Kõik minu emast“ (*Todo sobre mi madre*, 1999) võitis 1999. aastal auhindu pea-aegu kõigil maailma nimekamatel filmifestivalidel: parima lavastaja preemia Cannes’is, mitmed Hipaania filmiauhinnad, Golden Globe’i auhinnad, BAFTA auhinnad ning ka võõrkeelse filmi Oscari.

Esietendus 29. jaanuaril 2022 Vanemuise väikeses majas

Armuleivasööja

Ivan Turgenevi draama

Autor Mike Poultoni töötlus Ivan Tugenevi näidendist
Tõlkija Kalle Hein
Lavastaja Robert Annus
Stsenograaf Liina Tepand
Kostüümikunstnik Gerly Tinn
Valguskunstnik Margus Vaigur (Endla)
Osades Aivar Tommingas, Lena Barbara Luhse, Külliki Saldre, Reimo Sagor, Margus Jaanovits, Jaanus Tepomees, Riho Kütsar, Jüri Lumiste, Martin Tikk

Turgenevi näidendi tegevuspaik on omane paljudele vene klassikateoste: kõrvalises kohas paiknev, õige peremeheta jäänud ja vaikselt alla käiv maamõis. Provintsliku oleskelu katkestab noore pärijanna ja tema abikaasa saabumine, kel on kindel soov elu mõisas käima panna. Ootamatult selgub, et majas on pikki aastaid elanud keegi härra Kuzovkin, kelle seos suguvõsaga on esialgu üpris selgusetu. Turgenev küsib, kas asjalik-materiaalne „uus ajastu“ hoolib veel sellistest väärtustest nagu väärikus, eneseohverdus ja isaarmastus.

Näidend on 1848. aastal kirjutatud kuulsale vene näitlejale Mihhail Štšepkinile. Paraku keelustati teos kui aadliseisust solvav ning lubati lavale alles aastal 1862, aasta enne näitleja surma.

Eestis on seda näidendit varem lavastatud aastal 1958 Vanemuises, mil peaosades olid Helend Peep ja Velda Otsus. Nüüdne tekstiversioon on tehtud 2013. aastal Mike Poultoni poolt Old Vici teatri lavastuse tarbeks.

Turgenevi „Armuleivasööja“ on ühe pere lugu. Lugu, mis on aasta-kümnete jooksul olnud perele endale teadmata. Teadmatuse ühele õnnistuseks ja teisele kannatuseks ning seetõttu muudab töö ilmsikstulek peresuhteid tundmatuseni.

– *Robert Annus, lavastaja*

Esietendus 9. aprillil 2022 Vanemuise väikeses majas

Tõrksa taltsutus

Komöödia kahes vaatuses

Autor William Shakespeare
Tõlkija Georg Meri
Lavastaja ja muusikaline kujundaja Priit Strandberg
Stsenograaf Maarja Meeru
Kostüümikunstnik Gerly Tinn
Liikumisjuht Marika Aidla
Muusikajuht Ele Sonn
Valguskunstnik Margus Vaigur (Endla)
Osades Saara Nüganen, Maarja Johanna Mägi, Maria Annus, Veiko Porkanen, Oskar Seeman, Ken Rüütel, Kristjan Üksküla, Andres Mähar, Hannes Kaljujärv, Janek Joost, Karol Kuntsel, Priit Strandberg, Markus Habakukk (Kuressaare Teater) ja Jakobi Mäe Teatristuudio õpilased

William Shakespeare'i 1594. aastal kirjutatud komöödia viib meid ajas 400 aastat tagasi, mil Itaalia kuulsas ülikoolilinnas Paduas hakkavad hargnema iseäralikud sündmused. Ühes väga rikkas peres elavad kaks tütart, kellest vanem, Katharina, *„... on linnas kurja keele pärast kuulus“*, kuid nooremat, Biancat, tuntakse tolle vooruslikkuse tõttu. Kui viimasel on palju kosilasi, siis tõrksat Katharinat ei taha mitte keegi. Tütarde isa otsus on aga kindel: nooremat ei anna ta mehele enne, kui ka vanem on endale kaasa leidnud. See jätab Bianca kosilased pika ninaga ning armastajad on lootust kaotamas.

Siis aga saabub Paduasse noor-meies Petruchio, kelle plaan on selge: leida endale rikas naine. Katharina näib talle sobivat ning naise tuntud tõrksus meest ei heiduta: *„...ta alistub/sest olen karm, ei kosi ma kui laps.“* See avab ka Bianca soosijatele võimaluse teda siiski kosida. Kui kaugele võib aga inimene oma tahtmise saavutamiseks minna? Kui inimesele on antud võim mägesid liigutada, siis millal ja kuidas oma andi kasutada, et kannatama ei peaks teised? Keda tõsta kuningaks, keda alan-dada orjaks? Kuidas eristada tõelist näilisest?

Esietendus 23. aprillil 2022 Vanemuise suures majas

Beatrice

Tulevikuromanss armastusest ja igavesest elust

Autor Siret Campbell

Lavastaja Ain Mäeots

Kunstnik Maarja Meeru

Videokunstnik ja visuaal-elektroniliste lahenduste autor Emer Värk

Originaalmuusika ja helikujunduse autor Ardo Ran Varres

Valguskunstnik Meelis Lusmägi

Liikumisjuht Britt Kõrsmäa

Osades Priit Strandberg, Kärt Tammjärv, Marian Heinat (Eesti Draamateater), Veiko Porkanen, Saara Nüganen, Liina Tennosaar, Karol Kuntsel, Silver Kaljula (TEMUFI), Brigita Joosing, Nora Ann Lunge või Elise Mustkivi

Näidend pälvis 2017. aasta Eesti Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali näitekirjanduse auhinna.

Marian Heinat pälvis 2017. aastal Kristi rolli eest lavastuses „Beatrice” Eesti Teatriliidu parima naisnäitleja aastapreemia.

„Beatrice” on vaatamänguline armastuslugu, mille tegevus toimub lähitulevikus. Lavastuse tegevus leiab aset mõnekümne aasta pärast, kuid loo tegelased ei ole leiu-tajad ega superkangelased, nad ei reisi seni avastamata planeetidele ega oma laserrelvi. Tom ja Kristi on tavalised inimesed, kes püüavad elada oma elu ja teineteist armastada. Hetkel, kui nad kaotavad kõik, avaneb ootamatu lahendus, mille abil oma maailm tagasi saada. Kaotus jääb, kuid elu võib jätkuda. See elu on aga midagi väga enne-olematut.

Lavastus uurib mitmeid tulevikuga seotud küsimusi. Kui tehnoloogiline areng jätkub samas või veelgi kiiremas tempos, siis millisest maailmast me end peatselt leiame? Mida oleme me juurde saanud ja millest ilma jäänud? Millega oleme harjunud? Kuidas muutuvad uutes oludes meie olemus, unistused ja vajadused?

Igavese elu soov on tõenäoliselt alles ka tulevikuinimestel. Mõte surematusest on ju paeluv ja püüd seda saavutada veelgi ihaldusväärsem. Tänapäeval püüdleb mõni meist igavese elu poole oma hinge eest hoolitsedes ja lootuses jätkata surmajärgset eksistentsi mõnes paremas paigas. Teise religiooniks on toitumine või eluviis, et lükata sel moel oma bioloogilise lõpu saabumist võimalikult kaugesse tulevikku. Teadusele ja tuleviku-tehnoloogiatele vaadatakse igavese elu kontekstis aina suuremate ootusega. Ühte sellist võimalust uurib ka „Beatrice”.

Esietendus 21. oktoobril 2017
Vanemuise suures majas

Niskamäe naised

Perekonnasaaga

Autor Hella Wuolijoki

Tõlkija Linda Viiding

Lavastaja, dramaturg ja laulusõnade autor Tiit Palu

Kunstnik Lilja Blumenfeld

Koreograaf Mare Tommingas

Muusikajuht Ele Sonn

Osades Külliki Saldre, Maarja Johanna Mägi, Ragne Pekarev, Priit Strandberg, Riho Kütsar, Merle Jääger, Saara Nüganen, Andres Mähar, Kaarel Pogga, Karol Kuntsel, Oskar Seeman, Ken Rüütel, Mirjam Aavakivi, Saara Kaljujärvi, Trine Uusen, Gabriele Eensoo, Veronika Maide, Anabel Ainso, Eliise Virumäe, Marilyn Elge, Lisanna Lajal, Anette Pärn, Kert Krüspan

See on lugu tugevatest naistest ja hingelistest meestest, samuti traditsioonide jõust ja maa väest. Niskamäe põlistalu valitseb vana-perenaine, kelle järglaseks peab saama tema poeg. Poeg armub aga ülepeakaela haritud linnatüdrukusse, kes näeb oma pere tulevikku hoopis teisiti kui vanaperenaine seda sooviks.

Algab võitlus kaasaja nõuete ja vana-de kommete, unistuste ja kohustuste, vere- ja armusidemete vahel. See suur eepiline draama kujutab neid valikuid, mille ees seisab inimene alati, ajastust hoolimata. Siin on nii vanatestamentlikku vankumatust kui põhjamaa lühikese suve hullutavaid ihasööste, nii pisisaialikke intriige tagatubades kui saladuslikke suusaretki metsades. Lavastust saadab elav muusika. Tangod, polkad ja jenkad tulvavad armastusest ja igatsusest. Vanaperenaine võitleb lõpuni ega anna armu ei endale ega teistele, sest mängus on Niskamäe tulevik.

Hella Wuolijoki ehk Hella Murrik on Eesti päritolu Soome kirjanduse klassik, kelle loomingus on sageli esil võimsad naised. Vanemuise „Niskamäe naised“ dramatiseering põhineb kahel Wuolijoe viiest näidendist koosneval tsükliil: näidenditel „Niskamäe naised“ ja „Niskamäe leib“.

Esietendus 13. veebruaril 2021
Vanemuise suures majas

Tere, kallis!

Lüüriline komöödia

Autor ja lavastaja Tiit Palu

Kunstnik Eugen Tamberg

Valguskujundaja Imbi Mälk

Osades Maria Annus, Katrin Pärn, Robert Annus, Karol Kuntsel

Pille ja Viktor on väga korralikud inimesed. Nad teevad kõvasti tööd ja peavad lugu puhkusest. Nad on teineteisega harjunud ega mäletagi enam hästi, mis neid kokku sundis. Kas selleks võis olla armastus? Ühel reede õhtul, mil nad on

maailma eest oma koju varjunud, saabuvad ootamatud külalised. Kohe saab selgeks, et rahulik ja vaikne nädalavahetus on põhjalikult rikutud. Külalisteks on Viktori kaksikõde Mari ja tema värske peigmees Peeter, kes on äsja saabunud ümbermaailmareisilt. Selgub, et maailm on suur ja huvitav ja armastus siiski olemas.

Elu võib olla raske ja kerge, igav ja huvitav, ilus ja kole. Igaüks saab teha oma valiku. Hea, kui keegi annab õigel hetkel vajaliku müksu.

Esietendus 21. septembril 2019
Vanemuise väikeses majas

Marvini tütred

Peredraama

Autor Scott McPherson

Tõlkija Kalle Hein

Lavastaja ja muusikaline

kujundaja Tiit Palu

Kunstnik Eugen Tamberg

Valguskunstnik Imbi Mälk

Videokujundaja Juho Porila

Osades Piret Laurimaa,
Maria Annus, Merle Jääger,
Aivar Tommingas, Saara Nüganen,
Ken Rüütel, Oskar Seeman,
Tiit Palu

„Marvini tütred“ on kurbnaljakas draama peresidemetest ja eluvõitlusest.

Bessie on kange iseloomuga naine, kes on kaua hooldanud oma voodihaiget isa ja ekstsentrilist tädi Ruthi. Kui ta ise leukeemiasse haigestub, tuleb tal pöörduda oma õe Lee poole, et uurida temalt luuüdi siirdamise võimalust.

Õed on elanud aastakümneid teineteisest puudust tundmata. Taaskohtumine on esialgu ebamugav. Koos õega saabuvad Bessiele külla ka isepäise Lee kasvatamatud pojad. Nüüd tuleb selgeks rääkida kogu senine elu ja perekondlik kokkukuuluvus.

Elu võib olla mõnikord nii pööraselt kiire, et norutamiseks aega ei jäägi. Ameerika näitekirjaniku Scott McPhersoni näidend pakub psühholoogiliselt meisterlikku sissevaadet oma eluvõitlust pidavate inimeste muredesse ja lootustesse.

Esiatendus 9. detsembril 2020
Vanemuise väikeses majas

Kalevipoeg

Eesti rahvuseepos

Autor Friedrich Reinhold Kreutzwald

Lavastaja ja dramatiseeringu

autor Karl Laumets

Kunstnik ning video- ja valgus-

kujunduse autor Kristjan Suits

Helilooja Robert Jürjendal

Liikumiskonsultant Marika Aidla

Osades Karl Laumets, Anu Lamp

(Tallinna Linnateater), Piret

Laurimaa, Marika Barabanštšikova,

Piret Krumm või Saara Nüganen,

Riho Kütsar, Ott Aardam (Theat-

rum) või Tanel Jonas (Ugala),

Karol Kuntsel

Laena mulle kannelt, Vanemuine!

Kaunis lugu mölgub meeles.

Muistse põlve pärandusest

lhkan laulu ilmutada.

Laval rullub lahti regivärss ja pajatab meile loo vana Kalevi ja tedremunast sündinud Linda noorimast lapsest Kalevipojast, kes pikima kiviheitelga saab riigi valitsejaks. Mis valu ja rahutus on selles võimsas kangelas, kes alatasa käib isa haua nõu küsimas? Mis ajab ühe mehe maailma äärt otsima? On temas midagi ürg-eestlaslikku, äratuntavat, meile kõigile omast – oleme ehk tõesti kõik Kalevite järeltulijad?

Rahvuseepos „Kalevipoeg“ on meie kultuuripärandis nagu paekivi Eesti kaldapealsel – igiomane, igiammune, tuntud ja tundmatu üheaegselt. See eesti rahva jaoks erilise tähendusega teos, mis on tihedalt seotud meie rahvusliku identiteedi, keele ja kodutundega, jõudis Eesti Vabariigi 100. sünnipäeval Vanemuise lavale.

Esiõetendus 10. märtsil 2018
Sadamateatris

Lavastus pälvis 2018. aastal Eesti Teatriliidu parima sõnalavastuse aastapreemia.

Naiste kool

Komöödia kahes vaatuses

Autor Molière

Lavastaja ja muusikaline

kujundaja Priit Strandberg

Tõlkija August Sang

Stsenograaf Maarja Meeru

Kostüümikunstnik Gerly Tinn

Liikumisjuht Marika Aidla

Valguskujundaja Andres Sarv

Osades Marian Heinat (Eesti

Draamateater), Linda Kolde või

Saara Nüganen, Karol Kuntsel,

Tanel Jonas (Ugala) või Andres

Mähar, Karl Laumets, Jaanus

Tepomees, Viktor Lukawski või

Priit Strandberg

Arnolphe on hea ja rikas kaupmees, kelle väärikusest saab vääritus, aust autus, tarkusest kõrkus ja armastusest armukadedus. Nimelt on lõbus herra Arnolphe väsinud eputamisest, tühistest vaimukustest ja tõvena levivast kombelõtvusest naiste seas, kes massiliselt oma mehi petavad. Hea Arnolphe on juba ammu abielueas, kuid ei leia endale naist, kelle truudusele ta kindel võiks olla. Nii otsustabki ta kosida oma kasvandiku, kes juba nelja-aastasena saatuse tahtel talle hooldada jäi. Kuna ta on tüdrukul lasknud üles kasvada kloostri, eemal edevast ja hukutavast haridusest, peaks just tema naiivsus ning headus, ilu ja armastus hoidma Arnolphe'i pealae sarvedest puhtana. „Miks võtta õppind naist, niisugust kaunishinge/ kes päevad otsa käib mööda haritud ringe ...“. Kuid nagu siin ilmas ikka, nõuab ka saatuse meie eludest oma ning kõik hoolikad ja läbimõeldud kavatsused võivad sekundiga liiva joosta.

Molière olevat armastanud tragöödiaid, kuid ometi on kõik meieni jõudnud Molière'i näidendid komöödiad. See vastuolu on teatrile väga sobilik – läbi naeru ja kerguse puudutab Molière kõige olulisemat

ja õrnamaid kohti meie vaimus. Ajatu sisu ja ajatu huumor.

Esiõetendus 27. aprillil 2019
Sadamateatris

Arnolphe'i rolli eest sai Karol Kuntsel Eesti Teatriliidu parima meespeaosa preemia.

Kaalud

Öö kahes osas

Autor Jevgeni Griškovets

Tõlkija Sven Karja

Lavastaja ja muusikaline

kujundaja Tiit Palu

Kunstnik Maarja Meeru

Valguskujundaja Andres Sarv

Osades Külliki Saldre, Margus

Jaanovits, Riho Kütsar, Hannes

Kaljujärvi, Reimo Sagor

Neli eri vanuses meest istuvad haigla sünnitusosakonna ooteruumis ja räägivad. Elust, tööst, naistest, õnnest, tähtkujudest. Kolm neist on mitmekordsed isad, üks aga esmakordselt isaks saamas. See, et kõik nad valmistuvad hetkel uue ilmakodaniku sündimise imeks, muudab mehed tavalisest emotsionaalsemaks, kirglikumaks ja haavatavamaks. See on läbinisti helge lugu, mis tuletab meelde, et valdav enamik inimestest on ilusad ja head.

Kaasaja Venemaal superstaariks tõusnud dramaturg, romaanikirjanik, näitleja ja stsenaarist Jevgeni Griškovets alustas kunagi oma era-kordse siirusega mängitud autobiograafiliste ühemehetükkidega („Kuidas ma koera sõin“), mida mängiti hilisõhtuti teatri puhvetis. Tänapäeval koguvad tema monolavastused ja sooloõhtud publikut mitmetuhandelistes kontserdisaalides. Õige sageli ka Eestis, kus viimaste aastate jooksul on lavale jõudnud mitu tema näidendit. „Kaalud“ on üks tema uuemaid teoseid, mis jõudis Moskva Kunstiteatris publiku ette 2017. aastal.

Esietendus 28. augustil 2020
Sadamateatris

Pangarööv

The Comedy About a Bank Robbery

Komöödia

Autorid Henry Lewis, Jonathan Sayer, Henry Shields

Tõlkija Martin Algus

Lavastaja Ain Mäeots

Stsenograaf Jaanus Laagriküll

Kostüümikunstnik Gerly Tinn

Valguskunstnik Priidu Adlas
(Eesti Draamateater)

Lavatrikkide konsultant

Enar Tarmo

Liikumisjuht Marika Aidla

Muusikaline kujundaja Ele Sonn

Lavastaja assistent Anu Tonts

Osades Jaanus Tepomees, Karl Robert Saaremäe, Lena Barbara Luhse, Aivar Tommingas, Jüri Lumiste, Merle Jääger, Ragne Pekarev, Karol Kuntsel, Veiko Porkanen, Karl Kristjan Puusepp, Jürgen Gansen (Kuressaare Teater)

1958. aasta suvi. Minneapolise linnapanga seifi on hoiule usaldatud hindamatu teemant. Vanglast põgenenud kurjategijal on kinnis-idee see oma opaka paarimehe ning triksterist tüdruksõbra abil sisse vehkida. Valeidentiteetidest, armastuskolmnurkadest ja salajastest ülesannetest kubisevas maailmas ei saa usaldada mitte kedagi. Linnas, kus kõik on kelmid, on lahendamata vaid üks suur ja oluline küsimus: kes saab kalliskivi endale?

Näidend oli 2017. aastal Suurbritannias Laurence Olivier' nimelise parima uue komöödia auhinna nominent ning sai 2018. aastal parima komöödia auhinna Prantsusmaal.

Esietendus 3. septembril 2020
Vanemuise suures majas

Mitte midagi

Kasvuvaludraama

Autor Janne Teller

Dramatiseerija, tõlkija ja

lavastaja Johan Elm

Kunstnik Eugen Tamberg

Muusikaline kujundaja Kirill

Havanski (Paide Teater)

Valguskunstnik Madis Fuchs

Osades Lena Barbara Luhse,

Maarja Johanna Mägi, Jaanus

Tepomees, Oskar Seeman,

Ken Rüütel, Kaarel Pogga

Väikeses Taani linnas algab uus kooliaasta. Esimesel koolipäeval teatab üks poistest, et mitte millelgi pole tähtsust ega mõtet, ronib ploompüü otsa ega tule sealt enam alla, terroriseerides klassikaaslast oma uue maailmavaatega. Neil ei jää muud üle, kui tõestada talle, et on asju, mis on tähtsad. Et elul on siiski tähendus.

Taani kaasaegse kirjaniku Janne Telleri paljudesse keeltesse tõlgitud noorteromaan räägib kasvuvaludest, identiteedist ja väärtuste lahkamisest. Kirest hoida kinni rõõmudest ja sõprusest ning vihast selle vastu, kes neid keelab. See on jaht tähendusele, unustades, et jaht lõppeb üldjuhul jahitava surmaga.

Kui ma annan endast kõik, siis kas see ongi kõik? Või pole see mitte midagi?

„Me oleksime pidanud ära lõpetama, enne kui see nii kaugelt läks. Sest järgmisel hetkel oli millegi pärast liiga hilja. Hetk, hetkem, kõige hetkem. Sedasama ütlesime me õpetajatele, vanematele, politseile ja kõigile, kes muudkui küsisid – miks? Ja kuigi me vandusime üksteisele, et me ei muutu kunagi sellisteks nagu nemad, läks ikkagi nii. Me polnud veel isegi viisteist.”

Soovitatav alates 14. eluaastast

Esiatendus 3. oktoobril 2020
Sadamateatris

Head inimesed

Tragi komöödia elumuutvatest valikutest

Autor Mart Kadastik

Lavastaja ja muusikaline

kujundaja Ain Mäeots

Kunstnik ja valguskunstnik

Kristjan Suits

Lavastusdramaturg Ott Kilusk

Muusikalise kujundaja

assistent Indrek Asukül

Valguskujundaja assistent

Jaanus Moor

Osades Karol Kuntsel, Marika

Barabanštšikova, Andres Mähar või

Robert Annus, Jüri Lumiste, Külliki

Saldre, Lena Barbara Luhse, Ragne

Pekarev, Margus Jaanovits, Maarja

Johanna Mägi

Aasta 1983. Rahvaluule Peavalitsuse peadirektori kohusetäitjal Teet Holteril veab. Ta kuuleb selgelt-nägilalt, et seitsme aasta pärast variseb Nõukogude Liit kokku. Teet usub tulevikku ja loobub oleviku hüvedest. Risk õigustab ennast: vabas Eestis tõuseb ta võimuredeli tippu. Ent ka edukad üheksakümnendad ei lepita Teetu oleviku ega iseendaga. Tuleviku nimel tuleb jätkuvalt ohverdada ning positsioon ühiskonnas ei jäta puutumata ka Teedu eraelu – valikud pööravad kogu ta elu pea peale.

„Head inimesed“ käsitleb inimese muutumist murrangulistel aegadel. Sõnad varieeruvad, seisukohad teisenevad, isegi armastus vahetab vajadusel värvi, aga küsimus, mille nimel me tegelikult elame, jääb. Kui me ei ole tegelikult need, kelleks end räägime, kes me siis oleme? Valikute ette, millest sõltub inimese elukäik, võib sattuda igal ajal ja igaüks.

Esiatendus 21. novembril 2020
Sadamateatris

Peer Gynt

Dramaatiline poeem

Autor Henrik Ibsen

Lavastaja ja dramaturg

Karl Laumets

Kunstnik Kristjan Suits

Muusikaline kujundaja Vaiko Eplik

Valguskunstnik Rene Liivamägi

Koreograaf Rauno Zubko

Tõlkijad Riina Hanso, Paul-Eerik Rummo

Osades Martin Mill (Ugala), Luule Komissarov (Ugala), Aarne Soro (Ugala), Janek Vadi (Ugala), Riho Kütsar, Külli Reinkubjas, Walter Stuart Isaacson, TÜ VKA teatrikunsti 14. lennu tudengid Liisbeth Kala, Piret Laura Lember, Luisa Lõhmus, Saamuel Pilpak, Anumai Raska, Erko Sild, Theodor Tabor, Garmo Toonikus, Johanna Vaiksoo, Maria Valk ning Christopher Meier, Marko Reitalu ja Sebastian Talmar (TÜ VKA 3. ja 2. kursuse tantsukunsti tudengid)

Lavastuses „Peer Gynt” on norra muinasjutumaailm ja Ibseni pillav fantaasia ühendatud tänapäeva folklooriga. Sellest kooslusest sünnib sürrealistlik kabaree. Peer Gynt on meie aja kangeline. Ta on noor, ilus ja andekas! Küsimusele: „Olla või mitte olla?” vastab Peer Gynt: „Olla ise!”

„Peer Gynt” on norra näitekirjaniku Henrik Ibseni kõige helgem teos. Autori esialgne kavatsus oli oma rahvaga põhjalikult arved õiendada, kirjeldades norralast, kes ei soovi kübetki ohverdada ja põgeneb elu tõsiduse eest. Peategelase eeskujuks valis ta norra muinasjuttude ühe väljapaistvaima tegelase – päevavargast unistaja Tuhkapoisi. Töö käigus aga kaldus poeetiline värssdraama esialgselt kursilt pisut kõrvale ja sai hoopis avarama mõõtme. Ibseni Peer ei ole mitte ainult unistaja ja tühjatoimetaja, vaid ka luuletaja, suurelt mõtleja ja visionäär.

Ibseni värvikat ja fantaasiaküllast „Peer Gynti” võime vaadelda kui katset vastata filosoof Immanuel Kanti küsimusele „Was soll ich tun?” – mida peaks inimene maailmas tegema, kuidas toimima, nii et see oleks õige ja hea.

Lavastus on pühendatud Ida Urbeli 120. sünniaastapäevale. Ida Urbel oli ballettmeister ja lavastaja, kelle loometee algas Ugala teatris ja saavutas meisterlikkuse legendaarsete lavastustega Vanemuises, millest üks märkimisväärsimaid oli „Peer Gynt”.

„Peer Gynt” valmis Vanemuise ja Ugala teatrite ning Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia koostöös.

Esietendus 7. novembril 2020
Ugala Teatris
ja 12. novembril 2020
Vanemuise väikeses majas

Ulmlejad

Retk unistustesse

Autorid Reimo Sagor, Oliver Issak, Jaanus Tepomees, Veiko Porkanen, Jaanus Nuutre

Lavastaja Reimo Sagor

Lavastusdramaturg Oliver Issak

Kunstnik Fey Piir

Muusikalised kujundajad

Indrek Asukül, Reimo Sagor

Valguskunstnik Andres Sarv

Osades Reimo Sagor, Jaanus Tepomees, Veiko Porkanen, Jaanus Nuutre

Unistamine on muutumas millekski, mis on vanamoodne ning tabu, või millekski, mis on naeruväärne. Natuke isegi keelatud, sest milleks unistada, kui töö vajab tegemist, laenu ja liisingud maksmist ning pere toitmist. See on reaalsus ja reaalsusega on vaja tegeleda, mitte unistada. Unistavad need, kes reaalsusega hakkama ei saa. Nõrgad. Saamatud. Lābikukkujad. Milleks ja kellele on vaja näidata oma nõrkusi? Milleks ja kellele on vaja unistamist?

– Reimo Sagor, lavastaja

Sügise hakul alustas kuus inimest Vanemuise proovisaalis oma teekonda, kaardistamaks unistamise kaduvat kunsti. Alustati igapäevastest hetkedest, mil mõte uitama satub; räägiti unistuste häbenemisest ja nende maailmapäästvast potentsiaalist; küsitleti tuttavaid ja võõraid, ajuteadlasi ja meditatsiooni-eksperte; süveneti oma mõtete keerdkäikudesse ning igapäevastesse unelustesse. Kolmekuulise teekonna lõpuks jõuti välja Sadamateatrisse, kus loetud öhtutel kõigist leidudest, tähelepanekutest ning mõtetest vormub etendus.

Esietendus 28. jaanuaril 2021
Sadamateatris

Muusika

Linda di Chamounix
Don Giovanni
Tristan ja Isolde
Põrgupõhja uus Vanapagan
Carmen
Jevgeni Onegin
Reigi õpetaja
Õhtu Leháriga
Operetisektsioon
Nunnad hoos
Sweeney Todd

Linda di Chamounix

Gaetano Donizetti ooper kahes vaatuses

Libreto Gaetano Rossi

Muusikajuht ja dirigent

Risto Joost

Dirigent Martin Sildos, Taavi Kull

Lavastaja ja stsenograaf

Robert Annus

Kostüümikunstnik Gerly Tinn

Valguskunstnik Margus Vaigur

(Endla Teater)

Valguskunstniku assistent

Imbi Mälik

Videokunstnik Alyona Movko

Koreograaf Janek Savolainen

Osades Pirjo Jonas või Elena

Bražnik või Maria Listra, Raimonds

Bramanis (Läti Rahvusooper) või

Mati Turi, Dara Savinova (Rootsi

Kuninglik Ooper) või Helen

Lepalaan, Tamar Nugis (RO Estonia)

või Taavi Tampuu, Simo Breede,

Märt Jakobson, Karmen Puis,

Rasmus Kull või Oliver Timmusk jt.

Tartu Poistekoor, Vanemuise

ooperikoor ja sümfooniaorkester

Külaühiskond, pattu langemine, noore naise otsustusõigus, äratundmine ja petta saamine – humoorika, romantilise ja sentimentaalse ooperi tegevus leiab aset 18. sajandi keskpaigas väikeses Alpide orus asuvas Chamounix’ külas ja tormilises Pariisis.

Rahalistes raskustes talupoeg Antonio ja tema naine Maddalena loodavad markii de Boisfleury’ eestkoste, et maaomanik neid paljaks ei kooriks. Ent markii nõuab vastuteenet – kaunist peretütart Lindat. Elurõõmus Linda aga markiiga ühte heita ei taha, sest tema süda tuksub hoopis vaesele kunstnikule Carlole ...

Itaalia helilooja Gaetano Donizetti (1797–1848) on Giuseppe Verdi ja Richard Wagneri kaasaegne ning oli 19. sajandi publiku jaoks armastatud autor. 1950. aastatel taasavastati tema kuulsaimad teosed „Lucia di Lammermoor“, „Armujook“ ja „Don Pasquale“ ning hakati jälle hindama tema teoste vaimukust ja emotsionaalsust. Ooper „Linda di Chamounix“ jõuab Eesti teatrilavale esmakordselt.

Ooper on minu jaoks eelkõige emotsionaalne kunstivorm. Emot-sioone on heas ooperis palju ja nende eesmärgiks näib olevat anda aimu inimese sees tormlevast ookeanist. Eriti hea ooperi puhul raugel lõpuks stiihia ning võib tunda kodusadama kohalolu. Nii ka Donizetti „Linda di Chamounix“ puhul, mille läbinisti kaunis muusika võtab relvad pimeduselt ning ulatab need valgusele.

– Robert Annus, lavastaja

Esituskeel: itaalia

Tablool: eesti, inglise

Esietendus 11. septembril 2021 Vanemuise väikeses majas

Don Giovanni

Ooper kahes vaatuses

Helilooja Wolfgang Amadeus

Mozart

Libretto autor Lorenzo da Ponte

Muusikajuht ja dirigent

Risto Joost

Dirigendid Taavi Kull, Martin Sildos

Lavastaja Elmo Nüganen

Kunstnik ja videokunstnik

Katrīna Neiburga (Läti)

Kostüümikunstnik Kristīne

Pasternaka (Läti Rahvusooper)

Valguskunstnik Kristjan Suits

Osades Jānis Apeinis (Läti RO) või

Tamar Nugis (RO Estonia), Raiko

Raalik (RO Estonia) või Tambet

Kikas, Simo Breede, Märt Jakobson,

Juhan Tralla või Rasmus Kull,

Karmen Puis, Pirjo Jonas, Maria

Listra või Grete Oolberg, Saara

Nüganen jt. Vanemuise sümfoonia-

orkester ja Vanemuise ooperikoor

Tirso de Molina 1630. aastal avaldatud näidendi „Sevilla pilkaja ja kivist külaline“ ning selle peategelase Don Juani alusel kirjutas Mozart ooperi „Don Giovanni“. Esietendudes 1787 Praha Rahvusteatri, jäi ooper esialgu 18. sajandi publikule pisut mõistatuseks. Ent juba mõned aastakümned hiljem kandis teos ajaloo suurima ooperi tiitlit.

Liiderlik naistemees Don Giovanni ja tema ustav teener Leporello on kahekesi seigelnud üle maailma, jättes endast maha tuhandeid murtud südameid. Kõik naised aga sellega ei lepi ja nii otsustavad Donna Elviira, Donna Anna ja Zerlina mehe tõelise olemuse paljastada. Don Giovanni avantüüre saadavad säutsud, laigid ja libauudised, ent oma risti peab pilkaja lõpuks ikka ise kandma.

See sajandeid vana lugu vahetab mõõga telefoni ja mantli lateksi vastu, et igivana antikangelane taas lavalaudadel oma tegude eest vastutuse võtaks.

„Don Giovannit“ on Vanemuise teatris varem lavastatud vaid korra, aastal 1990. Seekordse versiooni toob lavale draamalavastaja Elmo Nüganen, kellele on see esimene kokkupuude Vanemuisega, kuid mitte Mozartiga: 1994. aastal tõi ta Pärnu Ooperis välja „Figaro pulma“.

Esituskeel: itaalia

Tablool: eesti, inglise

Esietendus 27. novembril 2021 Vanemuise väikeses majas

Tristan ja Isolde

Muusikadraama kolmes vaatuses

Helilooja ja libretist

Richard Wagner

Muusikajuht ja dirigent

Risto Joost

Lavastaja Liis Kolle

Valgus- ja lavakunstnik

Rene Jõhve

Kostüümikunstnik Lilja Blumenfeld

Videokunstnik Käti Jägel

Osades Mati Turi, Liene Kinča, Karmen Puis, Atlan Karp, Simo Breede, Taavi Tampuu, Oliver Kuusik, Rasmus Kull jt. Vanemuise ooperikoor ja sümfooniaorkester

Keskaegsetest legendidest pärit Euroopa tuntumaid armastajapaare Tristan ja Isolde on inspireerinud kirjanikke, kunstnikke, teatri- ja filmiloojaid juba pea tuhat aastat. liri printsess Isolde ja kangelaslik rüütel Tristan tunnevad teineteise vastu maagilist külgetõmmet, kuid nende kohtumine toimub olukorras, kus Tristan on aidanud oma kasu- isal, Cornwalli kuningal Markel alis- tada Isolde kodumaa ning tapnud naise kihlatu, olles ise selle käigus saanud ränga haava. Tristan laseb end varjunime all Isolde juurde viia, kuid Isolde tunneb ta ikkagi ära ning üritab vaenlast tappa, ent loo- bub kiiresti, sest armub mehesse. Tänuks paranemise eest vannub Tristan talle igavest truudust.

Tristan ei tunne end Isolde vääri- li- sena ja läheb teda kosima hoopis kuningas Markele, nii saaks Isoldest Cornwalli ja lirimaa ühendatud riigi kuninganna. Isolde näeb seda aga reetmisena ja nad otsustavad koos Tristaniga mürki juua. Plaanist kohutatud teenija Brangäne valab

karikasse mürgi asemel armujooki ja nii on Tristan ja Isolde nüüdsest ühendatud armastusega, mis on tugevam kui surm.

Vastamata armastuse käes vaevle- va Wagneri ooper, keda inspireeris Arthur Schopenhaueri pessimismi filosoofia, esietendus esmakordselt 1865. aastal Münchenis. Ooperi- lavastaja Liis Kolle debüteeris Vanemuise teatris aastal 2002 ning naaseb nüüd, et esmakordselt Vanemuise ajaloos tuua lavale täispikk Wagneri teos.

Armujookide ja keskaegsete rüüt- lite maailm võib tunduda kaugena, üldse mitte meisse puutuvana, kuid kas me pole tänapäevalgi nõus Tristani kombel loobuma armas- tusest au, kohusetunde või kellegi teise hüvede nimel siirast soovist head teha, ent välja tuleb... Alles uskudes, et on nõiutud ega saa enam sündmuste käiku peatada, anduvad Isolde ja Tristan oma armastusele. Kas aga selleks on alati vaja võlujooki?

– *Liis Kolle, lavastaja*

Esituskeel: saksa

Tabloom: eesti, inglise

Esietendus 12. veebruaril 2022 Vanemuise suures majas

Põrgupõhja uus Vanapagan

Ooper kahes vaatuses

A. H. Tammsaare samanimelise teose põhjal

Libreto Kristi Klopets

Helilooja Ardo Ran Varres

Muusikajuht ja dirigent

Risto Joost

Dirigent Martin Sildos, Taavi Kull

Lavastaja Vilppu Kiljunen (Soome)

Kunstnik Iir Hermeliin

Valguskunstnik Anton Kulagin

Videokujundaja Juho Porila

Osades Koit Soasepp (Soome RO) või Priit Volmer (RO Estonia), Rasmus Kull, Karmen Puis, Annaliisa Pillak, Jaan Willem Sibul, Simo Breede, Pirjo Jonas, Merle Jalakas, Atlan Karp jt

Ühel päeval kolib Põrgupõhja tallu Jürka koos naise Lisetega. Ta on veider mees, kellel pole saabudes kaasa võtta ei loomi, tööriistu ega justkui täpset arusaamistki, kuidas talumehe elu käib, ent see-eest on tal kindel siht: tema soovib saada õndsaks. Ta väidab kaljukindlalt, et on Vanapagan ja Peetrus saatis ta maa peale. Siinkohal pöörab kirjanik Tammsaare eesti uemast mütoloogiast tuntud Kaval-Antsu ja Vanapagana loo tagurpidi ning alguse saab allegooriline ja mitme- tasandiline lugu lihtsameelsest, kuid müstilis-salapärasest Jürkast, keda riukaid täis ning alatu suur- talu peremees Kaval-Ants omaarust ninapidi veab.

Tammsaare ise kommenteeris oma romaani nii: „*Jah, võib-olla esiotsa teile tundub, et selle raamatu autor on hull, kuid edasi lugedes te jõuate veendumusele, et selle lugeja on hull. Ja kui te veel edasi loete, siis peaks teile selge olema, et terve maailm on hull.*”

Helilooja Ardo Ran Varres:

„Tammsaare vaatleb oma tegelasi mõruda huumoriga. Tundub, nagu oleks autor pea kõigi inimlike omaduste suhtes sarkastiline, välja arvatud armastus. Romaan mõjub päev-päevalt üha aktuaalsemana, see näitab, kuidas ühiskonnas toi- muvad protsessid on korduva ise- loomuga. Täna tahaks tõesti hüüda: „Maailm on hulluks läinud!”“

Mis on jääv?

Kindlasti armastus. Ja huumor.

Esituskeel: eesti

Tabloom: eesti, inglise

Esietendus 7. mail 2022

Vanemuise väikses majas

Carmen

Georges Bizet' ooper

Muusikajuht ja dirigent

Risto Joost

Dirigendid Martin Sildos, Taavi Kull

Lavastaja-koreograaf

Giorgio Madia (Itaalia)

Kunstnik Maarja Meeru

Videokunstnik Mikk-Mait Kivi

(Von Krahli Teater)

Lavastuse algne muusikajuht

Paul Mägi

Osades Dara Savinova (Rootsi Kuninglik Ooper) või Annely Peebo (Viini RO), Luc Robert või Raimonds Bramanis (Läti RO), Jānis Apeinis (Läti RO), Kadri Kõrvek või Sigrīd Mutso, Mārt Jakobson, Karmen Puis, Pirjo Jonas, Taavi Tampuu, Simo Breede, Rasmus Kull, Jaan Willem Sibul, Arianna Marchiori jt. Vanemuise sümfooniaorkester, ooperikoor, balletitrupp ja Balleti-kooli õpilased ning poistekoor

Ooper valmis 1875. aastal ja põhineb Prosper Mérimée samanimelisel jutustusel. Esietendusel vilistati ooper välja ja kriitikud andsid sellele ühiselt hävitava hinnangu. Tänapäev on „Carmenist“ saanud Georges Bizet' tuntuim teos ja see kuulub maailmas enim lavastatud ooperite hulka.

Liivakarva toonides amfiteater õhkub Sevilla kuumust, meelas mustlaskaunitar keerleb asuursiniste flamenkokleitide hiigelsleppide keskel, don José hääle saatel võiks surra.

– Anne Prommik, ajaleht Sirp

Vanemuise uus „Carmen“ on oma välise mastaapsuse juures ühtviisi edukalt lüüriline, dramaatiline ja sensuaalne; see hoidub targalt moraalsetest hinnangutest, teenides mitte eetikat, vaid lugu ning andes vastuse asemel publikule etenduselt koduteele kaasa küsimuse: kas Carmen on ohver või kahjur või koguni mõlemat?

– Alvar Loog, ajaleht Postimees

Olen uhke ja õnnelik, et saan Vanemuises niisugust „Carmenit“ vaadata. See on esimene „Carmen“ mu elus, mida ma sellise naudinguga olen vaadanud. Millised koorid, milline täpsus! /.../ Ma oleksin seda „Carmenit“ nautinud liikumise ja visuaalse külje pärast ka siis, kui ei oleks olnud muusikapiuksugi. Ja millised meisterlikud lauljad! Minu meelest ületab lavastuse tase nii kujunduse kui ka hääle poolest kõvasti seda, mis Mezzo kanalis näha on.

– Evald Kampus, Vanemuise selts

Esituskeel: prantsuse
Tabloom: inglise, eesti

Esietendus 22. aprillil 2015
Vanemuise suures majas.

Maarja Meeru pälvis kunstnikutöö eest 2016. aastal Eesti Teatriliidu Natalie Mei nimelise auhinna.

Jevgeni Onegin

Pjotr Tšaikovski ooper kahes vaatuses

Muusikajuht ja dirigent

Risto Joost

Dirigent Taavi Kull

Lavastaja Dmitri Bertman

(Ooperiteater Helikon, Moskva)

Kunstnik Igor Nežnoi

(Ooperiteater Helikon, Moskva)

Kostüümikunstnik Tatjana

Tulubjeva (Ooperiteater Helikon, Moskva)

Valguskujundajad Andres Sarv, Imbi Mälk

Lavastuse algne muusikajuht

Paul Mägi

Osades Karmen Puis, Jānis Apeinis (Läti RO), Annaliisa Pillak, Helen Lepalaan, Mati Turi, Aule Urb, Mārt Jakobson, Rasmus Kull, Simo Breede, Jaan Willem Sibul, Artur Nagel või Uku Markus Simmermann. Vanemuise sümfooniaorkester ja ooperikoor

Konstantin Stanislavski 1922. aasta lavastuse redaktsioon. Taastatud arhiivimaterjalide põhjal. Aleksandr Puškini samanimelisele värssromaanile loodud ooper „Jevgeni Onegin“ on vaieldamatu meistriteos vene ooperiklassikas. Unistav ja tagasihoidlik Tatjana armub elupõletajast Oneginisse, kuid mees suhtub neiu tunnetesse üleolevalt. Aastaid hiljem kohtuvad nad uuesti ja Onegin näeb noort naist hoopis teise pilguga...

Kogu lavastus on stiilpuhas: muusikaline materjal on säilitanud kõiges oma eheduse, autori remarkidest on peaaegu alati nüansi-peensusteni kinni peetud ja lava visuaalne külg kostüümidest kuni äärmiselt lakoonilise, kuid meeleolusid toetava pildilise vormistuseni viib meid kaasa Puškini aega. /.../ Vanemuise „Jevgeni Onegini“ lavastus vääriks salvestust Mezzo kanali tarbeks – et väärt teostus saaks nähtavaks laiale ringile!

– Tiiu Levald, Sirp

Eesti Teatriliidu muusikalavastuste auhind 2014 – Vanemuise teatri lavastusmeeskonnale, orkestrile ja trupile – Pjotr Tšaikovski ooperi „Jevgeni Onegin“ kunstiliselt nauditava tulemuse eest.

Esituskeel: vene
Tabloom: eesti, inglise

Esietendus 6. aprillil 2013
Vanemuise väikeses majas

Nunnad hoos

Muusikal

Helilooja Alan Menken

Lavastaja Samuel Harjanne (Soome)

Kunstnik Karmo Mende

Muusikajuht ja dirigent Taavi Kull

Dirigent Ele Sonn

Kontsertmeisterid Ele Sonn, Katrin Nuume

Koreograaf Gunilla Olsson (Rootsi)

Valguskujundaja Märt Sell (Rakvere Teater)

Tõlge eesti keelde Aapo Ilves ja Mario Pulver

Helirežissöör Toomas Paidra

Osades Tanja Mihhailova-Saar, Merle Jalakas, Rasmus Kull, Kalle Sepp (ETA Revüüteater „Starlight Cabaret”), Kärt Anton, Karin Tammaru (Endla Teater), Milvi Luik, Silver Laas, Norman Salumäe, Germán Gholami, Simo Breede, Egon Laanesoo, Alo Kurvits, Risto Orav, Oliver Timmusk, Ele Millistfer, Linda Kanter, Katrin Kapinus, Siiri Koodres, Eve Kivisaar, **Kaja Ilmjärv**, Luule Veziko, Helen Hansberg, Inge Öunapuu, Merle Aunpuu, Carine Jessica Kostla, Andra Aus, Matthew James Jordan. Vanemuise sümfooniaorkester ja bänd

Hoogne gospelmuusika, tempokad sündmused ja südamlük lugu inimlikkusest! Touchstone Picturesi ja stsenaarist Joseph Howardi muusikalise komöödia „Sister Act” ainetel.

„Nunnad hoos” on suurepärase muusikaline komöödia! Menkeni sädelevad meloodiad täidavad energiaga teatriõhtuid ja -publikut – kirikuskäimine pole iial olnud nii lõbus! Võib vist öelda KÜLL, et „Nunnad hoos” lööb „pühapäeva-hommikuse palaviku” lakke!

Selle muusikali lavastamine on minu jaoks ühe unistuse täitumine ning mulle teeb rõõmu, et saan seda teha Eestis ja Vanemuises. Hindan ja armastan väga samanimelist mängufilmi Whoopi Goldbergiga peas ja olen üsna kindel, et meie versioon tuleb vähemalt sama lustakas ja energias pakatav tänu suurepärasele meeskonnale. Mul on väga hea meel, et minu lavastatud muusikal „Hüljatud” sai sooja vastuvõtu ja nüüd on mul au, vastutus ning suur tahtmine panna end proovile muusikalise komöödiaga – ootan väga esietendust!

– Samuel Harjanne, lavastaja

1992. aasta hittfilm on aluseks maailma suurimate teatrite lavad vallutanud muusikalile, mille kelmi- kad rütmid on loonud kaheksa- kordne Oscari-võitja helilooja Alan Menken. See heatujumuusikal nomineeriti viiele Tony auhinnale, sealhulgas parima muusikali tiitlile.

„Nunnad hoos” paelub publikut värvikate karakterite ja südamliku looga, mis paljastab nunnade ran- ge pealisröö all oleva inimlikkuse ja soojuse. Peategelasteks on pealtnäha vaoshoitud ja oma elu jumala teenimisele pühendanud nunnad, kes on aastatega kloostris kaotanud oma lauluhääle. Muusika- maailmas kuulsuse poole pürgiva elunaulejast Deloris van Cartier’

kloostri- saabudes leiavad esialgu umbusklikud nunnad läbi laulu taas enda sees pakitseva kire ja armas- tuse oma elutöö ning muusika vastu. Kirikulauludele veidi vunki andes tehakse tema eestvõttel pühakoda suuremaks kui Vegas ning ehitatakse heliredelid taevani!

Muusikali „Nunnad hoos” esitatakse koostöös MUSIC THEATRE INTERNATIONALiga (Europe), kellele esitav materjal ka kuulub.

Esituskeel: eesti
Tablool: inglise, soome

Esietendus 28. novembril 2020
Vanemuise suures majas

Sweeney Todd

Muusikal

Helilooja ja laulusõnade autor

Stephen Sondheim

Näidendi autor

Patrick Quentin

Tõlge eesti keelde

Pirjo Jonas

Lavastaja

Tanel Jonas (Ugala)

Muusikajuht ja dirigent

Martin Sildos

Dirigent

Taavi Kull

Kunstnik

Iir Hermeliin

Valguskunstnik

Margus Vaigur

(Endla Teater)

Videokunstnik

Taavi Varm

Koreograaf

Janek Savolainen

Osades

Rasmus Kull või Priit Volmer

(RO Estonia), Maria Annus või Hele

Kõrve (Tallinna Linnateater), Pirjo

Jonas või Maria Listra, Jaanus

Tepomees või Kalle Sepp (ETA

Revüüteater „Starlight Cabaret“),

Sepo Seeman või Lauri Saatpalu,

Priit Strandberg või Kaarel Targo

(Must Kast), Lauri Liiv või

Peeter Veltmann, Valter Soosalu,

Laura Kalle (Ugala Teater) või

Merili Johanson, Simo Breede,

Artur Nagel ja Oliver Timmusk.

Ooperikoor ja balletirühm

„Sweeney Todd“ ei ole nunnu

lugu lihahirukatest. „Sweeney

Todd“ on lugu taevani kisendavast

ebaõiglusest ja sellele järgnevast

kättemaksust. Algul küll õiglane

ja ilus, mürgitab kättemaks lõpuks

mõistuse ja inimesed, kes sellega

kokku puutuvad, mattuvad lõpuks

vere, hulluse ja laipade alla. Aga

siis laibad kaovad ja proua Lovetti

poest hakkab tulema meeldivat

pirukalõhna...

Habemeajaja Benjamin Barkeril

olid armastav naine ja kena tütar.

Kuni päevani, mil ta mõisteti süüdi

kuriteos, mida mees polnud toime

pannud, ning pagendati igaveseks.

15 aastat hiljem naaseb ta Londo-

nisse Sweeney Toddi, meisterliku

pardurina, kelle suurimaks sooviks

on maksta kätte tema kannatused põhjustanud kohtunik Turpinile ning tolle ustavale käsilasele Beadle Bamfordile.

„Sweeney Todd: Fleet Streeti põrgulik pardur“ on ohjeldamatult iseäralik ja sünge muusikaline põnevik aastast 1979, millele on muusika ja laulusõnad kirjutanud Stephen Sondheim.

Muusikali „Sweeney Todd“ litsents kuulub Music Theatre Internationalile (MTI).

Esituskeel: eesti
Tablool: inglise, soome

Esietendus 2. juunil 2018
Vanemuise suures majas

Eesti Teatriliidu muusikaauhind 2018:
Rasmus Kull – Sweeney Toddi muusikaliselt nõudliku rolli eest lavastuses „Sweeney Todd“.

Opereti-sektsioon

Dramaturg Sven Karja
Lavastaja Jaan Willem Sibul
Kunstnik Maarja Meeru
Kontsertmeister Ele Sonn
Liikumisjuht Aivar Kallaste
Osalevad Merle Jalakas, Rasmus Kull, Jaan Willem Sibul, Ele Sonn

On aasta 1970. Riiklik Akadeemiline Teater Vanemuine valmistub tähistama oma sajandat aastapäeva. Kombinaatteatri operetisektsiooni rakuke koguneb erakorralisele tootmiskoosolekule, kus tuleb kinnitada, millised nõukogude operetiklassika teosed võiksid sobida väärika juubeli tähistamiseks.

Lisaks kunagi ülimenukate, kuid nüüdseks unustuse hõlma vajunud meloodiatele kuulamisele pakub salongiõhtu tänuväärt võimaluse kiigata poole sajandi taguse teatri-elu köögipoolele.

Esiatendus 19. jaanuaril 2020

Õhtu Leháriga

Operetiõhtu

Muusikajuht ja dirigent

Endel Nõgene

Dirigent Martin Sildos, Taavi Kull

Lavastaja-koreograaf

Fabrice Gibert

Kunstnik Maarja Meeru

Valguskujundaja Imbi Mälk

Solistid Pirjo Jonas, Merle Jalakas, Karmen Puis, Rasmus Kull, Simo Breede, Jaan Willem Sibul, Märt Jakobson

Viiulisolist Vlad Campean või Kadri Palu

Vanemuise ooperikoor ja sümfooniaorkester

Franz Lehári 150. sünniaastapäevale pühendatud operetiõhtu.

La Belle Époque’iks nimetatakse meeliülendavat ajajärku Euroopa ajaloos, mil valitses rahu, majanduslik heaolu ning õitsesid kaunid kunstid. Iseäranis kuldsena tunnetati seda vahetult järgnenud I maailmasõja koleduste taustal, kuid toona loodud ilu pole vähimalgi määral tuhmunud tänagi. Just selles ajas sündis Franz Lehári oivaline ning sütitav muusika oma imeliste meloodiate, ideederikkuse ja värskusega.

Hea publik, meid innustas seda õhtut looma muusika universaalne ilu. Soovime, et XX sajandi alguse kaunitel meloodiate õrna võlujõudu nautides unustate mõneks ajaks argimured. Tulge koos meiega kaasa elama tuliste tunnete, meelikõitvate meloodiate ja sümfooniaorkestri vahetule ja värvikale esitusele, sest valss on loodud täitma hinge naeru, rõõmu ning magusa hurmaga...

– Endel Nõgene ja Fabrice Gibert

Esituskeel: eesti

Tabloom: eesti

Esiatendus 21. augustil 2020

Vanemuise väikeses majas

Reigi õpetaja

Eduard Tubina ooper
kahes vaatuses

Muusikajuht ja dirigent
Risto Joost

Lavastaja Roman Baskin

Kunstnik Iir Hermeliin

Koreograaf Janek Savolainen

Kostüümikunstnik

Kristel Maamägi

Videokunstnik Janek Savolainen

Valguskunstnik Margus Vaigur
(Endla Teater)

Lavastuse algne muusikajuht

Paul Mägi

Osades Jassi Zahharov (RO Estonia), Karmen Puis, Mati Turi, Pirjo Jonas, Annaliisa Pillak, Eve Kivisaar, Rasmus Kull, Jaan Willem Sibul, Simo Breede, Jüri Lumiste, Ruudo Vaher, Artur Nagel jt.
Vanemuise sümfooniaorkester ja ooperikoor

„Reigi õpetaja“ tegevus toimub 1642. aastal Hiiumaal Reigi külas ning Tallinnas. Peategelasteks on Reigi kirikuõpetaja Paavali Lempelius ja tema noor naine Catharina, kes armub Stockholmist saabunud diakon Jonas Kempesse. Külas levivad jutud, et Kempe on Stockholmist pagendatud seepärast, et pani sealse pastori naise nõiduse abil endasse armuma. Lempelius süüdistab Kempet taas mustas maagias. Armunud põgenevad, aga tabatakse ning hukatakse Tallinna linnaväljakul, süüdistatuna abielurikkumises.

Helilooja Eduard Tubin töötas alates 1930. aastast Vanemuises dirigendina ning põgenes 1944. aastal Rootsi. aastal põgenes sõja eest Rootsi. 1971. aastal valmis paguluses oleval heliloojal ooper „Reigi õpetaja“ ning teose esmaettekannet toimus Vanemuises 1979. aastal.

Esituskeel: eesti

Tabloom: eesti, inglise

Esietendus 4. aprillil 2014
Vanemuise väikeses majas

Paavali Lempeliuse tegelaskuju kõrgetasemelise vokaalse ja lavalise teostuse eest Tubina ooperis „Reigi õpetaja“ pälvis Jassi Zahharov 2015. aastal Eesti Teatriliidu Aasta muusikaauhinna.

Vanemuise Sümfooniaorkestri hooaja avakontsert

R. Wagner. Avamäng ooperile „Nürnbergi meisterlauljad“
G. Mahler. Rückerti laulud ja sümfoonia nr 2

Solistid Annely Peebo ja Katrin Targo
Tartu ülikooli kammerkoor ja kammerkoor Voces Tallinn, Vanemuise ooperikoor ja sümfooniaorkester
Dirigent Risto Joost

3. septembril kell 19
Vanemuise sümfooniaorkestri ja Vanemuise kontserdimaja hooaja avakontsert Vanemuise kontserdimajas.
Vanemuise teatri ja Eesti Kontserdi koostööprojekt

4. septembril kell 19
Vanemuise sümfooniaorkestri ja Jõhvi kontserdimaja hooaja avakontsert.
Vanemuise teatri ja Eesti Kontserdi koostööprojekt

5. septembril kell 17
Vanemuise sümfooniaorkestri hooaja avakontsert Estonia kontserdisaalis

Vanemuise kolm orkestrit

KONTSERDISARI

Ooperikoori solistide kontsert
3. oktoobril kell 16

Keelpillirühma kammerkonsert „Serenaad“
21. oktoobril kell 19

Ooperisolistide, vaskpuhkpillide ja löökpillide kammerkonsert
3. novembril kell 19

Vanemuise ooperikoor ja ooperisolistid, Vanemuise kammerorkester
Kontserdid toimuvad Heino Elleri Muusikakooli Tubina saalis

Vanemuise Sümfooniaorkester festivalil „Eduard Tubin ja tema aeg“

7. oktoobril kell 19
H. Eller. Sümfooniline skertso
S. Prokofjev. „Sinfonia concertante“
E. Tubin. Sümfoonia nr 3

Solist Indrek Leivategija

10. oktoobril kell 19
E. Oja. „Ilupoeem“
E. Tubin. Sümfoonia nr 4

Vanemuise sümfooniaorkester
Dirigent Mihhail Gerts
Kontserdid toimuvad Vanemuise kontserdimajas
Koostöös Eesti Kontserdiga

Ooperigala

10. detsembril kell 19
Vanemuise suures majas

Aariad ooperitest „Linda di Chamounix“, „Don Giovanni“, „Carmen“ jt

Vanemuise sümfooniaorkester
Dirigent Risto Joost

Advendikontsert

19. detsembril kell 17
Pauluse kirikus

G. Puccini. „Messa di Gloria“
Solistid Raimonds Bramanis (Lāti Rahvusoorkester),
Simo Breede, Kulvo Tamra jt
Tartu ülikooli kammerkoor ja Vanemuise ooperikoor
Dirigent Taavi Kull

Memory 2022

MEELEOLUKA MUUSIKALIKONTSERDI KÜMNES JA VIIMANE AASTA!

7. jaanuaril kell 19
Vanemuise suures majas

8. jaanuaril kell 19
Vanemuise suures majas

9. jaanuaril kell 16
Viljandi Ugalas

11. jaanuaril kell 19
Paide Muusika- ja Teatrimajas

13. jaanuaril kell 19
Tallinnas Estonia kontserdisaalis

16. jaanuaril kell 16
Jõhvi kontserdimajas

18. jaanuaril kell 19
Pärnu kontserdimajas

Solistid Nele-Liis Vaiksoo, Kalle Sepp (ETA revüüteater „Starlight Cabaret“), Koit Toome, Rasmus Kull, stepptantsija Allar Valge ja Britt Kõrsmäa
Konferansjee Hannes Vörno
Vanemuise sümfooniaorkester ja bänd
Dirigent Martin Sildos

Vanemuise Sümfooniaorkestri kontsert

A. Maskats. „Tango“
A. R. Varres. Klaretikontsert – esiettekanne!
N. Rimski-Korsakov. „Šahrazad“

Solist Signe Sömer (klarnet)
Vanemuise sümfooniaorkester
Dirigent Mārtiņš Ozoliņš
Koostöös Eesti Kontserdiga

4. märts kell 19
Vanemuise kontserdimajas

6. märts kell 17
Estonia kontserdisaalis

Tulevikumuusikute galakontsert

VANEMUISE SÜMFOONIAORKESTRI KOOSTÖÖPROJEKT ELLERI MUUSIKA-KOOLIGA

21. aprillil kell 19
Vanemuise kontserdimajas

Elleri Muusikakooli solistid, Elleri Muusikakooli orkester ja Vanemuise sümfooniaorkester
Dirigent Lilyan Kaiv
Koostöös Eesti Kontserdiga

Viimsi Haridus- ja Kultuurikeskuse Artium avakontsert

8. ja 9. aprillil
Artiumi kontserdisaalis

Vanemuise Sümfooniaorkestri ja Vanemuise Kontserdimaja hooaja lõppkontsert

H. Eller. „Pidulik avamäng“ D-duur
A. Pärt. „Tabula rasa“
P. Tšaikovski. Sümfoonia nr 6 h-moll op. 74 „Pateetiline“

Vanemuise sümfooniaorkester
Dirigent Risto Joost
Koostöös Eesti Kontserdiga

13. mail kell 19
Vanemuise sümfooniaorkestri ja Vanemuise kontserdimaja hooaja lõppkontsert Vanemuise kontserdimajas

14. mail kell 19
Vanemuise sümfooniaorkestri hooaja lõppkontsert Estonia kontserdisaalis

Täpsem info Vanemuise kodulehelt.

Metamorfoosid
Luikede järv
Tulilind / Šahrazad
Neid oli kolm öde
Tilda ja tolmuingel
Naksitrallid 2: rotid ründavad

teila

Metamorfoosid

Balletiõhtu kolmes osas

Oleme me siin ja praegu omal valikul või on see ettemääratus? Miks me kõik nii erinevad oleme? Oleme me üldse oma valikutes vabad? Kas küsimused, mis meid siin ja praegu painavad, on saatnud inimkonda aegade algusest saadik või muutuvad need ajas? Üks on kindel: inimese otsiv vaim ei väsi küsimast igavikulisi küsimusi ka tänapäeva järjest enam lõhestuvas maailmas.

Balletiõhtu „Metamorfoosid“ koon-
dab endasse kolme andeka noore
koreograafi eriilmelised mõtte-
maailmad. See on nagu näituse
külastus, kus ühel korrusel näeme
popkunsti, teisel kaasaegset ja
kolmandal hoopis klassikalist kunsti.
Vaataja otsustada on, mis talle
rohkem meeldib.

2018. aastal Vanemuise teatri
korraldatud noorte koreograafide
konkursi võitnud Jack Traylen,
stepptantsust inspireeritud
Matthew James Jordan ning Eesti
Teatriauhindade mitmekordne
laureaat Jevgeni Grib otsivad vas-
tuseid läbi neile omase kehakeele.

Nähtamatud küünised / Little Claws

Koreograaf-lavastaja

Jack Traylen (Austraalia)

Kostüümi- ja lavakujunduse

ideede autor Jack Traylen

Valguskunstnik

Tõnis Järs
Osades Gus Upchurch, William
Halton, Joo Ho Lee, Alexander
Germain Drew, Gerardo Avelar,
Willem Houck, Alain Divoux,
Arianna Marchiori, Sayaka
Nagahiro, Yukiko Yanagi,
Georgia Toni Hyrkäs, Alexandra
Heidi Foyen, Emily Ward, Maria
Engel, Mirell Sork, Laura Quin

Rütm & Sära / Rhythm & Flair

Koreograaf-lavastaja

Matthew James Jordan (Vanemuine)

Kostüümi- ja lavakujunduse ideede

autor Matthew James Jordan

Videokunstnik

Janek Savolainen

Valguskunstnik

Tõnis Järs

Flamenkotantsija ja -koreograaf

Kalli Pikas (Tantsustuudio Duende)
Osades Matthew James Jordan,
Giorgi Koridze, Alain Divoux, Olivia
Lenssens või Arianna Marchiori,
Gus Upchurch, Benjamin Kyprianos,
Josef Jagger, Silas Stubbs,
William Halton, Matteo Giulio
Tonolo, Alexander Germain Drew,
Gerardo Avelar, Georgia Toni
Hyrkäs, Alexandra Foyen, Emily
Ward, Laura Quin, Mirell Sork,
Sayaka Nagahiro, Külli Reinkubjas

Metamorfoosid / Metamorphoses

Koreograaf-lavastaja ja kunstnik

Jevgeni Grib (RO Estonia)

Videokunstnik

Alyona Movko

Valguskunstnik

Rasmus Rembel (RO Estonia)

Helikujundaja

Maksim Adel

Osades Benjamin Kyprianos, Yukiko
Yanagi, Gus Upchurch, Willem
Houck, Emily Ward, Joo Ho Lee,
Alexandra Foyen, Alain Divoux,
Hayley Blackburn, Silas Stubbs,
Alexander Germain Drew, William
Halton, Raminta Rudzionyte-Jordan,
Arianna Marchiori, Olivia Lenssens,
Mirell Sork, Sayaka Nagahiro

Esietendus 15. oktoobril 2021

Vanemuise suures majas

Luikede järv

Ballett

Helilooja Pjotr Tšaikovski

Lavastaja ja koreograaf

Petr Zuska (Tšehhi)

Muusikajuht ja dirigent

Risto Joost

Dirigendid Martin Sildos,

Taavi Kull

Kunstnik Daniel Dvořák (Tšehhi)

Kostüümikunstnik Pavel Knolle

(Tšehhi)

Valguskunstnik Kees Tjebbes

(Holland)

Valguskunstniku assistent

Kaspar Aus

Osalevad Gus Upchurch või

Willem Houck, Arianna Marchiori

või Tarasina Masi või Sayaka

Nagahiro, Alain Divoux või Joo

Ho Lee või Alexander Germain

Drew, Silas Stubbs või Alexander

Germain Drew, Hayley Blackburn

või Emily Ward või Laura Denise

Quin, Gerardo Avelar või Benjamin

Kyprianos, Yukiko Yanagi või Olivia

Lenssens, Vanemuise balletitrupp

ja Vanemuise sümfooniaorkester

Maailmakuulus ballett „Luikede järv“ tuleb Vanemuise balleti ajaloos lavale esmakordselt ja seda kohe ka uuenduslikus vormis – tšehhi koreograaf ja lavastaja Petr Zuska loob neoklassikalise originaalkoreograafia Tšaikovski muusikale, lavalugu kõneleb katkisest perekonnast ja uuesti armastama õppimisest. Rikkalik ja emotsionaalne muusika, klassikaline balletikeel segatuna rustikaal-modernsega: „Luikede järve“ ajalooline essents jõuab lavale tänapäevases teatrikeeles läbi tugeva visuaalse sümbolistika.

Kuningas kingib prints Siegfriedile

18. sünnipäevaks maali tema

kadunud emast, kelle armastust

noormees kunagi tunda ei saanud.

Maise maailma ja unenägude

kuningriigi piirimail asub prints

otsima oma juuri ning seisab

silmitsi nii armastuse soojuse

kui ka kaotusvaluga.

See on oma päritolu ja saatusega

leppimise lugu, milles prints

Siegfriedil tuleb mõista, et tema

sees olevast valgusest ja pimedu-

sest, Valgest ja Mustast Luigest,

peab saama tervik, sest ainult siis

on ta võimeline oma südant uuesti

kellelegi kinkima.

Petr Zuska, kelle lavastust „Romeo

ja Julia“ on alates 2018. aastast

Vanemuises menukalt etendatud,

on rikkaliku ja mitmekesise loomin-

gulise arsenaliga, segades meister-

likult modernse tantsukunsti

võimalusi. Zuska looming on täis

sümboleid ja arhetüüpe, vaimseid

püüdlusi ja küsimusetõstatusi.

Tšaikovski muusika oli minu jaoks

ainuke sügav põhjus, miks „Luikede

järve“ Vanemuises teha. Kui jätta

kõrvale klassikalise balleti estee-

tika, ilu ja paatos ning avada oma

meeled selle teose muusikale,

avaldub midagi palju enamat kui

32 futeed või „Väikeste luikede

tants“. Petr Zuska on lavastaja,

kes läheb selle loo ja muusika

dramaturgias sügavuti, toetudes

Tšaikovski helikeele erakordsetele

värvidele ja energiale.

– *balletijuht Mare Tommingas*

Esietendus 2. oktoobril 2021

Vanemuise suures majas

Tulilind / Šahrazad

Balletiõhtu kahes osas

Heliloojad Igor Stravinski ja

Nikolai Rimski-Korsakov

Muusikajuht ja dirigent

Risto Joost

Dirigendid Taavi Kull, Martin Sildos

Lavastaja ja koreograaf

Ricardo Amarante (Brasiilia)

Dramaturg Edson Artur Machado

Junior (Brasiilia)

Kunstnik René Salazar David

(Brasiilia)

Videokunstnik Alyona Movko

Valguskunstnik Tõnis Järs

Osades Vanemuise balletitrupp

ja Vanemuise sümfooniaorkester

Igor Stravinski vene rahvajuttudest

inspireeritud maailmakuulus ballett

„**Tulilind**“ esietendus esmakordselt

aastal 1910 Pariisis kuulsa Sergei

Djagilevi Les Ballets Russes’ ette-

kandes, Nikolai Rimski-Korsakovi

orkestrisüit „**Šahrazad**“ aga 1888.

aastal Peterburis, kus esmaette-

kannet dirigeeris helilooja ise.

Ilmeilusa muusikaga teoseid esita-

takse tihti nii kontserdi- kui teatri-

lavadel, lugude muinasjutuline sisu

leiab aga igas lavastuses uusi

täendusvälju ja vorme.

Tulilind

Maad on tabanud katastroof ning

Agomi-nimelisel teadlasel on

õnnestunud luua tilluke kogukond

piiratud maa-alal, kus elavad välja-

valitud inimesed, kõik ülejäänud on

jäetud laia hävinud ilma saatuse

hooleks. Flora ja Baso aga sellise

ebaõiglusega ei lepi ning astuvad

vastu Agomi upsakusele ja ahnu-

sele. Algab võitlus, milles Agom ja

Flora muutuvad võimsateks tule-

olenditeks. Võita saab vaid üllaim

süda.

Šahrazad

lidse Pärsia sultan Šahrijar kahtlus-

tab, et tema naine, ilus ja võrratu

jutuvestja Šahrazad, ei ole talle

truu. Sultan lavastab jahiretke.

Kui ta on läinud, toimub haaremis

pidu – vabastatakse orjad ja iga

viimne kui sultani naine ning naudi-

takse palee mõnusi. Ootamatult

naaseb Šahrijar ning jagab viha-

hoos tapmiskāske, tõstab käe isegi

Šahrazadi suunas, kuid naisesse

armunud eunuhh päästab Šahrazadi

ning annab talle võimaluse oma

muinasjuttude salve lisada veel ühe

fantastilise loo.

Brasiilia koreograafi ja lavastaja

Ricardo Amarante neoklassikalises

stiilis balletiõhtu toetub heliloojate

originaalmuusikale, kuid toob

vaatajateni tuntud muinasjuttude

uued tõlgendused.

Esietendus 26. märtsil 2022

Vanemuise suures majas

Neid oli kolm õde

Ballett Anton Tšehhovi näidendi „Kolm õde” ainetel

Stsenaarium Helena Merzin, Marika Aidla

Lavastaja-koreograaf Marika Aidla

Näitejuht Helena Merzin

Kunstnik Maarja Meeru

Kostüümikunstnik Gerly Tinn

Muusikaline kujundus Ele Sonn, Marika Aidla

Videokujundaja Janek Savolainen

Valguskujundaja Imbi Mälik

Muusika Igor Korneljuk, Philip Glass, Ludovico Einaudi, Olafur Arnalds, Max Richter

Osades Maria Engel, Raminta Rudžionyte-Jordan, Laura Quin, Hayley Jean Blackburn, Yukiko Yanagi, Olivia Lenssens, Silas Stubbs, Gerardo Avelar, Georgia Toni Hyrkäs, Arianna Marchiori, Julia Kaškovskaja, Janek Savolainen, Joo Ho Lee, Gus Upchurch, Alain Divoux, Alexander Germain Drew, Matthew James Jordan, Benjamin Kyprianos, Endro Roosimäe, Yuta Irikura, Colby Catton jt. Romansse esitavad Matthew James Jordan ja Benjamin Kyprianos

Kas seda unelmate Moskvat, kuhu hing kisub, ongi üldse olemas?

Mehele ei minda ju armastusest, vaid selleks, et täita oma kohust. Mina vähemalt mõtlen nõnda ja mina küll läheks ilma armastuseta. Ükskõik, kes kosja tuleks, ikka läheks, kui ta ainult oleks korralik inimene. Isegi vanale mehele läheks ... / Olga

Ma armastan, armastan ... Ma armastan seda meest ... Te nägite teda just praegu ... / Maša

Kui ma täna ärkasin, üles tõusin ja ennast pesin, siis valdas mind äkitselt selline tunne, et mulle on kõik maailmas selge ja ma tean, kuidas tuleb elada. / Irina

Tšehhovi tegelased on isiksused kõige hea ja halvaga. Elu pakub võimalusi valida tegevuse ja tegevusetuse vahel. Tunnete ja tunde- tuse vahel. Täiuse ja tühjuse vahel. Millise tee aga valib iga tegelane selles ajatus teoses? See meid huvitabki!

Esietendus 1. veebruaril 2020
Vanemuise väikeses majas

Punamütsike
Naksitrallid 2: rotid ründavad
Vennad Lõvisüdamed
Viks ja Koba
Sööbik ja Pisik
Tilda ja tolmuingel
Naksitrallid
Klaabu

Laste- lavastused

Naksitrallid 2: rotid ründavad

Tantsulavastus lastele
Eno Raua raamatu põhjal

Lavastajad, koreograafid, stsenaariumi ning lava- ja kostüümikujunduse autorid
Katrin Pärn ja Janek Savolainen
Videokujundajad Argo Valdmaa (Endla Teater) ja Janek Savolainen
Valguskunstnik Tõnis Järs
Osades Silas Stubbs, Benjamin Kyprianos, Giorgi Koridze, Julia Kaškovskaja, Aivar Kallaste, Gerardo Avelar, Külli Reinkubjas, Josef Jagger, Janek Savolainen. Rottidena astuvad üles Vanemuise Tantsu- ja Balletikooli õpilased

Äraoleval ilmel silmitses Kingpool ümbrust. Äkki peatus ta pilk teeäärsele aasale. „Vaadake!“ sosistas ta ning sirutas käe välja. Ühekorraga vaatasid Muhv ja Sammalhabe sinna poole, kuhu Kingpool osutas. „Need on ju....Need on ju....“ Erutuse tõttu ei suutnud Muhv edasi rääkida. Tal muutusid jalad nõrgaks ja ta istus kraavipervele maha. „Need on ju rotid,“ ütles Sammalhabe. Rotid need olidki.

Naksitrallide teises osas seikleavad taas kolm sõpra, kes võitlevad headuse eest ja taastavad looduse tasakaalu.

Esietendus 14. jaanuaril 2022
Sadamateatris

Vennad Lõvisüdamed

Muinasjutt

Autor Astrid Lindgren
Dramatiseerija Staffan Götestam
Tõlkija Vladimir Beekman
Lavastaja Tiit Palu
Kunstnik Maarja Meeru
Muusika ja heliefektide autor Ardo Ran Varres
Laulusõnade autor Aapo Ilves
Videokunstnik Juho Porila
Valguskunstnik Tõnis Järs
Liikumisjuht Impeerium Onassis
Osades Oskar Seeman, Kaarel Pogga, Maarja Johanna Mägi, Priit Strandberg, Jaanus Tepomees, Veiko Porkanen, Ken Rüütel, Jüri Lumiste, Meelis Hansing

„Nüüd ma jutustan oma vennast. Minu vend on Joonatan Lõvisüda – temast tahangi ma jutustada. Minu meelest tundub see kõik olevat peaaegu muinasjutt ja natuke tondilugu ka, aga ometi on see algusest lõpuni tõsi. Ehkki seda ei tea keegi peale minu ja Joonatani.“

Nende sõnadega algab Astrid Lindgreni üks paljudest mitmete põlvkondade lemmikraamatutest. See 1973. aastal ilmunud suurejooneline fantaasiamuinasjutt kuulub „Pipi“, „Karlssoni“ ja „Hulkur Rasmusega“ juba maailmakuulsuse saavutanud lastekirjaniku küpsemasse loominguperioodi, mil tema teostesse oli lisaks seikluslikkusele ja huumorile lisandunud üksjagu melanhoolsust ja tõsidust. Seetõttu on „Vennad Lõvisüdamed“ ehk üks Lindgreni kõige „eatuma“ adreseediga teoseid.

Noorem teatrisõber saab kaasa elada Nangijaalas toimuvale värvikale põnevusloole Kibuvitsaoru vabastamisest kurja türanni Tengili rõhumise alt, vanem vaataja aga mõtiskleda sõprusest, vendlusest, üllusest ning inimelu kaduvusest.

Esietendus 5. veebruaril 2022
Vanemuise suures majas

Uuesti laval!

Punamütsike

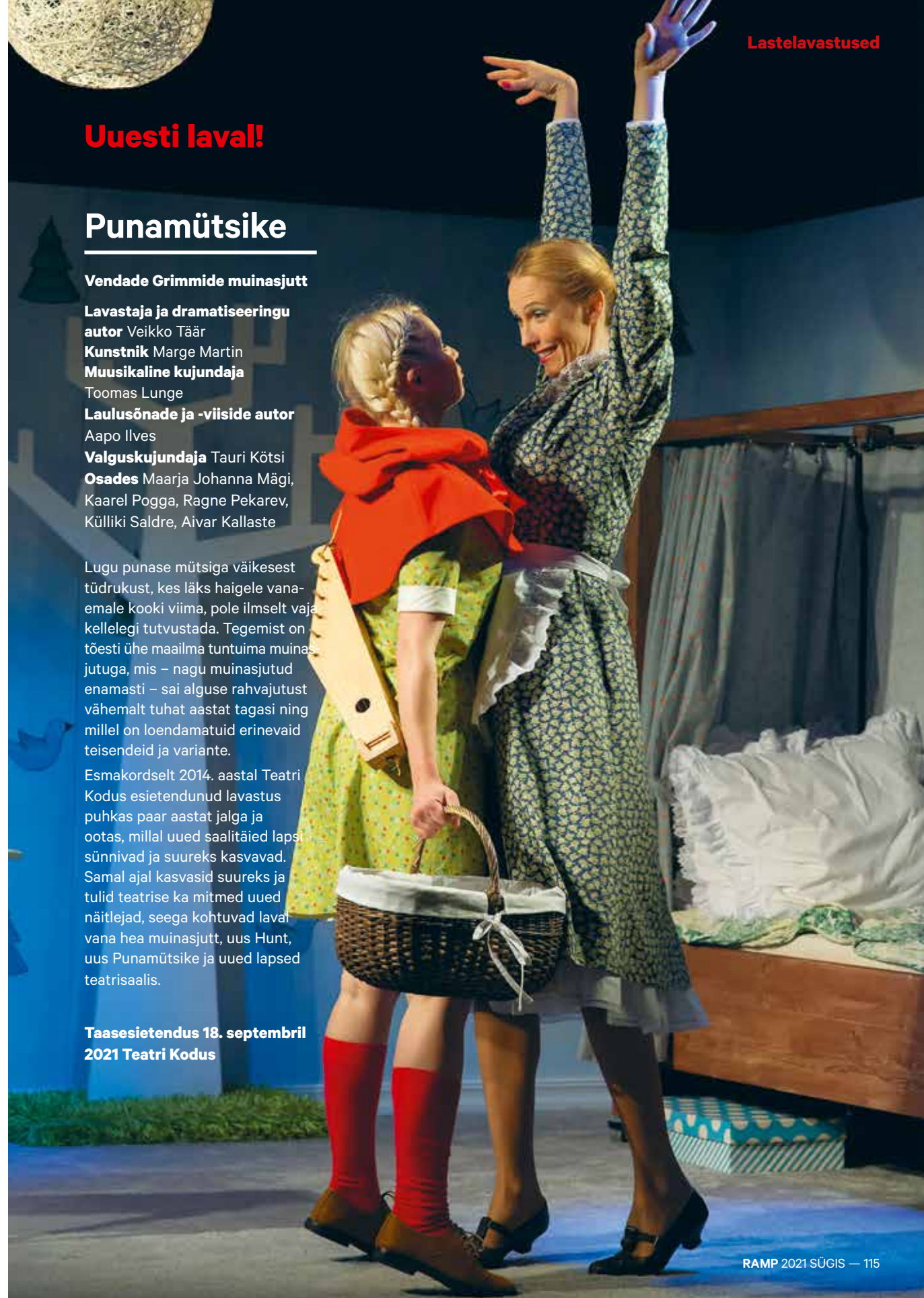
Vendade Grimmide muinasjutt

Lavastaja ja dramatiseeringu autor Veikko Täär
Kunstnik Marge Martin
Muusikaline kujundaja Toomas Lunge
Laulusõnade ja -viiside autor Aapo Ilves
Valguskujundaja Tauri Kõtsi
Osades Maarja Johanna Mägi, Kaarel Pogga, Ragne Pekarev, Külliki Saldre, Aivar Kallaste

Lugu punase mütsiga väikesest tüdrukust, kes läks haigele vanaemale kooki viima, pole ilmselt vaja kellelegi tutvustada. Tegemist on tõesti ühe maailma tuntuima muinasjutuga, mis – nagu muinasjutud enamasti – sai alguse rahvajutust vähemalt tuhat aastat tagasi ning millel on loendamatu erinevaid teisendeid ja variante.

Esmakordselt 2014. aastal Teatri Kodu esietendunud lavastus puhkas paar aastat jalga ja ootas, millal uued saalitäied lapsi sünnivad ja suureks kasvavad. Samal ajal kasvasid suureks ja tulid teatrika mitmed uued näitlejad, seega kohtuvad laval vana hea muinasjutt, uus Hunt, uus Punamütsike ja uued lapsed teatrisaalis.

Taasesietendus 18. septembril 2021 Teatri Kodu

Viks ja Koba

Autor, lavastaja ja kunstnik

Sandra Lange

Osades Birgit Landberg (Must Kast), Laura Niils (Must Kast), Anu Laanesaar

Lugu kahest koolilapsest, kes õpivad üksteisega võistlemise asemel hoopis üksteise erinevusi austama. Viks on tubli. Koba on koperdis. Viks on tuliusin. Koba jälle pika taibuga. Viks teab, kuidas asjad olema peavad. Koba jälle seda, kuidas nalja saab.

Tänane matemaatika kontrolltöö kujuneb seikluseks, kus ülesanded väljuvad lehekülgedelt ja numbri- test saavad tegelased. Viks ja Koba seisavad silmitsi tehetega, kus võrdsest on vaja nii ühe taipu kui teise loomingulisust.

Lugu jõuab publikuni füüsilise komöödia ja objektiteatri võtmes.

Esietendus 3. märtsil 2018

Teatri Kodus

Sööbik ja Pisik

Urmas Sisaski lastemuusikal

Thorbjørn Egneri raamatu

ainetel

Laulusõnade autor Lemme Krimm

Libreto autor ja lavastaja

Jaan Willem Sibul

Muusikajuht ja dirigent Taavi Kull

Kunstnik Maarja Meeru

Koreograaf Marika Aidla

Valguskujundaja Tauri Kõtsi

Kontsertmeister Ele Sonn

Osades Rasmus Kull, Simo Breede, Peeter Volkonski, Kristel Oja

„Sööbik ja Pisik” on Norra lasteraamat, mille peategelasteks on hambatrollid Sööbik ja Pisik, kes elavad Jussi-nimelise poisi hambaaukudes. Neil on väga hea elu, kuna Juss sööb siirupiga saia ja ei pese pärast seda hambaid. Lõpuks peab talle appi tulema hambaarst.

Humoorikate piltide ja tähtsa sõnumiga „Sööbik ja Pisik” on saanud lastekirjanduse klassikaks juba paljude põlvkondade laste jaoks nii Skandinaavias kui mujal.

Eesti keeles on „Sööbik ja Pisik” ilmunud Arvo Alase tõlkes 1972. aastal.

Kui nüüd heita pilk Teater Vane-muise mängukavva, võib märgata, et „Sööbiku ja Pisiku” etendused on tihti välja müüdnud. See rõõmu tekitav huvi lavastuse vastu lubab ehk loota ka seda, et eesti laste hammaste olukord hakkab vähehaaval paranemise märke ilmutama.

– Mihkel Truman, ERR

Esietendus 7. veebruaril 2015

Teatri Kodus

Tilda ja tolmuingel

Lasteballett

Alusteose autor Andrus Kivirähk

Lavastaja-koreograaf, libreto ja lavakujunduse idee autor

Mare Tommingas

Helilooja ja heliefektide autor

Vaiko Eplik

Lava- ja kostüümikunstnik

Takinada

Videograafik-animaator

Taavi Varm

Valguskunstnik Priidu Adlas

(Eesti Draamateater)

Osades Miina Eliise Luts või Jette Pruulmann, Gerardo Avelar või Gus Upchurch, Vanemuise balletiartistid ning Vanemuise Tantsu- ja Balleti-kooli õpilased

Tilda isa on surnud ja emal pole aega ega tahtmistki lustakaid ja rõõmsaid asju teha. Nii sünnibki pööningu-tolmust maagiline olend, kes lendab sisse Tilda aknast. Vahel lihtsalt juhtub, et me unustame muretsedes tähtsaid asju, selliseid, mida igal juhul mäletama peaks. Tolm ja väikesed tolmuinglid on aga alati olemas olnud ja mäletavad kõike!

Kulgevad sündmused on kohati jaburad, naljakad, kurvad, sentimentaalsed, aga alati on seal murdepunkt, kus me näeme tegelaste sisemist avanemist, unustusse vajunud mälestuse (oma mina) leidmist. Irina Šabarova illustatsioonid raamatule ja Kivirähki värvikas tekst annavad lavastusmeeskonnale võimaluse lahenduste otsinguil avada mitmeid uksi. On ka uksi, mille taga meie endi mälestused luku taga on olnud ja nüüd lavastamise käigus sealt välja tahavad tulla... Ja Vaiko Eplik näiteks avastab tantsumaailmale muusika loomisel tihti üllatavaid ja ootamatuid asju ning Taavi Varmi fantaasiarikkad videoinstallatsioonid annavad lavastusele oma lisaväärtuse.

– Mare Tommingas, lavastaja

Esietendus 24. oktoobril 2020
Vanemuise väikeses majas

Naksitrallid

Tantsulavastus lastele
Eno Raua raamatu põhjal

Lavastaja-libretist, kunstnik

Katrin Pärn

Lavastaja-koreograaf, kunstnik,

videokujundaja Janek Savolainen

Videokujundaja Argo Valdmaa

(Endla Teater)

Valguskujundaja Tõnis Järs

Osades Silas Stubbs, Benjamin Kyprianos, Janek Savolainen, Janika Suurmets, Aivar Kallaste, Külli Reinkubjas, Julia Kaškovskaja, Gerardo Avelar, Josef Jagger

Kes meist ei teaks kolme vahvat reisiselli Edgar Valteri illustreeritud ja Eno Raua kirjutatud raamatust, kes... Ah ei teagi? Ah nii. Naksitrallid on kolm naljakat vennikest, kes jutustavad meile sõprusest, vaprustest ja leidlikkusest. Nendega koos saab seigelda ja maailma päästa. Nad on südamlilikud ja tähelepanelikud ning hoolivad üksteisest, inimestest ja loodusest. Ahjaa – ja mõned äpardused juhtuvad neil ikka ka! Meie lavastuses Naksitrallid sõnu ei kasuta, need peab kodus ise raamatust juurde lugema.

Esietendus 2. septembril 2017
Sadamateatris

Klaabu

Tantsulavastus lastele

Jaan Rannapi ja Avo Paistiku raamatu põhjal

Libretist, lavastaja, kunstnik

Katrin Pärn

Lavastaja-koreograaf,

kunstnik Janek Savolainen

Videokujundaja Janek Savolainen

Valguskujundaja Tauri Kõtsi

Osades Vanemuise Tantsu- ja Balletikooli õpilased

Klaabu on muinasjutuline olend, kes sündis pisitillukesest vihma-piisast. Klaabu eriliseks omaduseks on oskus oma kuju iga olukorra jaoks sobivaks muuta ning tänu sellele saab ta üle paljudest raskusest. Ükskõik kuhu Klaabu ka läheb ja mida ta teeb, ikka on ta sealjuures rõõmsameelne, abivalmis, heatahtlik ja uudishimulik ning toob ka teiste jaoks kaasa hea tuju!

Esietendus 12. jaanuaril 2019
Teatri Kodus

Eesti Teatri aastaauhind 2020 –
Katrin Pärn ja Janek Savolainen –
Salme Reegi nimeline lastelavastuste
auhind meisterliku lastelt lastele
tantsulavastuse „Klaabu“ eest.

RÕÕM ELAMUSTEST

TALLINKIL ON SUUR RÕÕM OLLA
TEATER VANEMUINE SUURTOETAJA

Disainitud ja
valmistatud Tartus,
tuntud üle maailma:

- AUTOTÖÖSTUSELE
- MEDITSIINIVALDKONNALE
- MASINAEHITUSELE

Metec- Sinu nägemus,
meie kõrgtehnoloogilised
lahendused!

Tutvu lähemalt meie
toodete ja tööpakkumistega

WWW.METECGROUP.EU

MARTELL
COGNAC
FONDÉE EN 1715

TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA.
ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

vanemuine.ee